

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	str. 3
1.1. Cel i zakres opracowania.....	str. 3
1.2. Metodyka sporządzenia opracowania.....	str. 4
2. Diagnoza stanu i funkcjonowania środowiska powiatu cieszyńskiego.....	str. 5
2.1. Uwarunkowania lokalizacyjne, ludność i powierzchnia.....	str. 5
2.2. Gospodarka wodno-ściekowa.....	str. 6
2.2.1. Wody powierzchniowe.....	str. 6
2.2.1.1. Jakość wód rzeki Wisły.....	str. 7
2.2.1.2. Jakość wód rzeki Olzy.....	str. 7
2.2.1.3. Ogólna ocena czystości wód w rzekach.....	str. 7
2.2.1.4. Zbiorniki wodne.....	str. 8
2.2.2. Wody podziemne.....	str. 9
2.2.3. Urządzenia gospodarki wodno-ściekowej.....	str. 10
2.2.3.1. Zaopatrzenie w wodę.....	str. 10
2.2.3.2. Kanalizacja i oczyszczanie ścieków.....	str. 12
2.3. Powietrze atmosferyczne.....	str. 14
2.3.1. Uwarunkowania klimatyczne.....	str. 14
2.3.2. Źródła zanieczyszczeń.....	str. 15
2.3.2.1. Emisja z zakładów gospodarki komunalnej i z sektora przemysłowego.....	str. 15
2.3.2.2. Niska emisja.....	str. 16
2.3.2.3. Emisja komunikacyjna.....	str. 16
2.3.3. Ocena jakości powietrza atmosferycznego.....	str. 17
2.4. Ochrona przyrody i krajobrazu.....	str. 24
2.4.1. Obszary i obiekty chronione.....	str. 24
2.4.1.1. Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego.....	str. 24
2.4.1.2. Rezerваты przyrody i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.....	str. 24
2.4.1.3. Stanowiska przyrody nieożywionej.....	str. 25
2.4.1.4. Obszary Natura 2000.....	str. 26
2.4.2. Lasy.....	str. 29
2.5. Powierzchnia ziemi i zasoby kopalin.....	str. 33
2.5.1. Uwarunkowania geologiczne i glebowe.....	str. 33
2.5.2. Tereny zdegradowane.....	str. 35
2.5.3. Odkształcenia powierzchni terenu spowodowane działalnością górnictw.....	str. 35
2.5.4. Tereny osuwiskowe.....	str. 36
2.6. Hałas i oddziaływanie pól elektromagnetycznych.....	str. 36

3. Cele Programu Ochrony Środowiska Powiatu Cieszyńskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015.....	str. 40
3.1. Cele długoterminowe – strategia działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska.....	str. 40
3.2. Cele średnioterminowe i krótkoterminowe.....	str. 43
4. Wytyczne do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska.....	str. 54
4.1. Wytyczne ogólne.....	str. 54
4.2. Propozycje priorytetów i kierunków działań do gminnych programów.....	str. 57
5. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015 oraz wskazówki sporządzania programów gminnych..	str. 58
6. Aspekty finansowe realizacji Programu.....	str. 74
7. Zarządzanie Programem.....	str. 86
8. Monitoring realizacji Programu.....	str. 88
8.1. Mierniki społeczne.....	str. 90
8.2. Mierniki ekologiczne.....	str. 90
8.3. Mierniki ekonomiczne.....	str. 91
9. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	str. 92

1. Wstęp

1.1. Cel i zakres opracowania

Aktualizację *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego* sporządzono zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001 r., Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami), która wprowadziła obowiązek wykonywania programów ochrony środowiska dla województw, powiatów i gmin oraz dokonywania aktualizacji zapisów tych programów co cztery lata. Niniejszy dokument jest kontynuacją polityki ekologicznej Powiatu określonej w *Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego*, przyjętym Uchwałą nr XIV/128/03 Rady Powiatu Cieszyńskiego z dnia 29 grudnia 2003 r., a celem opracowania jest aktualizacja zapisów *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego* na najbliższe lata, tj.: 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015.

Kierunki działań i zadania określone w *Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego* są generalnie kontynuowane w niniejszej aktualizacji i są spójne z celami zawartymi w *Strategii Rozwoju Śląska Cieszyńskiego*. Celem obu dokumentów jest realizacja misji powiatu cieszyńskiego, określonej w *Strategii Rozwoju Śląska Cieszyńskiego* jako: ***Śląsk Cieszyński, pielęgnując dziedzictwo kulturowe tej Ziemi, dba o edukację i kulturę, jako fundamenty dalszego rozwoju, a zachowując wyjątkową atrakcyjność inwestycyjną podnosi standardy w ochronie środowiska oraz opiece zdrowotnej i społecznej.***

W zaktualizowanym Programie kierunki działań i zadania, zgodne są również z polityką ekologiczną państwa, określoną przede wszystkim w dokumentach: *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*, *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014*, których zasadniczym celem jest: ***Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.*** Zaktualizowany Program jest zgodny także z *Programem ochrony środowiska województwa śląskiego do 2004 roku oraz cele długoterminowe do roku 2015* oraz z zapisami *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020*.

Aktualizacja Programu zawiera charakterystykę środowiska dotyczącą nowych form ochrony przyrody powstałych na terenie powiatu oraz aktualną ocenę środowiska przyrodniczego. Jako opracowanie planistyczne aktualizacja Programu nakreśla przede wszystkim kierunki działań, które należy podejmować w najbliższych latach w celu ochrony

środowiska na terenie powiatu cieszyńskiego. W niniejszej aktualizacji wszystkie zadania w ochronie środowiska usystematyzowano w 3 cele długoterminowe. Cele te, spełniają rolę osi priorytetowych – charakteryzują dążenia grupy dziedzin wyznaczonych w *Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego*, przyjętym Uchwałą nr XIV/128/03 Rady Powiatu Cieszyńskiego z dnia 29 grudnia 2003 r. Układ nawiązuje do priorytetów wskazanych w *Polityce Ekologicznej Państwa* oraz *VI Wspólnotowym Programie Działań w zakresie środowiska naturalnego*. Do realizacji celów długoterminowych prowadzą sformułowane dla każdego z nich cele średnioterminowe oraz krótkoterminowe (na lata 2008-2011) i w perspektywie do 2015 r.. Obejmują zadania własne powiatu, zadania we współpracy powiatu z innymi jednostkami, zadania koordynowane oraz szczegółowe wytyczne do sporządzania programów gminnych. Realizacja zadań zawartych w aktualizacji programu ochrony środowiska, a w szczególności w zakresie poprawy standardów jakości środowiska oraz jego ochrony będzie wymagać współpracy samorządów na różnych szczeblach i współpracy z podmiotami gospodarczymi.

1.2. Metodyka sporządzenia opracowania

Struktura *Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015* nawiązuje do struktury *Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014*. Niniejsze opracowanie określa kierunki działań i zadania na lata 2008-2011 oraz 2012-2015 i należy je traktować jako wypełnienie obowiązku aktualizacji *Polityki Ekologicznej Państwa*. W stosunku do przyjętego *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego*, zmodyfikowano i rozszerzono Program, tak by dostosować dokument do aspektów wynikających z uregulowań zawartych w:

- 1) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz.15, ze zm.), gdzie w art.14 ust.1 określono wymagania odnośnie zawartości powiatowego programu ochrony środowiska.
- 2) *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014*,
- 3) *Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym* - materiały edukacyjne wydane przez Ministerstwo Środowiska,
- 4) *Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do 2004 roku oraz cele długoterminowe do roku 2015*.

Wprowadzono następujące zmiany w stosunku do przyjętego *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego*:

- wprowadzono nowe cele perspektywiczne i przyjęto hierarchię zakładanych celów, co wynika z uwzględnienia w zapisach ustaleń dokumentów sporządzanych na szczeblu krajowym i diagnozy stanu aktualnego w środowisku oraz *Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego w latach 2004-2006*;
- szczegółowo rozpisano cele perspektywiczne;
- wprowadzono mierniki (wskaźniki realizacji programu).

2.Diagnoza stanu i funkcjonowania środowiska powiatu cieszyńskiego

Oceny aktualnego stanu środowiska powiatu cieszyńskiego dokonano opierając się na danych zawartych w dostępnej dokumentacji z tego zakresu, w tym głównie: w opracowaniach wydanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach - *Stan środowiska w woj. śląskim* z lat 2005 i 2006, oraz w rocznikach Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Katowicach. Przy ocenie stanu środowiska brano też pod uwagę bieżące informacje uzyskane w drodze ankietyzacji gmin i instytucji działających na terenie powiatu przy sporządzaniu *Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego w latach 2004-2006* oraz *Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego*, a także podczas spotkań roboczych oraz konsultacji w Starostwie Powiatowym. Opis środowiska ujmuje szczegółowo stan na koniec 2006 r. a tendencje zmian obejmują lata 2004 – 2006.

2.1.Uwarunkowania lokalizacyjne, ludność i powierzchnia

Powiat cieszyński położony jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego przy granicy z Republiką Czeską i Słowacką. Obejmuje obszar Beskidu Śląskiego, Pogórza Cieszyńskiego oraz kotlin: Ostrawskiej i Oświęcimskiej. W skład powiatu wchodzi 12 gmin:

- gminy miejskie (Cieszyn, Ustroń, Wisła),
- gminy miejsko-wiejskie (Skoczów, Strumień),
- gminy wiejskie (Brenna, Chybie, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Istebna, Zebrzydowice).

Wszystkie gminy powiatu należą do Euroregionu Śląsk Cieszyński.

Powierzchnia powiatu cieszyńskiego wynosi 73 000 ha (730 km²), co stanowi 5,9% powierzchni województwa. Powiat zamieszkuje 170 822 osób (stan na 2007 rok). Wskaźnik zaludnienia powiatu wynosi 234 osoby/km². Dla porównania gęstość zaludnienia w województwie śląskim wynosi 386 osób/ km², natomiast w Polsce 124 osoby/ km². Podstawowe dane dotyczące powierzchni i ludności gmin powiatu cieszyńskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 Ludność i powierzchnia (w km²) gmin powiatu cieszyńskiego.

Lp.	Gmina	Powierzchnia (km ²)	Ludność ogółem
1.	Cieszyn	29	35 642
2.	Ustroń	59	15 429
3.	Wisła	109	11 410
4.	Skoczów	64	25 595
5.	Strumień	59	12 043
6.	Brenna	95	10 262
7.	Chybie	32	9 100
8.	Dębowiec	43	5 506
9.	Goleszów	66	12 188
10.	Hazlach	49	9 808
11.	Istebna	84	11 276
12.	Zebrzydowice	41	12 563
13.	Łącznie powiat	730	170 822

2.2. Gospodarka wodno-ściekowa

2.2.1. Wody powierzchniowe

Wschodnia i północno-wschodnia część obszaru powiatu cieszyńskiego należy do lewostronnego dorzecza Wisły. Pozostała część terenu przynależy do zlewni Olzy, będącej dopływem Odry. Niewielka część obszaru w południowej części gminy Istebna należy do zlewni Dunaju – poprzez rzekę Czadeczkę. Przez teren powiatu przebiega więc europejski dział wodny (zlewnia Dunaju) oraz dział wodny I rzędu, który rozdziela dorzecza Wisły i Odry. Maksymalne odpływy miesięczne na głównych rzekach notowane są w marcu, natomiast minimalne występują jesienią, w październiku. Sieć rzeczna obszaru jest dobrze rozwinięta i ma przeważnie charakter stały.

2.2.1.1. Jakość wód rzeki Wisły

Jakość wód rzeki kontrolowana jest w ramach monitoringu diagnostycznego WIOŚ. W 2006 r. monitoring diagnostyczny w zlewni Małej Wisły prowadzony był w 13 punktach pomiarowych (od źródeł do ujścia Przemszy). Wody Małej Wisły w całym swoim biegu były zadawalającej jakości z pominięciem 2 punktów, gdzie sklasyfikowano je jako wody złej jakości. Porównując klasyfikację WIOŚ w latach 2005 i 2006 stwierdza się poprawę jakości wód w trzech punktach kontrolno-pomiarowych: Mała Wisła poniżej ujścia Iłownicy - z klasy IV na III, Brennica ujście do Małej Wisły - z klasy III na II, Knajka ujście do Małej Wisły - z klasy V na IV.

2.2.1.2. Jakość wód rzeki Olzy

Jakość wód rzeki kontrolowana jest w ramach monitoringu diagnostycznego WIOŚ. W roku 2006 prowadzony był w 17 punktach pomiarowych. Woda zadawalającej jakości (III klasa) wystąpiła w 6 punktach, woda o niezadawalającej jakości (IV klasa) wystąpiła w 8 punktach, woda o złej jakości (V klasa) wystąpiła w 3 punktach. Wpływ na stwierdzoną niezadawalającą jakość miały zanieczyszczenia bakteriologiczne (liczba bakterii grupy coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii grupy coli) oraz wskaźniki fizykochemiczne (zawiesina, związki organiczne i biogenne), które mieściły się w klasach od III do V. Pogorszenie jakości z klasy IV na V wystąpiło w Olzie powyżej ujścia Piotrówki; z klasy III na IV w Bobrówce i Piotrówce w ich ujściu do Olzy.

2.2.1.3. Ogólna ocena czystości wód

Na terenie Powiatu Cieszyńskiego istnieje 14 punktów kontrolno-pomiarowych WIOŚ z których woda badana jest pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe przeznaczone do picia. Na podstawie uzyskanych wyników badań fizykochemicznych i bakteriologicznych w 2004 r. (2004 r.) i w (2006 r.) porównano dynamikę zmian jakości wody w poszczególnych punktach. W oparciu o przeprowadzoną ocenę jakości wód zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa przyjęto następujące kategorie jakości wód: A₁ (woda nie zanieczyszczona, wymagająca prostego uzdatniania fizycznego), A₂ (woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego), A₃ (woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego).

Tabela 2 Wyniki klasyfikacji wskaźników w przekrojach pomiarowych cieków na terenie powiatu cieszyńskiego.

Punkty pomiarowe	Zmiany w stosunku do 2005 r. [liczba miejsc (punktów) pomiarowych]	
	poprawa	pogorszenie
Olza powyżej Czeskiego Cieszyna	3	1
Olza poniżej Otrębowa	3	1
Olza powyżej Piętrówki	3	2
Olza ujście	3	4
Odra Chałupki	4	4

Tabela 3 Ogólna ocena jakości wody w rzekach na terenie powiatu cieszyńskiego

Punkt pomiarowy	Kategoria* jakości wody	Wskaźniki nie odpowiadające kategoriom jakości wody
Biała Wiselka	A3	
Czarna Wiselka	A2	
Mała Wisła poniżej zb. w Wiśle Czarnem	A2	
Malinka ujście do Małej Wisły	A2	
Mała Wisła poniżej wylotu z Kuźni Ustroń	poza A3	amoniak, lbg coli
Brennica powyżej Brennej	A2	
Brennica ujście do Małej Wisły	A3	
Bładnica ujście do Małej Wisły	A3	
Mała Wisła wpływ do zb. Goczałkowice	A3	
Bajerka wpływ do zbiornika Goczałkowice	poza A3	BZT ₅ , ChZT _{Cr}
Olza na moście Wisła – Istebna	A3	

*) zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz.U. Nr 204, poz. 1728).

2.2.1.4. Zbiorniki wodne

W zlewni Wisły występują dwa zbiorniki retencyjne: Wisła-Czarne oraz Zbiornik Goczałkowicki.

Zbiornik Wisła-Czarne o pojemności 4,50 mln m³ powstał u zbiegu Białej i Czarnej Wiselki. Głównym zadaniem tego zbiornika jest zasilanie w wodę wodociągu grupowego Wisła-Ustroń-Goleszów. Parametry charakterystyczne zbiornika zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 4 Parametry charakterystyczne zbiornika Wisła-Czarne.

Parametry charakterystyczne zbiornika Wisła-Czarne	
Rok budowy	1973
Rzeka	Mała Wisła
Pojemność zbiornika [mln. m ³]	4,50
Przeznaczenie	zaopatrzenie w wodę, zabezpieczenie przeciwpowodziowe
Zlewnia [km ²]	30

Zbiornik Goczałkowicki o pojemności 165 mln m³ jest to sztuczny zbiornik wodny, utworzony na Wiśle w 1956 r. Sąsiaduje on bezpośrednio z terenem powiatu cieszyńskiego, na terenie gminy Goczałkowice-Zdrój. Stanowi on podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę do picia aglomeracji śląskiej. Pobór wody dla stacji uzdatnia wody w Goczałkowicach i Strumieniu, bazujących na wodach zbiornika Goczałkowickiego, w zależności od potrzeb osiąga wielkość maksymalnie 5,7 m³/s. Parametry charakterystyczne zbiornika zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 5 Parametry charakterystyczne Zbiornika Goczałkowickiego.

Parametry charakterystyczne Zbiornika Goczałkowickiego	
Rok budowy	1956
Rzeka	Mała Wisła
Pojemność zbiornika [mln. m ³]	165
Przeznaczenie	zaopatrzenie w wodę, zabezpieczenie przeciwpowodziowe
Zlewnia [km ²]	522

W skład sieci hydrograficznej terenu powiatu cieszyńskiego wchodzi również stawy z prowadzoną gospodarką hodowlaną ryb.

2.2.2. Wody podziemne

Centralna i południowa część obszaru powiatu cieszyńskiego należy do karpackiego regionu hydrogeologicznego, podregionu zewnętrznokarpackiego. Wody podziemne występują tu w postaci wód szczelinowych i szczelinowo-porowych w utworach kredy i paleogenu. Głębokość zalegania zwierciadła wód podziemnych waha się od kilku do kilkudziesięciu metrów na kulminacjach. Drugorzędny poziom użytkowy występuje w utworach porowych czwartorzędu w większych dolinach rzecznych. Północna część obszaru powiatu należy do regionu przedkarpackiego, podregionu przedkarpacko-śląskiego, z głównym poziomem wodonośnym w żwirach i piaskach czwartorzędu. W dolinach

rzecznych wydajności wahają się od kilkunastu do kilkudziesięciu m³/h. Obecnie Powiat cieszyński leży w zasięgu dwóch wyznaczonych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP). Są to:

- Dolina rzeki Górna Wisła 347 Q (GZWP w utworach czwartorzędu, obszar 99 km², typ zbiornika – porowy o średniej głębokości ujęć 8 m, szacunkowe zasoby dyspozycyjne - 13 tys. m³/dobę),
- zbiornik Godula 348 KF (GZWP w utworach KF, obszar 410 km², typ zbiornika – szczelinowo-porowy o średniej głębokości ujęć 60 m, szacunkowe zasoby dyspozycyjne – 8,5 tys. m³/dobę).

W 2006 roku badania jakości wód podziemnych prowadzone były w sieci krajowej – przez Państwowy Instytut Geologiczny. Ocena jakości wód została wykonana w oparciu o *Klasyfikację jakości zwykłych wód podziemnych dla potrzeb monitoringu środowiska* (PIOŚ, 1993). Jakość wód podziemnych zbiorników GZWP w sieci krajowej odpowiadała klasom:

- GZWP 347 Q – I klasa,
- GZWP 348 KF – I klasa.

2.2.3. Urządzenia gospodarki wodno-ściekowej

2.2.3.1. Zaopatrzenie w wodę

Stan infrastruktury technicznej na terenie powiatu cieszyńskiego związanej z zaopatrzeniem w wodę określa długość sieci wodociągowej w gminach. Wg stanu na koniec 2006 roku długość sieci wodociągowej rozdzielczej (bez przyłączy do budynków) w powiecie cieszyńskim wynosiła 1119,9 km. Charakterystykę infrastruktury technicznej w dziedzinie zaopatrzenia w wodę w powiecie przedstawia tabela. Zaopatrzenie w wodę realizowane jest w głównej mierze przez Wodociągi Ziemi Cieszyńskiej, która rozprowadza wodę pozyskiwaną m.in. ze zbiornika powierzchniowego w Wiśle-Czarnem oraz innych ujęć wody. Łącznie na terenie powiatu istnieje 21 ujęć wody, służących do publicznego zaopatrywania ludności w wodę. Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę jest ujęcie z podziemnych wód w Skoczowie Pogórzu o wydajności 18 000 m³/d. Wydajność ujęcia powierzchniowego na zbiorniku wody powierzchniowej w Wiśle – Czarnem wynosi 12 960 m³/d, z ujęcia w Wiśle Gościejowie - 1200 m³/d, z ujęcia w Ustroniu Poniwcu - 439 m³/d. Pozostałymi podmiotami dostarczającymi wodę do gmin powiatu cieszyńskiego jest firma Arkom oraz spółki wodne na

terenie Gminy Brenna. W powiecie do czynnej sieci rozdzielczej liczącej na koniec 2006 r. 1 119,9 km, przyłączonych było 20 762 budynków mieszkalnych. Z sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu cieszyńskiego korzystało w 2006 roku 47,3% mieszkańców. Stopień zwodociągowania poszczególnych gmin powiatu cieszyńskiego jest zróżnicowany. Najlepsza sytuacja ma miejsce w gminie Chybie (zwodociągowanie w 99 %), a najgorsza w gminie Brenna (20 %). Zużycie wody z wodociągów przez 1 odbiorcę na terenie powiatu cieszyńskiego wynosi 35,4 m³. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności wynoszą 81,6%.

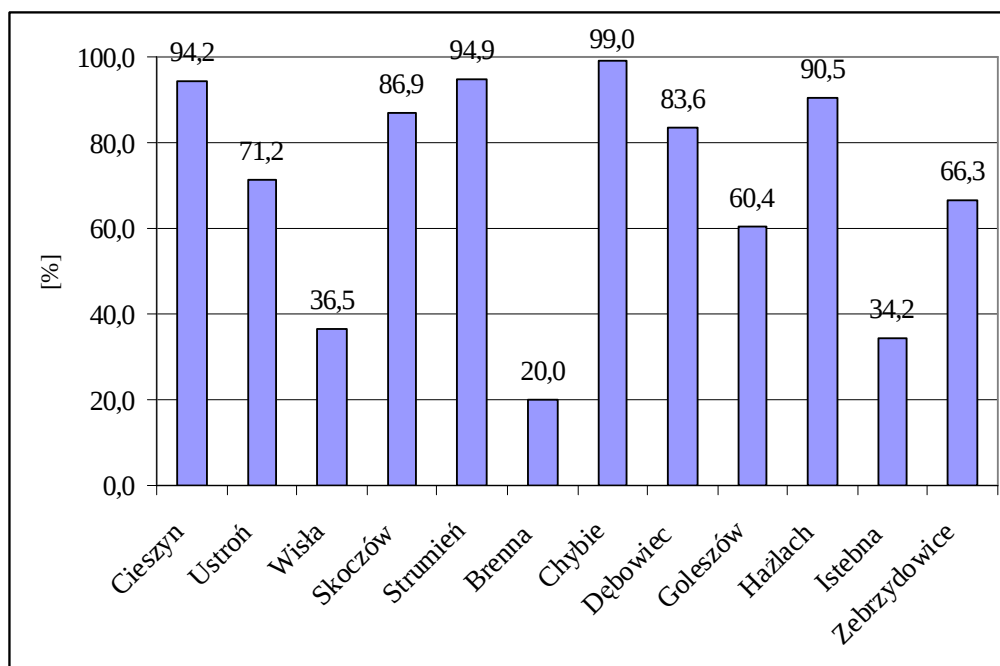
Tabela 6 Długości sieci wodociągowej wraz z liczbą podłączeń do budynków w 2006 r.

Lp.	Gminy	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej [km]	połączenia do budynków [szt.]
1.	Cieszyn	125,8	3408
2.	Ustroń	83,2	1915
3.	Wisła	26,7	610
4.	Skoczów	174,5	3145
5.	Strumień	108,1	1728
6.	Brenna	32	896
7.	Chybie	69,1	1374
8.	Dębowiec	73,7	974
9.	Goleszów	89,1	1499
10.	Hazlach	121,2	1929
11.	Istebna	56,3	1187
12.	Zebrzydowice	160,2	2097
13.	Łącznie powiat	1119,9	20762

Tabela 7 Zużycie wody w powiecie cieszyńskim na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2006 r.

Ogółem	Przemysł	Rolnictwo i leśnictwo	Eksploatacja wody wodociągowej	Przemysł	Rolnictwo i Leśnictwo	Eksploatacja wody wodociągowej
w hm ³				w % ogółem		
30,8	0,6	24,1	6,1	1,8	78,3	19,9

Rysunek 1 Stopień zwodociągowania wg poszczególnych gmin powiatu cieszyńskiego – 2006 r.

2.2.3.2. Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

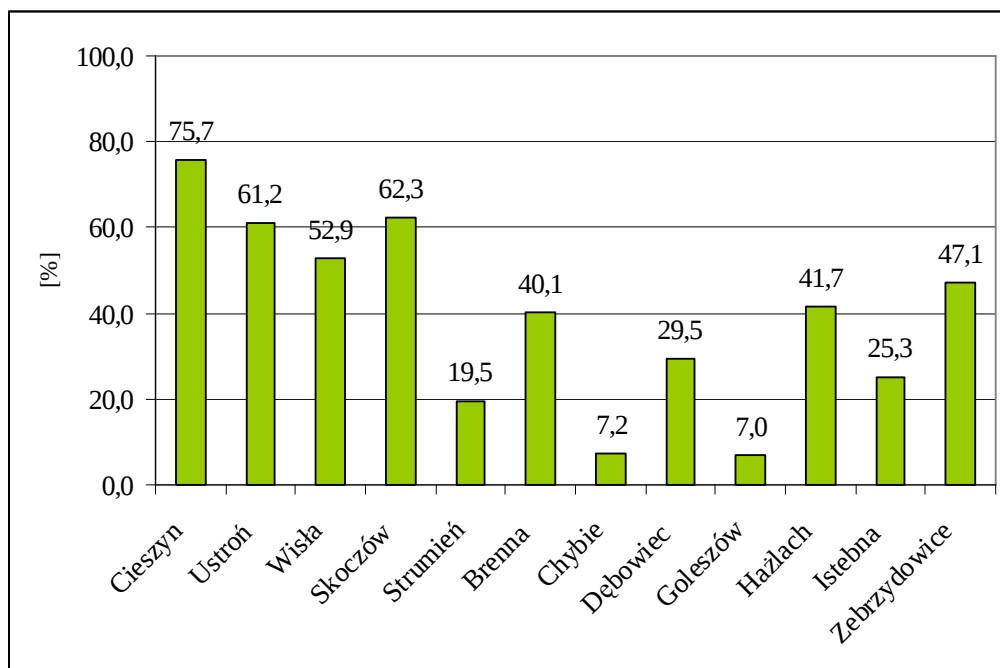
Z sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu cieszyńskiego korzystało w 2006 roku 47,3% mieszkańców. Łączna długość sieci kanalizacyjnej powiatu wynosi 574,2 km. Stopień skanalizowania poszczególnych gmin powiatu cieszyńskiego, podobnie jak miało to miejsce w stosunku do sieci wodociągowej jest zróżnicowany. Najlepsza sytuacja ma miejsce w Cieszynie (skanalizowanie w 75 %), a najgorsza w gminie Goleszów (7 %) i Chybie (7,2%).

Tabela 8 Długości sieci kanalizacyjnej wraz z liczbą podłączeń do budynków w 2006 r.

Lp.	Gmina	Długość kanalizacyjnej sieci rozdzielczej [km]	Podłączenia kanalizacyjne do budynków [szt.]
1.	Cieszyn	105,4	2 344
2.	Ustroń	83,5	1 740
3.	Wisła	53,5	931
4.	Skoczów	72,9	1 600
5.	Strumień	4,5	147
6.	Brenna	70,6	1 482
7.	Chybie	1,2	14
8.	Dębowiec	17,9	215
9.	Goleszów	9,5	176

Lp.	Gmina	Długość kanalizacyjnej sieci rozdzielczej [km]	Podłączenia kanalizacyjne do budynków [szt.]
10.	Hazlach	48,9	732
11.	Istebna	40,3	828
12.	Zebrzydowice	66	1 336
13.	Łącznie	574,2	11 545

Rysunek 2 Stopień skanalizowania wg poszczególnych gmin powiatu cieszyńskiego – 2006 r.

Na terenie powiatu cieszyńskiego działa aktualnie 16 komunalnych oczyszczalni ścieków. Są to oczyszczalnie różnych typów, w większości mechaniczno-biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów. Oczyszczalnie działają w większości gmin, jednak z powodu ciągle zbyt słabo rozbudowanej sieci kanalizacyjnej nie wszystkie ścieki wytwarzane na terenie powiatu są oczyszczane.

Tabela 9 Komunalne oczyszczalnie ścieków oraz ich parametry techniczne – stan w 2006 r.

Lp.	Gmina	obiekty komunalnego oczyszczania ścieków [szt.]	przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków [m ³ /d]
1.	Cieszyn	1	23 000
2.	Ustroń	1	11 700
3.	Wisła	1	9 400
4.	Skoczów	1	27 480

Lp.	Gmina	obiekty komunalnego oczyszczania ścieków [szt.]	przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków [m ³ /d]
5.	Strumień	1	1 908
6.	Brenna	0	0
7.	Chybie	1	100
8.	Dębowiec	2	238
9.	Goleszów	1	187
10.	Hażlach	2	770
11.	Istebna	3	320
12.	Zebrzydowice	2	1 625
13.	Łącznie powiat	16	76 728

2.3. Powietrze atmosferyczne

2.3.1. Uwarunkowania klimatyczne

Klimat powiatu cieszyńskiego charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem. Powiat cieszyński położony jest w obrębie dwóch dzielnic klimatycznych - podkarpackiej i karpackiej.

Dzielnica karpacka cechuje się mocno zróżnicowanym piętrowym układem elementów klimatycznych. Opady są znacznie zróżnicowane przestrzennie, co wynika z ukształtowania terenu oraz ekspozycji stoków. Najniższe sumy roczne notowane są w Istebnej (1091) i Wiśle-Centrum (1174 mm) zaś najwyższe na Kubalonce (1310 mm), w Wiśle-Malince (1364 mm) i Przysłopie (1400 mm). Maksymalne sumy miesięczne notowane są w czerwcu oraz lipcu i wahają się od 135 mm (Istebna) do 85 mm (Przysłop). Wiatry nawiązują do ogólnej cyrkulacji atmosferycznej, która w obrębie dolin, kotlin i grzbietów ulega modyfikacji. Dominują wiatry południowe, południowo-wschodnie oraz północno-wschodnie.

Dzielnica podkarpacka cechuje się średnimi rocznymi opadami od 998 mm (Goleszów), 932 mm (Cieszyn) do 809 mm (Kaczyce). Maksymalne sumy miesięczne notowane są w czerwcu i lipcu, zaś minimalne w lutym oraz marcu i wahają się od 38 mm (Kaczyce) do 46 mm (Goleszów). W ciągu roku dominują wiatry wiejące z sektora zachodniego (SW, W, NW) stanowiące łącznie 37% oraz wiatry południowe (15%) o średnich prędkościach od 2 do 3 m/s. Liczba dni z przymrozkami na terenie całego powiatu wynosi 100-150, z pokrywą śnieżną 80-100, a długość okresu wegetacyjnego trwa 210-220 dni. Średnia roczna

temperatura waha się od 5,4⁰C w partiach grzbietowych Beskidów do 8,5⁰C w dolinie Olzy. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, zaś najchłodniejszym styczeń.

2.3.2. Źródła zanieczyszczeń

Jakość powietrza atmosferycznego na terenie powiatu cieszyńskiego jest kształtowana przez lokalną emisję zanieczyszczeń, których źródłem są indywidualne gospodarstwa domowe, kotłownie miejskie i osiedlowe oraz zakłady produkcyjno-usługowe. Układ sieci osadniczej terenu powiatu cieszyńskiego sprawia, że emisja ta ma charakter rozproszony. Wzdłuż sieci ciągów komunikacyjnych (drogi, koleje) koncentruje się emisja spalin i hałasu. Ponadto poważnym źródłem zanieczyszczeń jest ich imisja znad obszarów sąsiednich, w głównej mierze z rejonów Trzyńca (przy wiatrach S i SW) oraz Ostrawsko-Karwińskiego Okręgu Przemysłowego i Rybnickiego Okręgu Węglowego (przy wiatrach W, NW, N).

2.3.2.1. Emisja z zakładów gospodarki komunalnej i z sektora przemysłowego

Emisja przemysłowa determinowana jest ilościami gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza z danej instalacji oraz sposobami monitorowania tej emisji, których dopuszczalne poziomy określone są w wydawanych przez Starostę decyzjach oraz pozwoleniach zintegrowanych (określających rodzaje i ilości gazów i pyłów dopuszczonych do wprowadzania do powietrza z danej instalacji oraz sposoby monitorowania tej emisji, zmierzające do stosowania zwłaszcza w dużych zakładach technologii najmniej szkodzącej środowisku). W okresie od początku 2004 roku do końca 2006 roku wydanych zostało 25 decyzji z zakresu ochrony powietrza oraz 1 pozwolenie zintegrowane dla instalacji energetycznej „Energetyki Cieszyńskiej” Sp. z o.o. w Cieszynie, ponadto wszczęte zostało postępowanie w sprawie wydania pozwolenia zintegrowanego dla instalacji do produkcji cukru zlokalizowanej na terenie Cukrowni i Rafinerii „Chybie” SA w Chybiu. Dowodem proekologicznych inwestycji w zakresie ograniczenia szkodliwej emisji zanieczyszczeń powietrza przez zakłady jest obserwowany w latach 2004-2006 spadek poziomu emisji przemysłowych.

Tabela 10 Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych usytuowanych na terenie Powiatu Cieszyńskiego w 2006 r.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych		
ogółem	t/r	175
nie zorganizowana	t/r	0
ze spalania paliw	t/r	76

cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych	t/r	0
krzemowe	t/r	0
nawozów sztucznych	t/r	0
środków powierzchniowo czynnych	t/r	0
węglowo-grafitowe, sadza	t/r	4
Emisja zanieczyszczeń gazowych		
ogółem	t/r	131 484
nie zorganizowana	t/r	0
dwutlenek siarki	t/r	277
tlenki azotu	t/r	187
tlenek węgla	t/r	229
dwutlenek węgla	t/r	130 485
metan	t/r	0
podtlenek azotu	t/r	0
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji		
pyłowe	t/r	10 291
gazowe	t/r	0

2.3.2.2. Niska emisja

Niska emisja (w tym pył zawieszony PM10) może zostać ograniczona poprzez odpowiednią termomodernizację budynków i kotłowni oraz korzystanie z ekologicznych i odnawialnych źródeł energii. W okresie 2004-2006 r. wykonano szereg działań termomodernizacyjnych na istniejących obiektach budowlanych administrowanych przez Starostę (szpital, szkoły inne budynki użyteczności publicznej), które dofinansowane zostały ze środków PFOŚiGW. Na terenach Gmin również przeprowadzono wiele działań termomodernizacyjnych, które w perspektywie pozwolą na ograniczenie niskiej emisji. W świetle obserwowanego w latach 2004-2006 spadku emisji z sektora przemysłowego rośnie znaczenie zanieczyszczeń pochodzących z sektora komunalnego (tzw. niska emisja), a także z transportu samochodowego (emisja powierzchniowa i liniowa). Stają się one obecnie ważnym problemem wymagającym pilnego rozwiązania.

2.3.2.3. Emisja komunikacyjna

Zanieczyszczenia pochodzące od ciągów komunikacyjnych są trudne do wyeliminowania, zwłaszcza wobec ciągłej rozbudowy szlaków komunikacyjnych i przybywania samochodów. W Polsce transport drogowy odpowiada za emisję ok. 29 % tlenków węgla, 17% tlenków azotu i 19% lotnych związków organicznych. Według Europejskiej Agencji ds. Ochrony

Środowiska wielkości te są znacznie wyższe (63% tlenków azotu, 50% substancji pochodzenia organicznego, 80% tlenku węgla, 10-25% pyłów zawieszonych w powietrzu i 6,5% dwutlenku siarki). Niezależnie od przyjętego szacunku, emisja ze środków transportu drogowego jest duża, a dodatkowo należy pamiętać, że źródła emisji znajdują się na wysokości kilkunastu centymetrów i ich największe skupiska w tych samych miejscach, gdzie największe skupiska ludzi (centra miast, parkingi samochodowe, ruchliwe drogi i skrzyżowania, okolice stacji benzynowych). W najbardziej narażonych miejscach, poziom zanieczyszczenia powietrza może być od 4 do 40-krotnie wyższy niż średnia dla całych obszarów miejskich, a tym bardziej wiejskich.

2.3.3. Ocena jakości powietrza atmosferycznego

Dla potrzeb oceny jakości powietrza (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska) na terenie Województwa Śląskiego wydzielono strefy i aglomeracje, w tym także strefę cieszyńską. Na terenie powiatu cieszyńskiego działają cztery stacje monitoringowe. Jedną z nich jest zlokalizowana w Ustroniu przy ul. Sanatoryjnej 1. Obsługiwana przez WIOŚ Katowice (Delegatura w Bielsku-Białej. W sieci regionalnej pracują dwie stacje WSSE SANEPID: w Ustroniu, ul. Zdrojowa 5 oraz w Cieszynie (Liburnia 2). Ponadto na terenie Cieszyna funkcjonuje Środowiskowa Stacja Badań Zanieczyszczeń Atmosfery Uniwersytetu Śląskiego przy ul. Bielskiej 62. Zakłady „Polifarb Wrocław – Cieszyn” zbudowały na terenie powiatu lokalną sieć monitoringu zanieczyszczeń powietrza, składającą się z 8 punktów pomiarowych. Na należącej do WIOŚ automatycznej stacji monitoringu zanieczyszczeń powietrza w Ustroniu wykonywane są ciągłe pomiary stężeń dwutlenku siarki, tlenków azotu (NO, NO₂, NO_x), ozonu, tlenku węgla, pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz parametrów meteorologicznych. Na stacjach należących do WSSE SANEPID wykonywane są pomiary stężeń: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu oraz pyłu zawieszonego. Stacja Uniwersytetu Śląskiego prowadzi automatyczny pomiar stężeń dwutlenku siarki, tlenków azotu (NO, NO₂, NO_x), ozonu, pyłu zawieszonego oraz parametrów meteorologicznych.

Corocznie dokonuje się oceny dla poszczególnych stref na podstawie każdego z mierzonych wskaźników zanieczyszczeń, określając również klasę ogólną strefy oraz działania wynikające z klasyfikacji. W zależności od poziomów stężeń zanieczyszczeń rozróżnia się trzy klasy: A, B, C (od najbardziej do najmniej korzystnej). Podstawę klasyfikacji stref stanowi dopuszczalny poziom substancji w powietrzu oraz dopuszczalny poziom stężeń powiększony o margines tolerancji z dozwolonymi przypadkami przekroczeń, określonymi w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów

niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 47 poz. 281). Należy wspomnieć, iż z roku na rok wartość ustalonego przepisami rozporządzenia marginesu tolerancji dla dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu zmniejsza się, czyli przepisy stają się coraz bardziej restrykcyjne. Oceny jakości powietrza atmosferycznego dokonuje się z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ze względu na ochronę roślin. Ocena pod kątem ochrony zdrowia obejmuje następujące zanieczyszczenia:

- dwutlenek azotu NO₂,
- dwutlenek siarki SO₂,
- benzen C₆H₆, ołów Pb,
- pył PM₁₀,
- ozon O₃,
- tlenek węgla CO.

W ocenie pod kątem ochrony roślin uwzględnia się:

- dwutlenek siarki SO₂,
- tlenki azotu NO_x,
- ozon O₃.

Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza stanowi:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu,
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji.

Zgodnie z postanowieniami nowych przepisów prawa polskiego, stężenia zanieczyszczeń powinny zostać zredukowane przynajmniej do poziomu stężenia dopuszczalnego na całym terytorium kraju w określonym terminie i nie powinny przekraczać wartości dopuszczalnej po tym terminie. Wprowadzenie marginesu tolerancji ma na celu okresowe podniesienie poziomu stężeń, powyżej którego istnieje obowiązek przygotowania programów ochrony powietrza. Pozwala to na uniknięcie kosztownego i czasochłonnego opracowywania programów ochrony powietrza dla obszarów, na których możliwe jest obniżenie stężeń do wymaganego poziomu w wyniku podjętych wcześniej lub aktualnie prowadzonych działań. Dopuszczalne poziomy substancji określono:

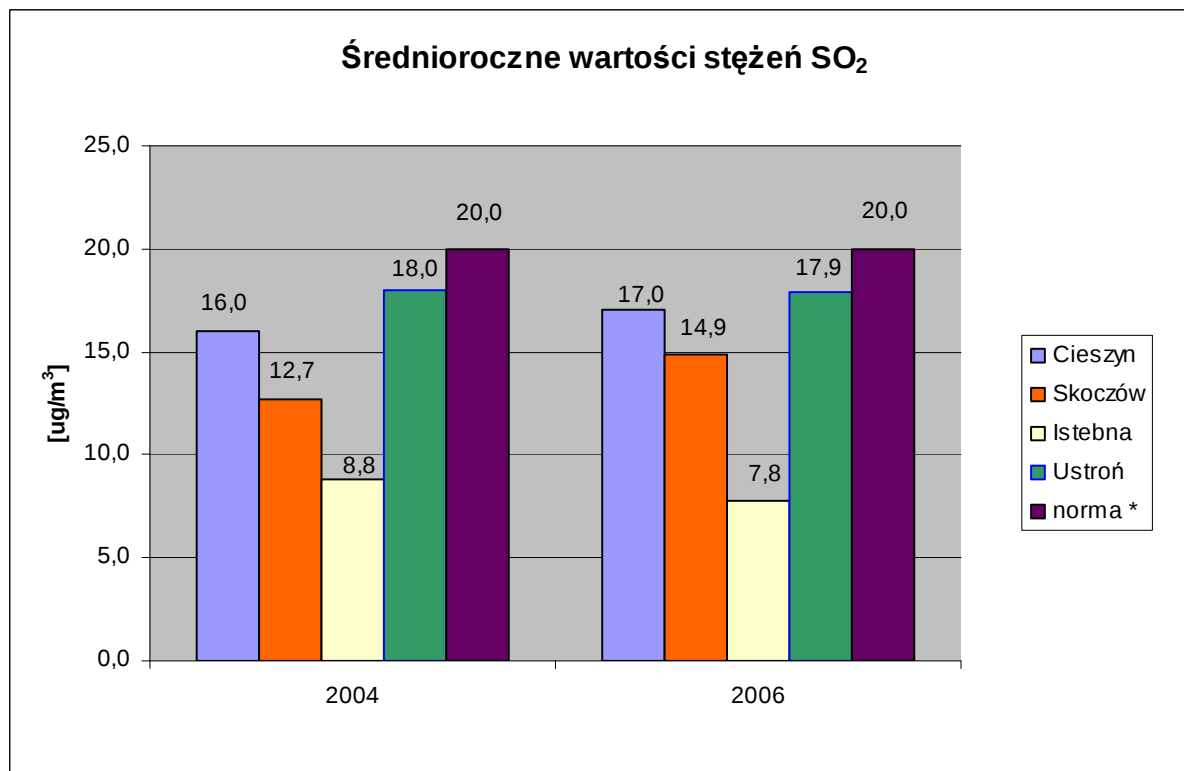
- ze względu na ochronę zdrowia ludzi – dla obszaru całego kraju oraz dla niektórych zanieczyszczeń,
- dla obszarów ochrony uzdrowiskowej,

- ze względu na ochronę roślin – dla obszaru całego kraju oraz dla niektórych zanieczyszczeń,
- dla obszarów parków narodowych.

Kryteria ustanowione ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ze względu na ochronę roślin stanowią dwie niezależne grupy kryteriów oceny.

Wg "Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego" (Ekologus Sp. z o.o., 2007) w 2004 i 2005 r. strefę cieszyńską zakwalifikowano do klasy ogólnej A. W strefach A oczekuje się utrzymania jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie. W 2006 r. w ocenie jakości powietrza dla strefy cieszyńskiej uzyskano następujące wskaźniki: dla dwutlenku siarki – klasę A, dla dwutlenku azotu – klasę A, dla pyłu zawieszonego PM₁₀ – klasę C, dla ozonu - klasę C. W przypadku pyłu zawieszonego PM₁₀ klasa C została stwierdzona z powodu odnotowanych przekroczeń dopuszczalnych norm w krótkich czasach uśrednienia stężeń dla tła miejskiego w Cieszynie (73 przekroczenia), mimo iż stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego dla całej strefy kształtują się poniżej dopuszczalnych norm. Podobną sytuację chwilowych przekroczeń dopuszczalnych zanieczyszczeń stwierdzono w 2006 r. dla stężeń ozonu, co powoduje zakwalifikowanie strefy cieszyńskiej do klasy C, mimo iż stężenia średnioroczne dla całej strefy kształtują się poniżej dopuszczalnych norm. Wysokie stężenia ozonu pojawiają się w sprzyjających warunkach atmosferycznych: wysokiej temperatury i promieniowania słonecznego. Stężenia stwierdzone na stacjach monitoringowych WIOŚ zostały przyrównane do norm jakości powietrza, które zawarte są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 47 poz. 281). W przypadku stężeń dopuszczalnych w strefie cieszyńskiej wyznaczonych dla PM₁₀, O₃, NO₂, wartości uzyskane przyrównuje się do wartości dopuszczalnych ze względu na ochronę ludności, w przypadku stężeń SO₂ jako normę przyjmuje się poziom dopuszczalny ze względu na ochronę roślin, natomiast reprezentatywnym wskaźnikiem ze względu na obszar ochrony uzdrowiskowej jest poziom NO₂. Wartości dopuszczalne powiększone są o margines tolerancji, który z roku na rok staje się coraz mniejszy.

Rysunek 3 Średnioroczne wartości stężeń SO₂ w powietrzu na terenie powiatu cieszyńskiego w latach 2004 - 2006 r.

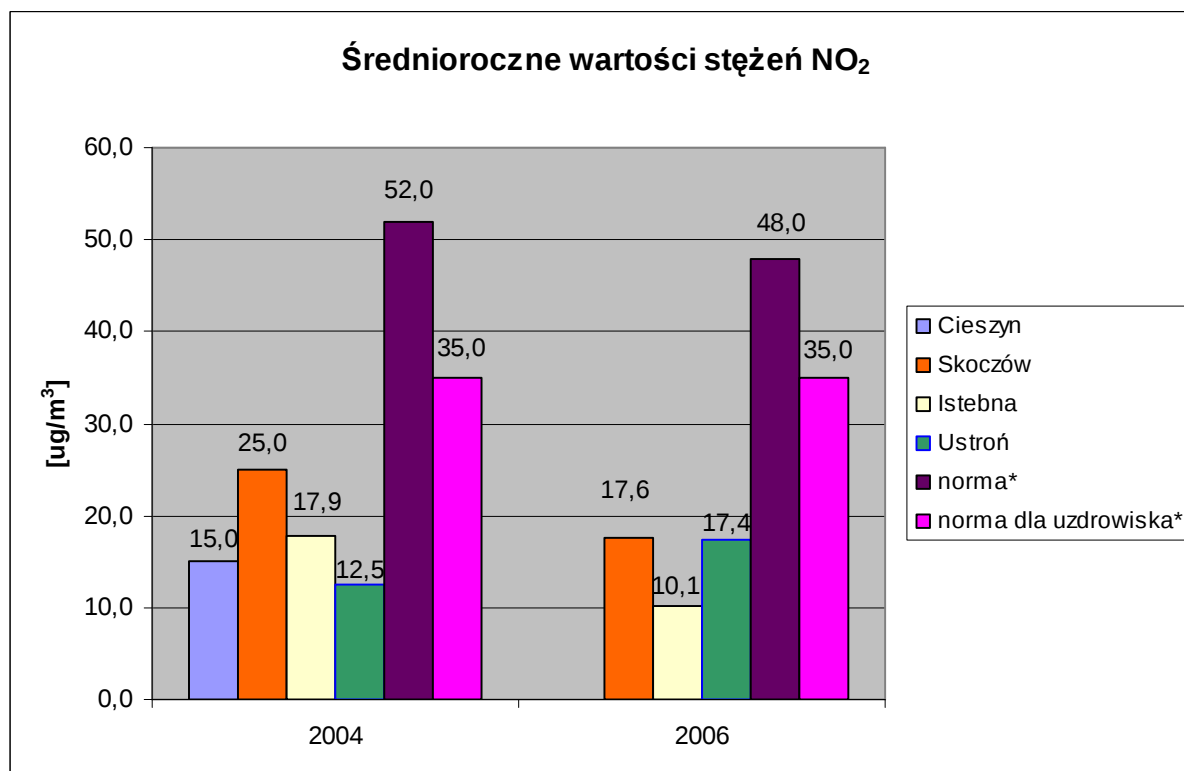

* – dopuszczalny poziom substancji ze względu na ochronę roślin [µg/m³]

Tabela 11 Średnioroczne wartości stężeń SO₂ w powietrzu na terenie powiatu cieszyńskiego w latach 2004 - 2006 r.

Miejscowość	Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu SO ₂ [µg/m³]	Średnioroczne wartości stężeń SO ₂ [µg/m³]		Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji SO ₂ [µg/m³]	
		2004 r.	2006 r.	2004 r.	2006 r.
Cieszyn	20,0 – ze wzgl. na ochr. roślin	16,0	17,0	20,0 – ze wzgl. na ochr. roślin	20,0 – ze wzgl. na ochr. roślin
Skoczów		12,7	14,9		
Istebna	125,0 - ze wzgl. na ochr. zdrowia	8,8	7,8	125,0 - ze wzgl. na ochr. zdrowia	125,0 - ze wzgl. na ochr. zdrowia
Ustroń		18,0	17,9		

Rysunek 4 Średnioroczne wartości stężeń NO₂ w powietrzu na terenie powiatu cieszyńskiego w latach 2004 - 2006 r.

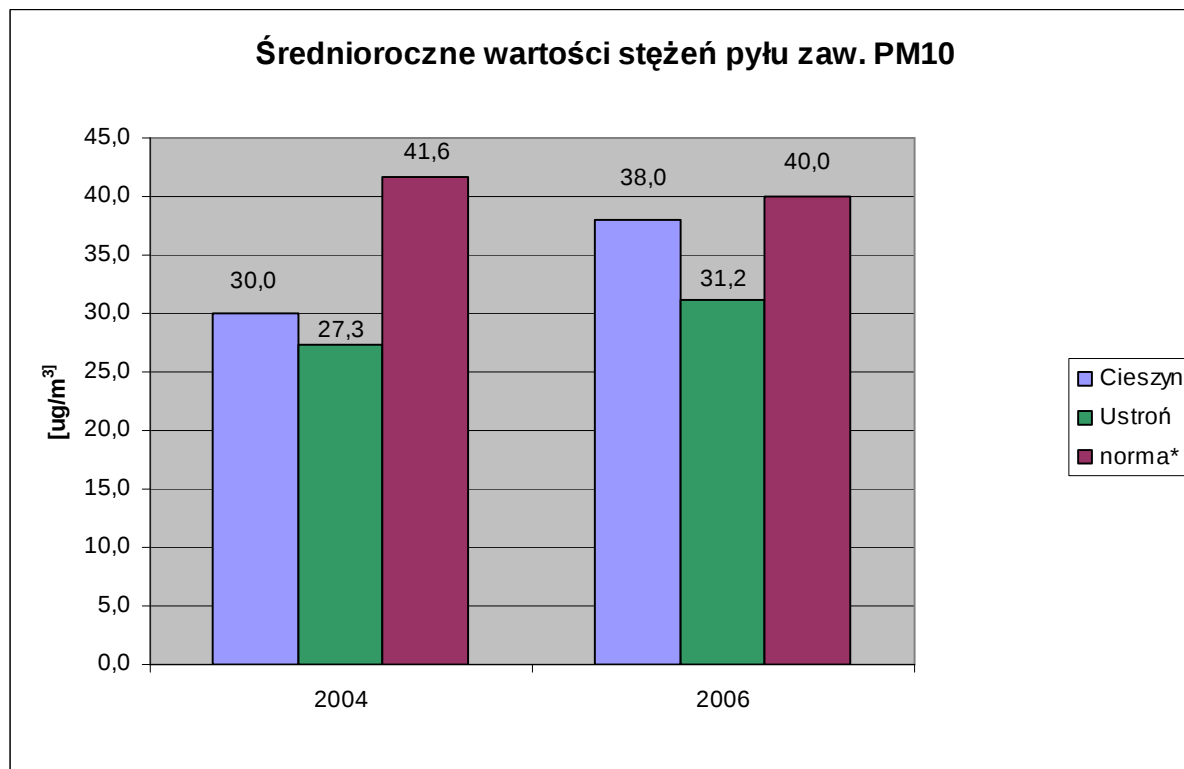

* – dopuszczalny poziom substancji powiększony o margines tolerancji [µg/m³]

Tabela 12 Średnioroczne wartości stężeń NO₂ w powietrzu na terenie powiatu cieszyńskiego w latach 2004 - 2006 r.

Miejscowość	Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu NO ₂ [µg/m³]	Średnioroczne wartości stężeń NO ₂ [µg/m³]		Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji NO ₂ [µg/m³]	
		2004 r.	2006 r.	2004 r.	2006 r.
Cieszyn	40,0 – dla terenów zwykłych	15,0	-	52,0 – dla terenów zwykłych	48,0 – dla terenów zwykłych
Skoczów		25,0	17,6		
Istebna		17,9	10,1		
Ustroń	35,0 – dla terenów ochrony uzdrowiskowej	12,5	17,4	35,0 – dla terenów ochrony uzdrowiskowej	35,0 – dla terenów ochrony uzdrowiskowej

Rysunek 5 Średnioroczne wartości stężeń pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu na terenie powiatu cieszyńskiego w latach 2004 - 2006 r.

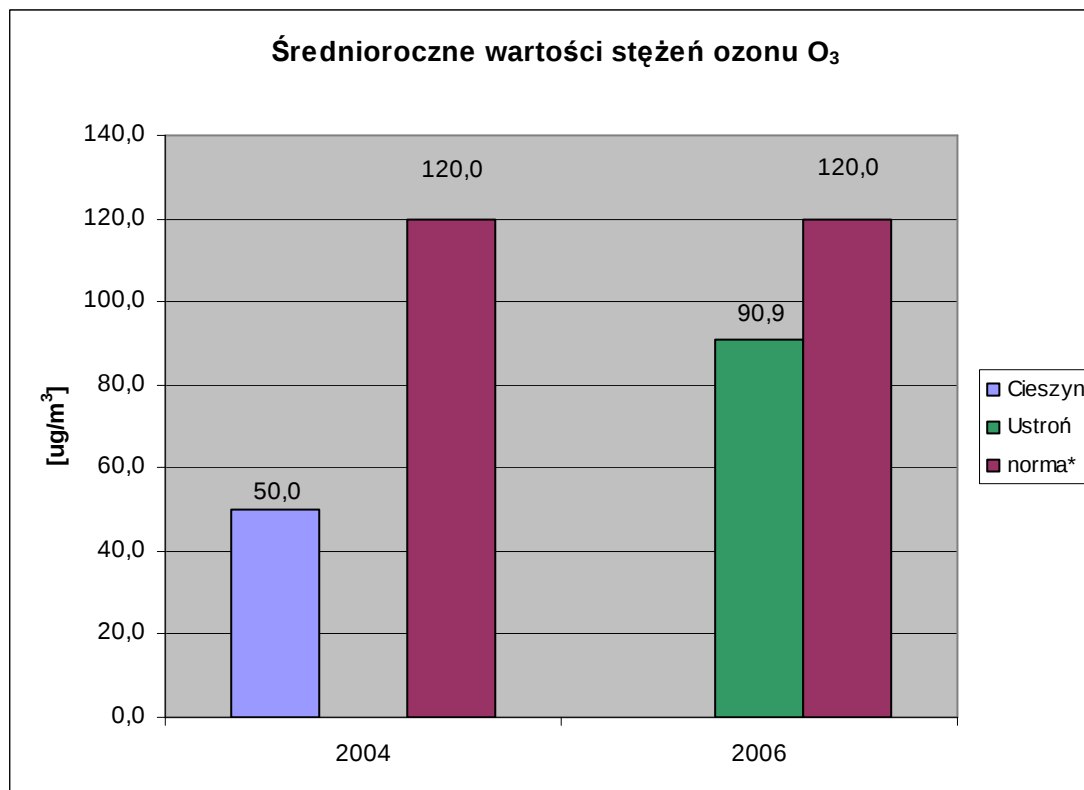

* – dopuszczalny poziom substancji powiększony o margines tolerancji [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]

Tabela 13 Średnioroczne wartości stężeń pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu na terenie powiatu cieszyńskiego w latach 2004 - 2006 r.

Miejscowość	Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	Średnioroczne wartości stężeń PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]		Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	
		2004 r.	2006 r.	2004 r.	2006 r.
Cieszyn	40,0	30,0	38,0	41,6	40,0
Ustroń		27,3	31,2		

Rysunek 6 Średnioroczne wartości stężeń ozonu O₃ w powietrzu na terenie powiatu cieszyńskiego w latach 2004 - 2006 r.

* – dopuszczalny poziom substancji powiększony o margines tolerancji [µg/m³]

Tabela 14 Średnioroczne wartości stężeń ozonu O₃ w powietrzu na terenie powiatu cieszyńskiego w latach 2004 - 2006 r.

Miejscowość	Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu ozonu O ₃ [µg/m³]	Średnioroczne wartości stężeń ozonu O ₃ [µg/m³]		Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji ozon O ₃ [µg/m³]	
		2004 r.	2006 r.	2004 r.	2006 r.
Cieszyn	120,0	30,0	38,0	120,0	120,0
Ustroń		27,3	31,2		

2.4. Ochrona przyrody i krajobrazu

2.4.1. Obszary i obiekty chronione

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie powiatu cieszyńskiego wynosi 23 361,5 ha, tj. 32,0% powierzchni. W województwie śląskim obszary prawnie chronione w zajmują 271 288,7 ha, co stanowi ok. 22% powierzchni województwa. Obecnie w skład obszarów i obiektów chronionych na terenie powiatu cieszyńskiego wchodzi:

- fragment Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego wraz z otuliną,
- 10 rezerwatów przyrody,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: Dolina Górnej Wisły (NATURA 2000), Bluszcze na Górze Zamkowej, Lasek Miejski w Błogocicach, Kaplicówka,
- obszary objęte ochroną Natura 2000: obszar Beskidu Śląskiego, Cieszyńskie Źródła Tufowe dla ochrony czynnych tufów wapiennych oraz Ostoja Goczałkowicka - Dolina Górnej Wisły,
- użytki ekologiczne: Łąki na Kopcach, Łęg nad Puńcówką,
- stanowiska dokumentacyjne: odkrywka cieszyńców,
- 162 pomniki przyrody.

2.4.1.1. Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego

Najcenniejsze fragmenty przyrody Beskidu Śląskiego aktualnie objęte są ochroną w formie rezerwatów przyrody. W obrębie powiatu cieszyńskiego są to: Barania Góra, Czantoria, Wisła. Obecnie brak jest planu ochrony Parku. Do czasu jego wprowadzenia dla zapewnienia właściwego funkcjonowania Parku oraz warunków realizacji jego ochrony, wprowadzone zostały zasady (ww. rozporządzenie) polegające na obowiązku uzyskiwania opinii Dyrektora Parku w sprawach zamierzeń inwestycyjnych w granicach Parku i Otuliny, z wyłączeniem inwestycji mieszkalnych i inwentarskich na obszarach przeznaczonych pod budownictwo. Obowiązują konkretne zapisy dotyczące przestrzegania zasad m.in. z zakresu: ochrony środowiska i krajobrazu przed zakłócaniem stosunków wodnych, degradacją gleb i szaty roślinnej (zakaz spalania odpadów, wypalania łąk), zanieczyszczeniem powietrza.

2.4.1.2. Rezerваты przyrody i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Aktualnie na terenie powiatu cieszyńskiego znajduje się 10 rezerwatów przyrody:

- Barania Góra

- Czantoria
- Kopce
- Lasek Miejski nad Olzą
- Lasek Miejski nad Puńcówką
- Skarpa Wiślicka
- Wisła
- Zadni Gaj
- Rotuz
- Góra Tuł
- Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

W latach 2002-2007 na terenie powiatu cieszyńskiego ustanowiono 3 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:

1) Bluszcze na Górze Zamkowej – zespół przyrodniczo-krajobrazowy o powierzchni 0,4 ha, położony na terenie miasta Cieszyna. Został utworzony Uchwałą nr V/54/03 Rady Miejskiej Cieszyna z 23.01.2003 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. nr 11/03, poz. 413) dla ochrony stanowiska bluszczu pospolitego.

2) Lasek Miejski w Błogocicach – zespół przyrodniczo-krajobrazowy o powierzchni 4,1 ha, położony na terenie miasta Cieszyna. Został utworzony Uchwałą nr LVII/556/02 Rady Miejskiej w Cieszynie z 5.09.2002 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. nr 66/02, poz. 2396) w celu ochrony lasu (ze stanowiskiem cieszynianki wiosennej) rosnącego na fragmencie skarpy doliny Olzy. Obszar tego zespołu przyrodniczo-krajobrazowego łączy dwa rezerваты: Lasek Miejski nad Olzą oraz Velke Doly położony w granicach Trzyńca i Czeskiego Cieszyna na terenie Republiki Czeskiej.

3) Kaplicówka - zespół przyrodniczo-krajobrazowy położony na terenie miasta Skoczów. Został utworzony Uchwałą nr XI/160/2003 Rady Miejskiej Skoczowa z 28.08.2003 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. nr 91/03, poz. 2399) dla ochrony flory i fauny wzgórza Kaplicówka z licznymi gatunkami chronionych roślin i zwierząt oraz kaplicy św. Jana Sarkandra.

2.4.1.3. Stanowiska przyrody nieożywionej

Dla ochrony cennych wychodni skalnych w 2002 r. na terenie miasta Cieszyn wydzielono stanowisko odkrywki cieszynitów - Uchwała nr LVII/555/02 Rady Miejskiej w Cieszynie z 5.09.2002 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. nr 66/02, poz. 2395). Cieszynity to różnorodne pod względem petrograficznym skały magmowe głębinowe, o odczynie zasadowym, które uległy

sfałdowaniu wspólnie z osadami płaszczowiny cieszyńskiej, występujące jedynie na terenie Śląska Cieszyńskiego.

2.4.1.5. Obszary NATURA 2000

NATURA 2000 to powstały w ostatnich latach system obszarów chronionych, który ma zapewnić trwałą egzystencję florze i faunie na terenie Europy, zachowanie cennych, a przy tym zagrożonych siedlisk przyrodniczych oraz integrację ochrony przyrody z działalnością człowieka. Jej podstawowym celem jest ochrona przyrodniczego dziedzictwa i realizacja idei zrównoważonego rozwoju w skali ponad krajowej. Podstawę prawną ochrony europejskiej flory, fauny i siedlisk stanowią dwa akty:

- Dyrektywa 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków, zwana Dyrektywą Ptasia, uchwalona 2 kwietnia 1979 r., a następnie zmodyfikowana dyrektywami 81/854/EWG, 85/411/EWG, 86/122/EWG, 91/244/EWG i 94/24/EWG, na jej podstawie wyznaczane są obszary specjalnej ochrony (OSO)
- Dyrektywa 92/43/EWG o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory, zwana Dyrektywą Siedliskową, uchwalona 21 maja 1992 r. i zmieniona dyrektywą 97/62/EWG. Wyznacza ona specjalne obszary ochrony (SOO).

Obecnie na terenie powiatu cieszyńskiego wydzielono 2 duże obszary wchodzące w system NATURA 2000. Są to:

1) Dolina Górnej Wisły (PHL 240004) - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000 o powierzchni 24 740,19 ha, położony na terenie gmin: Chybie, Goczałkowice Skoczów, Dębowiec i Strumień. Obszar został wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313). W ww. rozporządzeniu określona została nazwa, położenie administracyjne, obszar i mapa obszaru, cel i przedmiot ochrony oraz sprawującego nadzór nad obszarem, którym jest Wojewoda Śląski. Obszar obejmuje Zbiornik Goczałkowicki i przyległe stawy hodowlane. Zbiornik Goczałkowicki jest zbiornikiem wody pitnej i jest on wyłączony z masowej rekreacji (kąpiel, sporty wodne), a uprawianie wędkarstwa jest tu możliwe tylko z brzegu i to w ograniczonym zakresie. Obszar ostoi jest gęsto zamieszkany, a zabudowa jest rozproszona wśród pól uprawnych. Niewielkie lasy to głównie lasy liściaste o charakterze łąkowym. Część łąkowo-bagienna ostoi, zajmująca około 50% jej powierzchni, pokryta jest zaroślami wierzbowymi, wilgotnymi borami trzcinnikowymi i łąkami przysyrmykowymi oraz roślinnością szuwarową i zbiorowiskami łąkowymi. Zachodnia zatoka zbiornika, do której uchodzi Wisła, jest wypłycona, a poziom wód podlega

silnym wahaniom sezonowym, dochodzącym do 4 m. Jest to fragment zbiornika o największej różnorodności biologicznej. Zidentyfikowano tu 29 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, m.in. są to gatunki lęgowe w ilości przekraczającej 1% wielkości populacji krajowej bąk, bączek, ślepowron, szablodziób, mewa czarnogłowa, rybitwa czarna, rybitwa rzeczna oraz 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Spośród gatunków regularnie zalatujących w okresie pozalęgowym należy wymienić: czaplę białą (koncentracje do 80 osobników) i czaplę nadobną (do 15 osobników). Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody dla obszaru NATURA 2000 minister właściwy do spraw środowiska ustanawia w drodze rozporządzenia plan ochrony na okres 20 lat. Projekt planu ochrony obszaru NATURA 2000 sporządza sprawujący nadzór nad obszarem w terminie 5 lat od dnia wyznaczenia tego obszaru. Projekt planu ochrony przygotowywany jest w uzgodnieniu z właściwymi miejscowo radami gmin. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków na zlecenie Wojewody Śląskiego przy udziale środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach przygotowało „Waloryzację przyrodniczą obszaru NATURA 2000 „Dolina Górnej Wisły”. Opracowanie to zawiera ocenę stanu zachowania populacji gatunków ptaków i ich siedlisk oraz propozycje działań ochronnych, jakie należy podjąć dla zachowania i właściwego funkcjonowania ww. obszaru NATURA 2000.

2) Beskid Śląski (PLH240005) - Obszar o powierzchni 26 158,59 ha położony w masywie Beskidu Śląskiego, z niewielkimi fragmentami w obrębie Pogórza Śląskiego i w Kotlinie Żywieckiej. Trzon obszaru tworzą dwa pasma górskie: Stożka i Czantorii oraz Baraniej Góry, granice pokrywają się w dużym stopniu z granicami Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego. Występuje tu szereg malowniczych form skalnych, takich jak: progi i wodospady w dolinach potoków, liczne formy skałkowe oraz różnorodne formy osuwiskowe powierzchniowe i podziemne. Najbardziej znaną i najgłębszą jaskinią Beskidu Śląskiego jest jaskinia Malinowska (Ondraszka) o dł. 230,5 m i głębokości 22,7 m. Z północno-zachodnich stoków Baraniej Góry, na wysokości 1100 m, wypływają źródła Czarnej Wiselki. Lasy, to głównie sztuczne monokultury świerkowe. Naturalny las jodłowo-bukowo-świerkowy w wieku ok. 200 lat zachował się tylko na północno-zachodnich stokach Baraniej Góry. Tereny położone na Pogórzu Śląskim i w Kotlinie Żywieckiej są miejscem występowania bardzo rzadkich w regionie muraw kserotermicznych. Jest to obszar o dużym znaczeniu dla zachowania bioróżnorodności. Zidentyfikowano tu 17 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Wśród nich jednymi z cenniejszych są zachowane fragmenty lasów o charakterze naturalnym (północno-wschodnie stoki Baraniej Góry). Masyw Baraniej

Góry jest centrum występowania w Polsce dolnoreglowego boru na torfie Bazzanio-Piceetum. Obszar jest też jednym z centrów występowania dolnoreglowego boru jodłowo-świerkowego, występuje tu unikatowy ekotyp tzw. świerka istebniańskiego. Na terenie północnej części Beskidu Śląskiego (ze względu na: chłodny i wilgotny klimat, dużą ilość opadów oraz strome, pokryte rumoszem skalnym stoki) rozwijają się dość licznie lasy jaworowe z miesięcznicą trwałą Lunario-Aceretum. Znacznym zróżnicowaniem wyróżnia się także roślinność nieleśna, w tym szczególnie interesujące są murawy kserotermiczne na górze Tuł. Beskid Śląski charakteryzuje się największą liczbą jaskiń i schronisk skalnych w obrębie polskich Karpat Zewnętrznych. Tutaj też znajduje się największa z tych jaskiń - jaskinia w Trzech Kopcach o długości 947,5 m. W obszarze liczne są wychodnie skalne, na których wykształcają się zbiorowiska szczelin skalnych. Stwierdzono tu 21 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to ostoja fauny typowej dla puszczy karpackiej. Na obszarze odnaleziono też liczne stanowiska rzadkich i zagrożonych roślin oraz bezkręgowców. Jest tu jedno z 4 stanowisk tojadu morawskiego w Polsce i jeden z 4 rejonów występowania tocji karpackiej.

Na terenie powiatu cieszyńskiego położonych jest również 3 spośród 4 niewielkich obszarów wchodzących w system NATURA 2000, objętych wspólną nazwą **Cieszyńskie Źródła Tufowe (PHL240003)**. Są to izolowane obszary aktywnych współcześnie źródeł z depozycją martwicy wapiennej (tufów wapiennych i trawertynów) wraz z towarzyszącą im typową florą mszaków:

- Góra Jasieniowa (521 m n.p.m., na pograniczu Goleszowa, Dzięgielowa i Cisownicy, gmina Goleszów),
- Kamieniec (375 m n.p.m., między Ogrodzoną i Gułdowami, gm. Dębowiec),
- Skarpa Wiślicka (361,7 m n.p.m., Wiślica, gm. Skoczów, pow. cieszyński).
- czwarty obszar usytuowany jest na terenie powiatu bielskiego, jest to Morzyk (Grodziec, gmina Jasienica).

Zidentyfikowano tu 8 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, 1 gatunek ptaków - *Ciconia nigra* (bocian czarny) wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 2 gatunki płazów i gadów wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG *Triturus cristatus* (traszka grzebieniasta), *Bombina bombina* (kumak nizinny). Wzgórza obszaru Cieszyńskich Źródeł Tufowych zbudowane są ze skał, należących do silnie sfałdowanej płaszczowiny cieszyńskiej (warstwy cieszyńskie). Dominującymi skałami są tu margle i łupki z wkładkami wapieni oraz wapienie cieszyńskie. Osobliwością przyrodniczą są

tu źródła wpływające na kontakcie wapieni cieszyńskich z marglami i łupkami, cechą których jest niewielka (0,2-2 l/s) ale stała wydajność, niewielka zmienność właściwości fizycznych i chemicznych w ciągu roku. Niektórym ze źródeł towarzyszy zjawisko czynnej aktualnie depozycji martwic wapiennych (tufów wapiennych i trawertynów).

2.4.2.Lasy

Obecnie lasy i grunty leśne powiatu cieszyńskiego zajmują 38,1% jego powierzchni. Lasy będące własnością Skarbu Państwa zajmują powierzchnię – 20 437 ha, lasy nie będące własnością Skarbu Państwa (osób fizycznych, komunalne, spółek) – 8 026 ha.

Tabela 15 Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa na terenie powiatu cieszyńskiego.

Gminy	Powierzchnia gruntów leśnych							Lesistość w %
	ogółem	w tym lasy	z ogółem publiczne					
			razem	własność Skarbu Państwa	w tym		własność Gmin	
					w zarządzie Lasów Państwowych	w zasobie Agencji Nieruchomości Rolnych		
w ha								
Cieszyn	227	221	158	132	132	-	26	7,7
Ustroń	2 846	2 782	1 952	1 947	1 917	-	5	46,9
Wisła	8 159	8 044	5 093	5 093	5 074	-	-	73,3
Skoczów	863	839	729	726	686	11	3	13,2
Strumień	846	814	750	747	741	5	3	13,9
Brenna	6 457	6 322	4 305	4 294	4 294	-	11	66,1
Chybie	851	828	849	849	846	1	-	26,1
Dębowiec	560	547	466	466	433	16	-	12,8
Goleszów	1 210	1 180	804	798	791	5	6	17,9
Hażlach	803	785	571	571	560	7	-	16,1
Istebna	4 750	4 634	3 986	3 985	3 985	-	1	54,9
Zebrzydowice	888	861	774	764	758	5	10	20,8
Razem	28 460	27 855	20 437	20 371	20 217	50	66	38,1

Tabela 16 Lasy niestanowiące własności Skarbu Państwa na terenie powiatu cieszyńskiego.

Powierzchnia gruntów leśnych niestanowiące własności Skarbu Państwa				Lasy ochronne w % ogółem gruntów leśnych
ogółem	w tym			
	osób fizycznych	wspólnot gruntowych	gmin	
w ha				
8 090	7 411	430	66	96.6

Potencjalną roślinność stanowią: lasy łęgowe w dolinach rzecznych, lasy wierzbowo topolowe, wzdłuż potoków-olszyna, lasy dębowo grabowe wilgotne: grądy niskie, lasy dębowo-grabowe oraz bory mieszane dębowo-sosnowe i lasy bukowe-buczyna karpacka. Lesistość Powiatu Cieszyńskiego prawdopodobnie będzie stopniowo wzrastała, ponieważ coraz więcej gleb o niskiej przydatności rolniczej (nieużytki, strome zbocza, urwiska, hałdy, wyrobiska), jest zalesiana przez rolników.

Tabela 17 Powierzchnie zalesnione na terenie powiatu cieszyńskiego w latach 2004 - 2006 r.

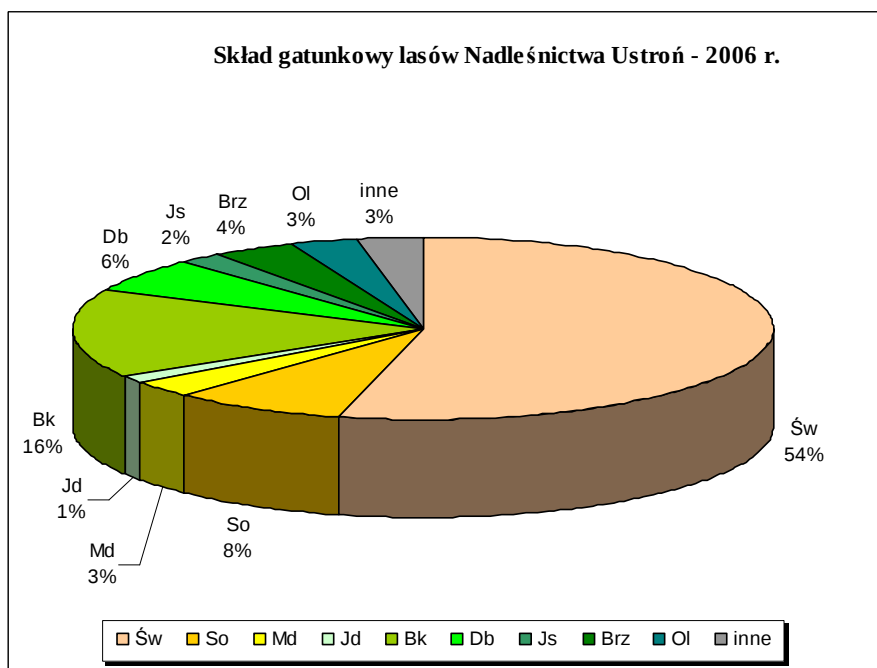
Lp	Gmina	Procentowy udział powierzchni lasów w ogólnej powierzchni 2004 r. [%]	Procentowy udział powierzchni lasów w ogólnej powierzchni w 2006 r. [%]
1.	Powiat Cieszyński	38,1	38,1
2.	Cieszyn	7,4	7,6
3.	Ustroń	47,1	47,1
4.	Wisła	73	73
5.	Skoczów	13,2	13,2
6.	Strumień	14	13,9
7.	Brenna	66,2	66,2
8.	Chybie	26	26
9.	Dębowiec	12,9	12,8
10.	Goleszów	17,9	17,9
11.	Hazlach	16	15,8
12.	Istebna	55	55
13.	Zebrzydowice	20,6	20,6

Lasy Nadleśnictwa Ustroń i Wisła Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Beskidu Śląskiego” powołanego Zarządzeniem nr 30 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dn. 19.12.1994.

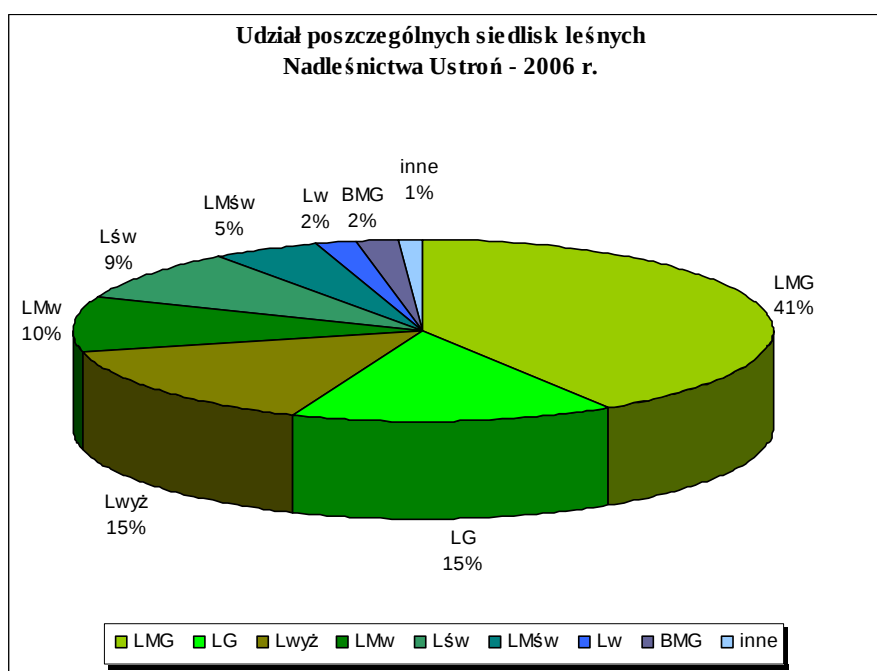
Nadleśnictwo Ustroń

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 16 MOŚZNiL z dn. 24.01.1996 r. całość lasów Nadleśnictwa uznano za ochronne. Nadleśnictwo Ustroń tworzą 3 obręby leśne (Brenna, Hazlach, Ustroń), które zostały podzielone na 15 leśnictw.

Rysunek 7 Skład gatunkowy lasów Nadleśnictwa Ustroń – 2006 r.

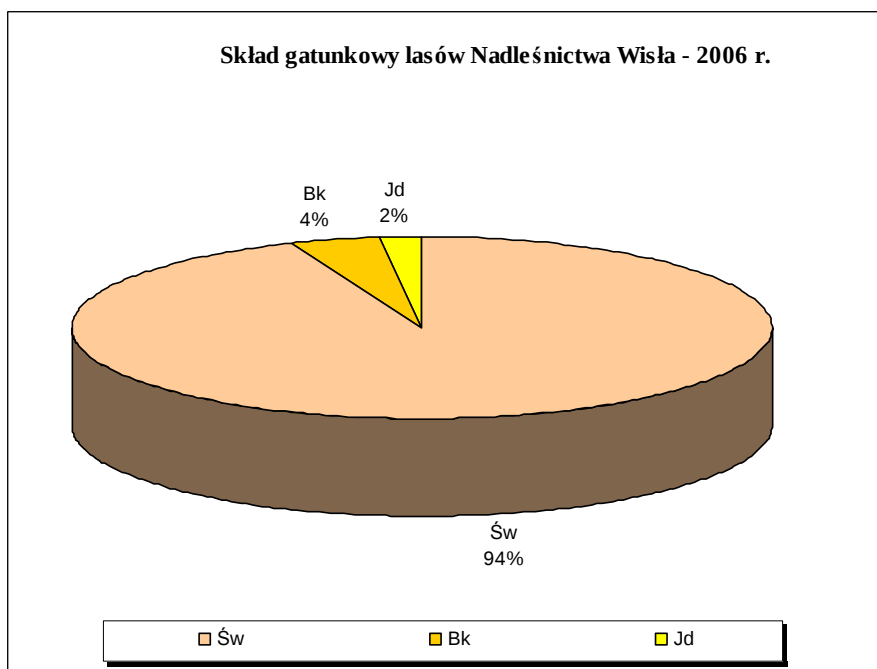
Rysunek 8 Siedliska leśne Nadleśnictwa Ustroń – 2006 r.

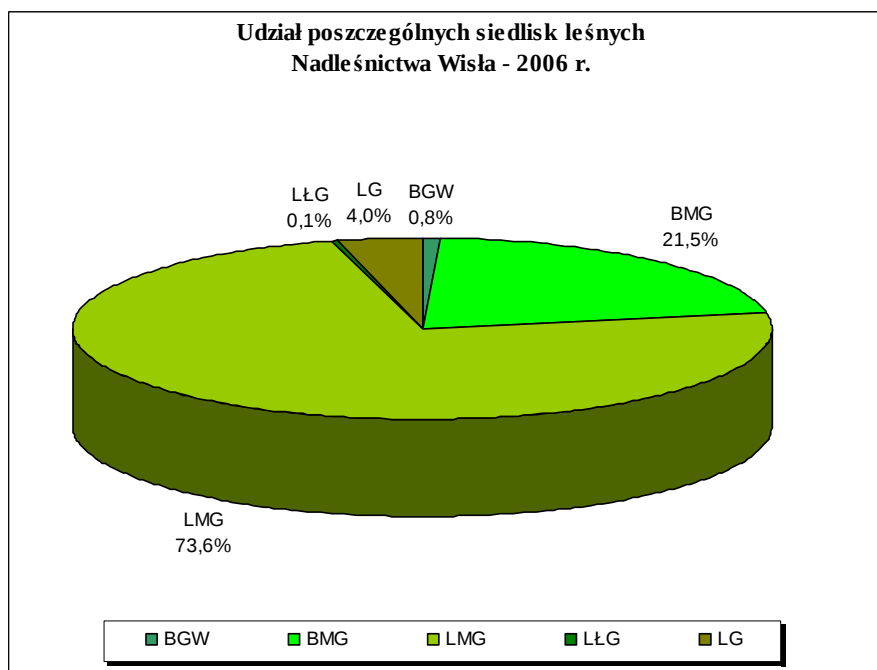
Nadleśnictwo Wisła

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 16 MOŚZNiL z dn. 24.01.1996 r. całość lasów Nadleśnictwa uznano za ochronne. Nadleśnictwo Wisła tworzą 2 obręby leśne (Istebna, Wisła), które zostały podzielone na 11 leśnictw.

Rysunek 9 Skład gatunkowy lasów Nadleśnictwa Wisła – 2006 r.

Rysunek 10 Siedliska leśne Nadleśnictwa Wisła – 2006 r.

LG – las górski, LŁG – las łęgowy górski, LMG – las mieszany górski, BMG – bór mieszany górski, BGW – bór wysokogórski

2.5. Powierzchnia ziemi i zasoby kopalin

2.5.1. Warunki geologiczne i glebowe

Surowce mineralne

Z budową geologiczną powiatu cieszyńskiego wiąże się występowanie surowców mineralnych. Górzisty charakter południowej części regionu determinuje występowanie przede wszystkim złóż kruszyw mineralnych, tj. piaskowców, wapieni i kruszyw naturalnych. Wapień eksploatowane są w kamieniołomie w Lesznej Górnej, jako materiał do produkcji kruszywa dla budownictwa i drogownictwa. Kruszywa naturalne pochodzenia rzeczno-lodowcowego eksploatowane są w Kończycach Wielkich, Cieszynie i Zabłociu. Obecnie największe znaczenie surowcowe mają tzw. piaskowce godulskie (piaskowce godulskie dolne, wydobywane w kamieniołomie Oblaziec-Gahura w Wiśle oraz piaskowce godulskie środkowe, wydobywane w kamieniołomach w Brennej).

Dodatkowo w zasobach regionu znajdują się złoża węgla kamiennego i gazu ziemnego. Występowanie gazu ziemnego udokumentowane jest w gminach Dębowiec i Skoczów. Są to złoża gazu wysokometanowego - Pogórz i Dębowiec Śląski. Wydobywa się z nich około 2,8 mln m³ gazu rocznie. W przeszłości jednym z najważniejszych surowców mineralnych na terenie powiatu cieszyńskiego był węgiel kamienny, eksploatowany w KWK „Morcinek”. Węgiel kamienny występuje również na terenie gminy Zebrzydowice oraz Hażlach. Na terenie powiatu cieszyńskiego, w rejonie Dębowca, Ustronia i Strumienia występują również złoża wód mineralnych (solanek). Do kopalin leczniczych zalicza się również borowinę (torf leczniczy).

Tabela 18 Wody lecznicze powiatu cieszyńskiego (wg Gabzdyl w., Hanak B., Surowce mineralne GZW i obszarów przyległych, Przegląd Geologiczny, vol. 53, nr 9, 2005 r.).

Lp.	Miejscowość	Skład chemiczny złoża
1.	Dębowiec	Cl-Na, Br, J, B
2.	Ustron	Cl-Na-Ca, Fe, Br, J
3.	Zabłocie	Cl-Na, Fe, Br, J, B

Eksploatacja otworowa w Dębowcu, wielkości ok. 1,5 tys. m³/rok dostarcza solankę z której uzyskuje się sól leczniczą "Zabłocka". Nieregularnie odzyskiwany jest również brom.

Eksploatacja otworowa w Ustroniu dostarcza solankę do kąpiei leczniczych w miejscowym zakładzie leczniczym. Po zabiegach solanka zatłaczana jest ponownie do górotworu. Do zabiegów leczniczych stosowana jest również borowina, eksploatowana w Zabłociu w wielkości ok. 0,3 tys. m³/rok.

Warunki glebowe

Na terenie powiatu cieszyńskiego przeważają gleby mało urodzajne, głównie bielcowe, gleby bielcowo-brunatne, gleby bagienne, rędziny, gleby górskie oraz tzw. gleby początkowego stadium rozwoju. Większość gleb wykazuje pochodzenie mineralne, są to głównie bielice i pseudobielice od kl. III b - gleby orne średnio dobre do kl. VI - gleby orne najslabsze. Gleby średnio dobre występują na przeważającej powierzchni w gminach: Hażlach i Strumię. Gleby orne średniej jakości występują w przewadze w gminach: Dębowiec, Goleiszów, Skoczów i Cieszyn. Gleby średniej jakości gorsze występują w gminach: Brenna, Chybie, Ustron i Zebrzydowice. Gleby najslabsze przeważają w gminach Istebna, Wisła. W ostatnich latach na terenie powiatu cieszyńskiego nie prowadzono badań stopnia zanieczyszczenia i jakości gleb, ostatnie dane pochodzą z 2001 r. (badania Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach). Z badań wynika, iż na glebach mogą być uprawiane wszystkie rośliny uprawy polowej z ograniczeniem warzyw przeznaczonych na przetwory i do bezpośredniej konsumpcji dla dzieci. Obecnie do produkcji rolnej wykorzystywanych jest 34 129 ha powiatu cieszyńskiego. Z uwagi na fakt, iż monitoring jakości gleb w ostatnich latach nie był prowadzony, zaznacza się potrzeba przeprowadzenia tego typu badań w najbliższych latach.

Przewiduje się, że w najbliższych latach wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz wyznaczenie obszarów NATURA2000 na terenie powiatu cieszyńskiego spowoduje, że coraz silniej wdrażane będzie rolnictwo ekologiczne, które pozwala na zachowanie w krajobrazie naturalnych i półnaturalnych układów ekologicznych, dobrej kultury rolnej uwzględniającej dbałość o jakość gleb (np. właściwe stosowanie nawozów), co jest szczególnie istotne na obszarach o cennych walorach przyrodniczych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Tabela 19 Powierzchnia użytków rolnych na terenie powiatu cieszyńskiego – 2006 r.

Powierzchnia użytków rolnych [ha]	w tym:			
	grunty orne [ha]	sady [ha]	łąki [ha]	pastwiska [ha]
34 129	22 986	755	3 679	6 709

2.5.2. Tereny zdegradowane

Rozwój przemysłu jest przyczyną degradacji terenów i naruszania równowagi w ekosystemie. Na gruntach zdegradowanych w wyniku działalności przemysłowej prowadzi się rekultywację w miarę jak grunty te stają się zbędne całkowicie lub częściowo do prowadzenia takiej działalności. W ostatnich latach 2004-2006 na terenie powiatu cieszyńskiego realizowano 3 decyzje rekultywacyjne z zakresu ochrony gruntów. Rekultywacja dotyczy następujących obszarów:

- Gmina Chybie- Zabłocie – rekultywacja wyrobiska torfu w Zabłociu obejmująca 0,3 ha,
- Goleiszów – rekultywacja wyrobiska margli prowadzona na powierzchni ok. 10,6 ha,
- Wisła-Obłaziec – rekultywacja wyrobiska kamieniołomu na powierzchni ok. 1,0 ha.

Ponadto w okresie 2004-2006 stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych standardów jakości ziemi i gleby w następujących obszarach:

- grunty na terenie Stacja Paliw Orlen Wisła – Jawornik,
- grunty na terenie Stacja Paliw Orlen Skoczów,
- grunty na terenie Stacja Paliw Orlen Cieszyn,
- grunty oraz wody powierzchniowe na terenie Zakładu „Polifarb”- Cieszyn S.A,
- grunty przy trasie kolejowej w rejonie miejscowości Chybie – Mnich,
- grunty na terenie nieczynnej stacji paliw „BIEL-TEL” w rejonie Cieszyna-Mnisztwo.

2.5.3. Odształcenia powierzchni terenu spowodowane działalnością górniczą

Wpływ na odształcenia powierzchni terenu powiatu miały eksploatacje czeskich kopalni ČSM i Darkov, znajdujących się po przeciwległej stronie koryta Olzy oraz KWK „Morcinek”. Intensywność oddziaływania tej eksploatacji można scharakteryzować osiadaniem terenu rzędu max 0,25 m oraz I kategorią wpływów w rejonie zlikwidowanego zakładu górniczego KWK „Morcinek”. Obszar górniczy KWK „Morcinek” wynosił 22,6 km². Wpływy dokonanej eksploatacji górniczej wystąpiły na obszarze około 5,6 km² obejmując swoim zasięgiem tereny zabudowane, głównie rolniczą zabudową rozproszoną wraz z obiektami towarzyszącymi sołectwa Kaczyce – gmina Zebrzydowice oraz sołectwa Pogwizdów – Gmina Hażlach. Maksymalne osiadania powierzchni występują w dwóch rejonach. W rejonie eksploatacji partii „B” – ul Ogrodnicza w Kaczycach, osiadania osiągają rozmiar około 7,5 m. W rejonie eksploatacji partii „A” – ul. Sobieskiego i Konopnickiej, osiadania przyjmują wartość około 2,47 m. Nie wywołało to istotnych hydrologicznych zmian

(zalewisk) na powierzchni terenu. Dotychczasowa eksploatacja nie spowodowała wystąpienia deformacji nieciągłych. W rejonie Kaczyc - Kolonii stwierdzono zmiany stosunków wodnych ujawniające się lokalnym podwyższeniem zwierciadła wody od poziomu czwartorzędowego do około 6 m. Szkody górnicze wywołane eksploatacją KWK „Morcinek” w związku z likwidacją zakładu uległy zatrzymaniu. Pogłębiać się będą jedynie szkody spowodowane eksploatacją czeskich kopalń prowadzoną w tym rejonie.

2.5.4. Tereny osuwiskowe

Ukształtowanie powierzchni terenu powiatu cieszyńskiego predysponowane jest również występowaniem procesów geodynamicznych, ruchów osuwiskowych, które stwarzają zagrożenie dla projektowanych i istniejących obiektów budowlanych. Występowanie procesów osuwiskowych obserwuje się w szczególności w części południowej powiatu, w obrębie stoków górskich oraz w części północnej powiatu na zboczach o znacznym nachyleniu, gdzie w podłożu występują łupki. Osunięcia gruntów, powodujące znaczne szkody wystąpiły w Cieszynie przy ulicy Majowej oraz przy trasie Bielsko-Biała – Brno oraz w Wiśle.

2.6. Hałas i oddziaływanie pól elektromagnetycznych

W powiecie cieszyńskim systematycznie wzrasta ruch tranzytowy powodując znaczny wzrost zanieczyszczenia powietrza emisją spalin oraz wzrost uciążliwości związanych z hałasem. Program Państwowego Monitoringu Środowiska w ramach sieci regionalnej przewiduje badania hałasu emitowanego z dróg krajowych i wojewódzkich oraz linii kolejowych – w miejscach o szczególnym zagrożeniu (węzły drogowe, drogi tranzytowe przebiegające w pobliżu zabudowy mieszkaniowej). Badania hałasu komunikacyjnego prowadzone są w cyklu pięcioletnim, w stałych punktach wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. W 2002 r. na terenie powiatu cieszyńskiego zlokalizowane były następujące punkty pomiarowe:

- Strumień, droga krajowa 93,
- Skoczów, droga krajowa 93 – skrzyżowanie z drogą krajową nr 1,
- Skoczów, skrzyżowanie drogi krajowej nr 1 z drogą lokalną Skoczów – Brenna,
- Ustroń, droga 93 – skrzyżowanie z drogą Ustroń – Cieszyn,
- Istebna – przejście graniczne,
- Leszna – przejście graniczne,
- Wisła, droga 93 – skrzyżowanie ul. 1-go Maja i Wyzwolenia,

- Fukała, droga 938 – skrzyżowanie z drogą 937,
- Cieszyn, skrzyżowanie ul. Katowickiej i Granicznej,
- Cieszyn, „ślimak” przy wjeździe do Cieszyna od strony Bielska,
- Cieszyn, przejście graniczne – Most Wolności,
- Cieszyn, skrzyżowanie ul. Bielskiej i Wiślańskiej,
- Cieszyn, przejście graniczne – Most Przyjaźni.

Tabela 20 Pomiary hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych na terenie powiatu cieszyńskiego w 2002 r.

Punkt monitoringowy	L_{eq} [dB (A)]	L_{max} [dB (A)]	L_{min} [dB (A)]
Cieszyn, przejście graniczne – Most Przyjaźni - dzień	66,2	100,5	36,5
Cieszyn, przejście graniczne – Most Przyjaźni - noc	56,8	82,8	30,5
Cieszyn, przejście graniczne – Most Wolności - dzień	63,0	95,2	35,8
Cieszyn, przejście graniczne – Most Wolności - noc	55,0	91,5	31,3
Cieszyn, skrzyżowanie ul. Bielskiej i Wiślańskiej - dzień	63,3	89,6	35,8
Cieszyn, skrzyżowanie ul. Bielskiej i Wiślańskiej - noc	55,1	77,4	21,6
Cieszyn, rej. szkoły przy wjeździe do Cieszyna od strony Bielska - dzień	73,4	100,4	37,2
Cieszyn, rej. szkoły przy wjeździe do Cieszyna od strony Bielska - noc	68,9	96,6	23,6
Cieszyn, skrzyżowanie ul. Katowickiej i Granicznej - dzień	70,6	99,2	33,4
Cieszyn, skrzyżowanie ul. Katowickiej i Granicznej - noc	65,6	99,1	28,9
Leszna – przejście graniczne - dzień	61,9	90,1	28,5
Leszna – przejście graniczne - noc	57,3	89,2	17,4
Jaworzynka – rej. przejścia granicznego w Jasnowicach - dzień	55,3	81,9	19,3
Jaworzynka – rej. przejścia granicznego w Jasnowicach - noc	41,7	69,9	17,6
Skoczów, skrzyżowanie drogi krajowej nr 1 z drogą lokalną Skoczów – Brenna - dzień	63,0	88,8	38,4
Skoczów, skrzyżowanie drogi krajowej nr 1 z drogą lokalną Skoczów – Brenna - noc	58,2	84,0	33,3
Ustroń, droga 93 – skrzyżowanie z drogą Ustroń – Cieszyn - dzień	61,4	92,4	43,8
Ustroń, droga 93 – skrzyżowanie z drogą Ustroń – Cieszyn - noc	55,6	79,0	41,8

W 2002 r. we wszystkich punktach pomiarowych stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych norm, co było efektem:

- wzrostu natężenia ruchu pojazdów,
- braku naturalnych ekranów dźwiękochłonnych (naturalne pasy zieleni),
- złego stanu nawierzchni dróg i złego stanu technicznego pojazdów.

W Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego w grupie zadań realizujących jako cel ochronę przed hałasem, ujęto sporządzenie mapy akustycznej dla powiatu. Ustawa Prawo ochrony środowiska przewiduje, iż oceny stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo dla aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy. W okresie 2004-2006 nie było konieczności stworzenia mapy akustycznej powiatu. Zadanie przełożone zostało do realizacji w przyszłości. W ostatnich latach Starosta Cieszyński wydał 5 decyzji ustalających dopuszczalne poziomy hałasu przenikającego do środowiska. Prowadzone od szeregu lat działania ograniczające emisję hałasu przynoszą efekty w postaci coraz mniejszej liczby zakładów emitujących hałas o wielkościach ponadnormatywnych. Hałas przemysłowy występuje w miejscach o największym natężeniu przemysłu, a więc przede wszystkim w Skoczowie i Cieszynie. Problem nadmiernego hałasu przemysłowego występuje również w Gminie Brenna z uwagi na dużą ilość zakładów tartacznych. Dopuszczalne normy hałasu zależne są od przeznaczenia terenu znajdującego się wokół źródła hałasu (poniższa tabela).

Tabela 21 Dopuszczalne poziomy hałasu dla terenów o określonym przeznaczeniu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez linie elektroenergetyczne oraz starty i lądowania i przeloty statków powietrznych.

Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku A w dB			
	Drogi lub linie kolejowe		Instalacje i pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
	Pora dnia	Pora nocy	Pora dnia	Pora nocy
a) tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży c) tereny domów opieki d) tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i tereny zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy jedno- i dwurodzinnej z usługami rzemieślniczymi c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe poza miastem d) Tereny zabudowy zagrodowej	60	50	55	45
a) Tereny przemysłowo-składowe, tereny pól uprawnych, łąk, pastwiska, lasów	brak unormowań prawnych			

Źródła niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego oddziałujące na środowisko mogą mieć charakter liniowy lub punktowy. Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne znaczenie mają źródła liniowe - linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym wynoszącym 110 kV lub wyższym oraz źródła punktowe - urządzenia emitujące

elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące w zakresie częstotliwości 0,1-300 000 MHz, do których należą:

- urządzenia radiolokacyjne (np. na lotniskach lub w stacjach naprowadzania lotów cywilnych i wojskowych), urządzenia radionadawcze i telewizyjne (np. stacje bazowe telefonii komórkowej (STK),
- urządzenia elektroenergetyczne o napięciu znamionowym powyżej 110 kV (np. stacje transformatorowe).

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych, charakteryzowane przez dopuszczalne wartości parametrów fizycznych, dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i dla miejsc dostępnych dla ludności (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów – Dz.U. nr 192, poz. 1883) przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 22 Zakres częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określa się parametry fizyczne charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko oraz dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla terenów pod zabudowę mieszkaniową i dla miejsc dostępnych dla ludzi*.

Parametr fizyczny	Składowa elektryczna	Składowa magnetyczna
Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego		
Tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową		
50 Hz (częstotliwość sieci elektroenergetycznej)	1 kV/m	60 A/m
Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego	-	-
Tereny dostępne dla ludności		
0 Hz	10 kV/m	2500 A/m
0 Hz- 0,5 Hz	-	2500 A/m
0,5 Hz – 50 Hz	10 kV/m	60 A/m
0,05 Hz – 1 kHz	-	3/f/A/m
0,001 MHz – 3 MHz	20V/m	3 A/m
3 MHz-300 MHz	7 V/m	-
300 MHz-300 GHz	7 V/m	-

* Podane w powyższej tabeli w kolumnach 2 i 3 tabeli wartości graniczne parametrów fizycznych charakteryzujących oddziaływanie pól elektromagnetycznych odpowiadają:

- wartościom skutecznym natężeń pól elektrycznych i magnetycznych o częstotliwości do 3 MHz,
- wartościom skutecznym natężeń pól elektrycznych o częstotliwości od 3 MHz do 300 MHz,
- wartości średniej gęstości mocy dla pól elektromagnetycznych o częstotliwości od 300 MHz do 300 GHz lub wartościom skutecznym dla pól elektrycznych o częstotliwościach z tego zakresu częstotliwości,
- f - częstotliwość w jednostkach podanych w kolumnie 1,
- 50 Hz - częstotliwość sieci elektroenergetycznej.

3. Cele Programu Ochrony Środowiska Powiatu Cieszyńskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015

3.1. Cele perspektywiczne - strategia działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego nie formułuje celu generalnego, przyjmując, że misja powiatu cieszyńskiego, zawarta w *Strategii Rozwoju Śląska Cieszyńskiego* wystarczająco podkreśla potrzebę zachowania dobrego stanu środowiska, jako podstawowego warunku zrównoważonego i harmonijnego rozwoju. W zakresie długoterminowej strategii działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska na terenie powiatu cieszyńskiego zakłada się kontynuację polityki ekologicznej Powiatu określonej w *Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego*, przyjętym Uchwałą nr XIV/128/03 Rady Powiatu Cieszyńskiego z dnia 29 grudnia 2003 r. Cele długoterminowe zostają sformułowane na podstawie dziedzin wskazanych *Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego*, tj:

- edukacji ekologicznej,
- ochrony przyrody i poprawy ładu przestrzennego,
- racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej,
- ochrony powierzchni ziemi,
- gospodarki odpadami,
- ochrony powietrza, ekologicznych środków transportu i odnawialnych źródeł energii,
- ochrony przed hałasem,
- monitoringu środowiska i ochrony przed nadzwyczajnymi zagrożeniami,
- turystyki i rozwoju agroturystyki,

oraz w nawiązaniu do priorytetów *Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z perspektywą 2011-14* oraz *VI Wspólnotowego Programu Działań w zakresie środowiska naturalnego*. Sformułowano 3 cele długoterminowe, o charakterze stałych dążeń i perspektywie osiągnięcia poza rokiem 2015, które – spełniając rolę osi priorytetowych – charakteryzują i systematyzują dążenia grupy celów (dziedzin) wyznaczonych w *Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego*, przyjętym Uchwałą nr XIV/128/03 Rady Powiatu Cieszyńskiego z dnia 29 grudnia 2003 r. Następnie zaktualizowano zapisy celów średnioterminowych i kierunków działań na lata 2008-2011 (cele krótkoterminowe) z perspektywą na lata 2012-2015.

Cel długoterminowy I
Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

Cel długoterminowy II
**Poprawa jakości środowiska, racjonalne korzystanie z zasobów przyrody
oraz zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii**

Cel długoterminowy III
Edukacja ekologiczna, monitoring i poprawa bezpieczeństwa ekologicznego

Dziedziny wskazane w Programie Ochrony Środowiska	Cele długoterminowe przypisane dziedzinom – nawiązujące do priorytetów <i>Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z perspektywą 2011-14 oraz VI Wspólnotowego Programu Działań w zakresie środowiska naturalnego</i>	Zaktualizowane cele średnioterminowe
Ochrona przyrody i poprawa ładu przestrzennego Ochrona powierzchni ziemi	I. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego	I.1. Ochrona przyrody i poprawa ładu przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000 I.2. Ochrona powierzchni ziemi i zasobów kopalin I.3. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów
Racjonalna gospodarka wodno-ściekowa Gospodarka odpadami Ekologiczne środki transportu i odnawialne źródła energii Ochrona przed hałasem Turystyka i rozwój agroturystyki	II. Poprawa jakości środowiska, racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii	II.1. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych – racjonalna gospodarka wodno-ściekowa II.2. Minimalizacja obciążenia środowiska odpadami II.3. Ochrona powietrza - ekologiczne środki transportu i odnawialne źródła energii II.4. Zrównoważony rozwój turystyki i agroturystyki II.5. Ochrona przed hałasem i działaniem pól elektromagnetycznych

Dziedziny wskazane w Programie Ochrony Środowiska	Cele długoterminowe przypisane dziedzinom – nawiązujące do priorytetów <i>Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z perspektywą 2011-14 oraz VI Wspólnotowego Programu Działań w zakresie środowiska naturalnego</i>	Zaktualizowane cele średnioterminowe
Edukacja ekologiczna Monitoring środowiska Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami	III. Edukacja ekologiczna, monitoring i poprawa bezpieczeństwa ekologicznego	III.1. Edukacja ekologiczna III.2. Monitoring środowiska i ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami

Do realizacji celów prowadzą sformułowane dla każdego z nich działania w okresie krótkoterminowym (na lata 2008-2011) i w perspektywie do 2015 r.. W oparciu o konsultacje z władzami powiatu dokonano analizy zadań wyznaczonych w podstawowym dokumencie i wyodrębniono najważniejsze zadania środowiskowe na najbliższe lata, sformułowanych celów średniookresowych. Wyodrębniono zadania własne, zadania we współpracy i zadania koordynowane dla Samorządu Powiatu oraz szczegółowe wytyczne do sporządzania programów gminnych. W przypadku większości zadań wyznaczonych w Programie zakłada się ich dalszą kontynuację, zaś nowo wyznaczone zadania wynikają z analizy obecnego stanu środowiska w powiecie cieszyńskim.

- **zadania własne (W)** – poprzez te zadania należy rozumieć te przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska, które będą finansowane w całości ze środków pozostających w dyspozycji powiatu;
- **zadania we współpracy (Ws)** – poprzez te zadania należy rozumieć te przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska, które będą finansowane w części ze środków pozostających w dyspozycji powiatu;
- **zadania koordynowane (K)** – pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć zadania, które będą finansowane głównie ze środków przedsiębiorców, środków będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego,

ze środków gminnych, bądź innych instytucji i organizacji działających na terenie powiatu; powiat nie będzie uczestniczył finansowo w zadaniach; będzie pełnił głównie rolę koordynatora wykonywanych zadań;

- **dodatkowo wskazano kierunki działań dla gmin powiatu cieszyńskiego jako:**
ogólne i szczegółowe wytyczne do sporządzania programów gminnych – obejmujące zadania istotne dla ochrony środowiska, finansowane lub współfinansowane z budżetów gmin, które ze względu na swoje znaczenie zostały wprowadzone do *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego*.

Niektóre z kierunków działań i zadań mają charakter otwarty – na dzień dzisiejszy nie można wskazać dla nich poziomu finansowania, jednak potrzeba ich podjęcia wydaje się bezdyskusyjna. Program Ochrony Środowiska nie może stanowić samoistnej podstawy nakładania na urzędy i instytucje administracji publicznej innych obowiązków, niż dopuszczają to obowiązujące przepisy. Stąd wykonanie znacznej liczby proponowanych zadań (w tym działań własnych powiatu) wynika wprost z przepisów prawa. Jednak wobec tego, że na ogół przepisy nie przewidują żadnej automatycznej sankcji za brak ich wykonania, co często ma miejsce i jest uzasadniane brakiem środków finansowych, wydaje się celowe podkreślenie działań uznanych za szczególnie ważne dla ochrony i poprawy stanu środowiska w regionie. Program Ochrony Środowiska może w tym wypadku odegrać pozytywną rolę narzędzia wzmacniającego szanse pozyskania środków finansowych na realizację poszczególnych zadań.

3.2. Cele średniookresowe i krótkoterminowe

Cel długoterminowy

I. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

Cel średnioterminowy (2008-2015)

I.1. Ochrona przyrody i poprawa ładu przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000

Powiat cieszyński charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi. W ostatnich latach na terenie powiatu powstały obszary objęte ochroną Natura 2000: obszar Beskidu Śląskiego, Dolina Górnej Wisły oraz Cieszyńskie Źródła Tufowe dla ochrony

czynnych tufów wapiennych. Ze względu na swoje transgraniczne położenie, atrakcyjność turystyczną obszary wyjątkowo cenne przyrodniczo należy chronić, wprowadzając na tych obszarach ład przestrzenny i gospodarowanie zgodne z funkcjami, jakie pełnią w strukturze przyrodniczej powiatu, województwa i kraju. Zachowanie elementów przyrody i ich ochrona (obszary Natura 2000, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody, korytarze ekologiczne, itp.) jest konieczne ze względu na utrzymanie stabilności życiowej chronionych gatunków roślin i zwierząt. Kraje członkowskie Unii Europejskiej zobowiązane są na podstawie Dyrektywy Nr 92/43/EWG oraz Dyrektywy Nr 79/409/EWG do zabezpieczenia siedlisk przyrodniczych reprezentatywnych dla Europy oraz zagrożonych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Celem ochrony jest urzeczywistnianie założeń zrównoważonego rozwoju, a więc takie współistnienie człowieka, gospodarki i przyrody, które nie degraduje i pomniejsza jej walorów i zasobów.

Aktualizacja zadań i kierunków działań w zakresie ochrony przyrody na lata 2008-2015 dotyczy kontynuacji większości działań prowadzonych w minionych latach na terenie powiatu, m.in. działań w zakresie restytucji głuszca oraz pstrąga, a także czynnej ochrony raka szlachetnego, czy waloryzacji przyrodniczej obszarów cennych przyrodniczo. Wprowadzono też nowe zadania, dotyczące ochrony i racjonalnej gospodarki na terenach obszarów Natura 2000.

Kierunki działań i działania na lata 2008-2011 (cele krótkoterminowe) z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012- 2015

I.1.1. Wykorzystanie dokumentu „Waloryzacja zasobów województwa bielskiego” pod kątem określenia zasobów przyrodniczych powiatu cieszyńskiego

I.1.2. Upowszechnienie informacji o obowiązkach spoczywających na posiadaczach zwierząt egzotycznych

I.1.3. Wspieranie inicjatyw dot. porządkowania (utrzymywania czystości) terenów leśnych i rekreacyjnych

I.1.4. Doprowadzenie do właściwego funkcjonowania gospodarki wodno-ściekowej w celu przywrócenia obecności raka szlachetnego i błotnego wraz z działaniami informacyjno-promocyjnymi

I.1.5. Program restytucji głuszca”. Wolierowa hodowla głuszców w Nadleśnictwie Wisła

I.1.6. „Program restytucji pstrąga”

I.1.7. Restytucja innych gatunków roślin i zwierząt cennych ze względów przyrodniczych

- I.1.8. Rozpropagowanie wśród Gmin informacji dotyczących posiadanych w powiecie form ochrony przyrody oraz krajobrazu
- I.1.9. Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii lobbingowej na rzecz ochrony przyrody w powiecie cieszyńskim
- I.1.10. Określenie pożądanego stylu zabudowy w powiecie, wyznaczenie norm architektonicznych – opracowanie standardów urbanistyczno-architektonicznych – w ramach planów rozwoju z uwzględnieniem charakterystyki urbanistycznej poszczególnych gmin
- I.1.11. „Dzikie życie w mieście”. Projekt tworzenia obszarów ochronnych na terenach miast. Opracowanie założeń projektowych i rozdysponowanie ich pośród gmin powiatu
- I.1.12. Promowanie projektów z zakresu ochrony i renaturyzacji ekosystemów
- I.1.13. Upowszechnienie informacji na temat obszarów systemu NATURA 2000 w powiecie oraz zasad funkcjonowania systemu
- I.1.14. Opracowanie "Planów ochrony obszarów NATURA 2000"
- I.1.15. Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym równowagi przyrodniczej istniejących ekosystemów jako warunków funkcjonowania obszarów NATURA 2000
- I.1.16. Propagowanie ekologicznego kierunku rozwoju rolnictwa na terenie obszaru NATURA 2000
- I.1.17. Sporządzenie "Planu ochrony Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego"
- I.1.18. Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCH) na terenie powiatu
- I.1.19. Dążenie do stworzenia spójnej na poziomie powiatu strategii zagospodarowania przestrzennego gmin w zakresie ochrony środowiska, zawierającej określenie stref działań gospodarczych, rolniczych, przyrodniczych na terenie powiatu ze względu na obszary chronione, w tym NATURA 2000.

Cel średnioterminowy (2008-2015)

I.2. Ochrona powierzchni ziemi i zasobów kopalin

Ożywienie gospodarcze na terenie powiatu cieszyńskiego na przestrzeni ostatnich lat, również w ujęciu transgranicznym skutkuje naciskiem inwestycyjnym na nowe tereny. Nasila się urbanizacja terenów podmiejskich, wzrastają potrzeby transportowe, wzrasta transport międzynarodowy. Rośnie presja masowej turystyki, zarówno w okresie letnim, jak i zimowym oraz rozwoju budownictwa lotniskowego. Ciągłe, również na terenach objętych ochroną Natura 2000 utrzymywane są intensywne formy gospodarowania obszarów

rolniczych. Rozwój przemysłu, w tym wydobywczego w minionych latach jest przyczyną degradacji terenów i naruszania równowagi w ekosystemie. Zadaniami i kierunkami działań w zakresie ochrony gruntów i zasobów kopalin staje się więc nie tylko odpowiednie korzystanie z zasobów naturalnych (kopaliny, kruszywa), ale również przywrócenie wartości użytkowych terenów zdegradowanych, poprzez odpowiednie zabiegi rekultywacji i odnowy. W zakresie kompleksowych działań związanych z racjonalnym korzystaniem z powierzchni ziemi w 2004 r. została opracowana przez Państwowy Instytut Geologiczny, mapa osuwisk i zagrożeń osuwiskowych w skali 1:10 000 dla miasta Cieszyna, wykonana w ramach pilotażowego programu Ministerstwa Środowiska. Z kolei dla oceny i rozeznania w zakresie stopnia zanieczyszczenia gruntów (gleb) substancjami szkodliwymi, ważne staje się wykonanie badań z tego zakresu. Obecnie brak jest aktualnych danych w ujęciu całego powiatu. Ocena taka jest istotna również z uwagi na konieczność zachowania wysokich walorów ekologicznych obszarów rolniczych, co z kolei jest jednym z wyznaczników przestrzegania zasad zrównoważonego rozwoju na terenach prowadzenia gospodarki rolnej. Brakuje kompleksowego monitoringu gleb rolniczych pozwalającego określić jaki sposób gospodarowania wpływa na ich degradację. Kierunki działań i działania wyznaczone na lata 2008-2015 zakładają głównie kontynuację istniejących zapisów *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego*.

Kierunki działań i działania na lata 2008-2011 (cele krótkoterminowe) z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012- 2015

I.2.1. Wykonanie badań geologicznych terenów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod budownictwo na okoliczność ewentualnego wystąpienia zjawisk osuwiskowych

I.2.2. Racjonalne korzystanie ze złóż kopalin w sposób nie dopuszczający do naruszenia równowagi w ekosystemie

I.2.3. Urządzenie zieleni śródmiejskiej na terenie użytkowanym przez Starostwo i jego jednostki

I.2.4. Urządzenie zieleni przy drogach powiatowych

I.2.5. Wykonywanie badań jakości gleb na podstawie przepisów prawa ochrony środowiska po ukazaniu się rozporządzenia w tej sprawie.

I.2.6. Zalesianie gruntów na podstawie ustawy o lasach.

Cel średnioterminowy (2008-2015)

I.3. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Polityka Leśna Państwa (PLP, 1997), określa szczegółowo cele i zasady rozwoju leśnictwa, ukierunkowane na osiągnięcie i utrzymanie wielofunkcyjności lasu. Zapisy dotyczą głównie reorientacji w zarządzaniu lasami w kierunku proekologicznej i zrównoważonej ekonomicznie, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Do takiego modelu gospodarki leśnej należy dążyć na terenie powiatu cieszyńskiego. Wyraźnie gorsza jest kondycja lasów prywatnych, tworzących niewielkie i rozproszone kompleksy leśne. Często może występować silna presja właścicieli lasów na zmianę sposobu użytkowania i zagospodarowania lasów, nie uwzględniając ich wartości przyrodniczych. Na terenie powiatu znajdują się Leśne Kompleksy Promocyjne – obszary o znaczeniu edukacyjnym, społecznym i ekologicznym. Odgrywają bardzo ważną rolę w zakresie promocji proekologicznej gospodarki leśnej, aktywnych form ochrony przyrody. W najbliższych latach zakłada się prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie właściwej gospodarki leśnej oraz podejmowanie wszelkich działań zmierzających do ochrony lasu, w lasach państwowych realizowanych przez Nadleśnictwo Wisła i Ustroń.

Kierunki działań i działania na lata 2008-2011 (cele krótkoterminowe) z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012- 2015

I.3.1. Inicjowanie działań edukacyjnych w zakresie gospodarki leśnej

I.3.2. Sporządzanie uproszczonych planów urządzenia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa i nadzór nad wykonaniem planów

I.3.3. Przebudowa drzewostanów zagrożonych zamieraniem na terenie Nadleśnictwa Wisła i Ustroń

I.3.4. Zręby sanitarne świerka w obszarze Nadleśnictwa Wisła i Ustroń

I.3.5. Podejmowanie działań zmierzających do ochrony lasu (zabezpieczanie upraw leśnych przed zwierzyną zwalczanie szkodników, ochrona p.pożarowa w obszarze Nadleśnictwa Wisła i Ustroń)

Cel długoterminowy

**II. Poprawa jakości środowiska, racjonalne korzystanie z zasobów przyrody
oraz zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii**

Cel średnioterminowy (2008-2015)

**II.1. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych - racjonalna gospodarka wodno-
ściekowa**

Największym wyzwaniem w zakresie ochrony wód jest realizacją wymagań Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000, zwanej Ramową Dyrektywą Wodną (RDW). Jej postanowienia dotyczą zarówno wód powierzchniowych (jeziora, rzeki) jak i wód podziemnych. Głównym celem środowiskowym jest osiągnięcie do 2015 r. dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód powierzchniowych i dobrego stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych. Z osiągnięciem dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych ściśle związane są inwestycje w zbiorcze systemy kanalizacji sanitarnej i oczyszczanie ścieków. Dlatego w latach 2008-2015 kontynuowane będą działania inwestycyjne w zakresie ochrony wód, które wyznacza Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, Strategia Gospodarki Wodnej oraz postanowienia Traktatu Akcesyjnego Polski w tym zakresie. Kontynuacja zadań związanych z rozbudową sieci kanalizacyjnej i wodociągowej jest priorytetowa wśród zadań wyznaczonych z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na lata 2008-2015.

Kierunki działań i działania na lata 2008-2011 (cele krótkoterminowe) z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012- 2015

II.1.1. Rozbudowa sieci wodociągów publicznych, kanalizacji i budowa lokalnych oczyszczalni ścieków z zachowaniem możliwości wykorzystania infrastruktury w układzie międzygminnym

II.1.2. Dążenie do realizacji programu „Ochrona Zlewni Jeziora Goczałkowickiego – ujęcia wody pitnej dla Aglomeracji Śląskiej i Górnej Wisły” - modernizacja i rozbudowa kanalizacyjnego systemu powiatu

II.1.3. Regulacja potoków i rzek

II.1.4. Opracowanie warunków korzystania z wód regionu wodnego oraz planów ochrony przeciwpowodziowej w regionie

II.1.5. Rewitalizacja rzeki Olzy i jej dorzecza

II.1.6. Budowa / odbudowa systemu rowów odwadniających drogi

II.1.7. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminach

II.1.8. Wprowadzenie systemów pomiarowych zużycia wody w obiektach należących do Starostwa

Cel średnioterminowy (2008-2015)

II.2. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów i obciążenia środowiska odpadami

W latach 2004-2006 nastąpił ogromny postęp w gospodarowaniu odpadami na terenie całego powiatu. We wszystkich Gminach realizowane są gminne plany gospodarki odpadami. Zdecydowanie wzrosła ilość segregowanych odpadów komunalnych. W roku ubiegłym przyjęto w skali powiatu *Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest* co wskazuje, że jednym z najpilniejszych zadań na najbliższy okres jest dokładne zinwentaryzowanie ilości tych wyrobów z ich udokumentowaniem oraz oceną stanu technicznego zabudowanych materiałów. Na terenach Gmin udało się zorganizować takie systemy zbiórki odpadów komunalnych, że wszyscy mieszkańcy mają techniczną możliwość i obowiązek z nich korzystać. Selektywna zbiórka jest źródłem surowców, których przetworzenie wymaga dużo mniejszych nakładów (energii, surowców, itp.) niż w przypadku produkcji wykorzystującej surowce pierwotne. Selektywna zbiórka powinna eliminować odpady niebezpieczne ze strumienia odpadów komunalnych trafiających na składowiska. Istotnym problemem w dalszym ciągu są „dzikie” wysypiska śmieci, czyli zjawisko porzucania odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych, przeważnie w środowisku przyrodniczym: lasach, przy rzekach i jeziorach. W ten sposób odpady bezpośrednio zagrażają środowisku. W dalszym ciągu należy dążyć do ograniczenia tego zjawiska. Poniższe kierunki działań i działania wyznaczają ramy gospodarki odpadami na najbliższe lata. Szczegółowa charakterystyka gospodarki odpadami na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015 zawarta jest w aktualizacji *Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami*, który jest nieodłączną częścią *Programu Ochrony Środowiska*.

Kierunki działań i działania na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012- 2015

II.2.1. Utrzymanie czystości na terenie powiatu

II.2.2. Rozwój selektywnej zbiórki odpadów

II.2.3. Ograniczenie ilości odpadów biodegradowalnych kierowanych na wysypiska w strumieniu odpadów komunalnych

II.2.4. Uporządkowanie i rozwój systemu gospodarki odpadami niebezpiecznymi

Cel średnioterminowy (2008-2015)

II.3. Ochrona powietrza - ekologiczne środki transportu i odnawialne źródła energii

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie powiatu cieszyńskiego pozostają procesy spalania w sektorze energetycznym, komunalnym i mieszkaniowym, gdzie podstawowe paliwo ciągle stanowi węgiel. Szczególnie wysoka jest emisja pyłów w strefach zamieszkałych, gdzie mieszkania ogrzewane są piecami o niskiej sprawności. Rośnie udział transportu drogowego, zwłaszcza w emisji pyłów, jak również tlenków azotu. Zgodnie z *Raportem z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego w latach 2004-2006* w ostatnich latach na terenie powiatu cieszyńskiego mimo podjętych wielu działań związanych z modernizacją i przebudową dróg, termomodernizacją budynków, mimo spadku emisji zanieczyszczeń pochodzących z sektora przemysłowego, istnieje trend pogorszenia jakości powietrza. Warto zaznaczyć, że problemy ekologiczne dotyczą również obszaru pogranicza po stronie czeskiej i słowackiej. Należy nadal dążyć do minimalizacji niskiej emisji, która może zostać ograniczona poprzez odpowiednią termomodernizację obiektów i remonty istniejących kotłowni oraz wzrost wykorzystania ekologicznych i odnawialnych źródeł energii. Rozwiązaniem ograniczenia zanieczyszczeń, których źródłem jest transport, jest taka organizacja i modernizacja infrastruktury drogowej, by ograniczać emisję w obszarach najbardziej zurbanizowanych (np. centra miast). Wdrażanie celów wspólnotowej, unijnej strategii dotyczącej zanieczyszczenia powietrza wiąże się z potrzebą znaczącego zmniejszenia emisji SO₂, NO_x, lotnych związków organicznych, pyłu PM oraz amoniaku. Dodatkowe zobowiązania do redukcji gazów cieplarnianych nakłada Protokół z Kioto. Duże źródła spalania paliw na terenie powiatu będą wymagały budowy lub modernizacji instalacji redukujących emisję zanieczyszczeń (urządzenia do redukcji pyłów i gazów).

Kierunki działań i działania na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012- 2015

II.3.1. Przebudowa i modernizacja dróg na terenie powiatu w celu ochrony powietrza i ochrony przed emisją hałasu

- II.3.2. Termomodernizacja obiektów budowlanych na terenie powiatu
- II.3.3. Wspieranie w skali powiatu systemu zachęt dla przedsięwzięć wykorzystujących odnawialne źródła energii
- II.3.4. Zaproponowanie ujednoliconych w skali powiatu przedsięwzięć zmierzających do ograniczenia niskiej emisji
- II.3.5. Promowanie możliwych do wykorzystania na terenie powiatu cieszyńskiego odnawialnych źródeł energii (woda, wody termalne, biomasa, wiatr, biogaz)
- II.3.6. Organizacja konferencji poświęconych odnawialnym źródłom energii w Euroregionie Śląsk Cieszyński
- II.3.7. Promocja kotłowni wykorzystujących lokalny gaz (np. Kotłownia w Dębowcu) oraz instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii
- II.3.8. Promocja tras rowerowych
- II.3.9. Dążenie do spełniania standardów emisyjnych z instalacji obiektów przemysłowych

Cel średnioterminowy (2008-2015)

II.4. Zrównoważony rozwój turystyki i agroturystyki

Powiat cieszyński charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-kulturowymi. Rozwój turystyki musi odbywać się w sposób zrównoważony, poprzez optymalne wykorzystanie jego atutów przyrodniczych i kulturowych wraz z ich ochroną. Rozwój rekreacji jest możliwy również w oparciu o potencjał i tradycje rolnicze silne w wielu gminach pogranicza (agroturystyka). Turystyka musi stanowić ważny czynnik współpracy z ośrodkami w Czechach i na Słowacji (wspólna oferta turystyczna, wspólne działania informacyjne). W latach 2008-2015 zakłada się kontynuację zadań związanych z promocją turystyki w regionie, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki.

Kierunki działań i działania na lata 2008-2011 (cele krótkoterminowe) z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012- 2015

- II.4.1. Wspieranie inicjatyw promujących usługi agroturystyczne obszaru powiatu
- II.4.2. Wzbogacanie istniejących banków informacji turystycznej w powiecie cieszyńskim o informacje o walorach przyrodniczych
- II.4.3. Opracowanie projektu lokalizacji i zagospodarowania miejsc wypoczynku sobotnio-niedzielnego w rejonach o walorach przyrodniczo-krajobrazowych na terenie powiatu cieszyńskiego

II.4.4. Dążenie do organizacji imprez masowych w miejscach wyznaczonych, z poszanowaniem środowiska naturalnego

II.4.5. Prowadzenie szkoleń z zakresu agroturystyki gospodarstw rolnych

Cel średnioterminowy (2008-2015)

II.5. Ochrona przed hałasem i działaniem pól elektromagnetycznych

Ochrona przed hałasem i oddziaływaniem pól elektromagnetycznych polega m.in. na eliminowaniu instalacji uciążliwych, zakładaniu urządzeń tłumiących, odpowiedniej lokalizacji obiektów uciążliwych, budowie ekranów akustycznych oraz zapewnieniu odpowiednich standardów ciągom komunikacyjnym (odpowiednie nawierzchnie). Rozwiązaniem problemu nadmiernego hałasu komunikacyjnego będą w najbliższych latach wyprowadzenie ruchu z terenów o gęstej zabudowie i terenów cennych przyrodniczo a także promocja i korzystanie z ekologicznych środków transportu. Zakłada się minimalizację hałasu w wyniku działań prowadzonych w zakresie modernizacji dróg na terenie powiatu.

Kierunki działań i działania na lata 2008-2011 (cele krótkoterminowe) z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012- 2015

II.5.1. Sporządzenie mapy akustycznej powiatu

II.5.2. Badania hałasu w przypadku wyraźnej potrzeby (miejscu uciążliwe, protesty mieszkańców)

II.5.3. Tworzenie i utrzymywanie ekranów, w tym zieleni pomiędzy terenami przemysłu i usług a terenami zabudowy mieszkaniowej

II.5.4. Dążenie do minimalizacji oddziaływania istniejących i potencjalnych pól elektromagnetycznych

Cel długoterminowy

III. Edukacja ekologiczna, monitoring i poprawa bezpieczeństwa ekologicznego

Cel średnioterminowy (2008-2015)

III.1. Edukacja ekologiczna

W *Polityce Ekologicznej Państwa* mocno zaakcentowana jest konieczność „stałego podnoszenia świadomości ekologicznej”. Wykształcenie właściwych postaw i nawyków proekologicznych wiąże się przede wszystkim z odrzuceniem nawyków i zachowań

bezpośrednio zagrażających środowisku. Należy do nich porzucanie odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych, wylewanie i spuszczenie surowych ścieków do wód i gleby, spalanie w paleniskach domowych odpadów powodujących emisję trujących składników do powietrza, podpalanie łąk i lasów, nielegalna wycinka drzew i dewastacja publicznej zieleni, niszczenie siedlisk, mycie pojazdów w pobliżu cieków wodnych, kłusownictwo i dręczenie zwierząt itp. Skuteczna eliminacja tych zachowań jest dowodem uzyskania elementarnej świadomości ekologicznej, warunkując możliwość dalszego jej podnoszenia. Aktualizacja zadań i kierunków działań w zakresie ochrony przyrody na lata 2008-2015 dotyczy kontynuacji większości działań prowadzonych w minionych latach na terenie powiatu. Działania z zakresu edukacji ekologicznej będą miały na celu podniesienie świadomości wszystkich beneficjentów środowiska i wskazanie odpowiednich sposobów korzystania z zasobów naturalnych, bez ich naruszania.

Kierunki działań i działania na lata 2008-2011 (cele krótkoterminowe) z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012- 2015

III.1.1. Organizacja systemu doradztwa, konsultacji, dla organizacji pozarządowych w obszarze ochrony środowiska

III.1.2. Organizacja „Powiatowego Konkursu Ekologicznego”

III.1.3. Prowadzenie powiatowego „serwisu ekologicznego” – przygotowanie raz na kwartał materiałów dla prasy lokalnej, dotyczących zagadnień ekologicznych w powiecie cieszyńskim

III.1.4. Aktualizacja programu szkolnego z zakresu ochrony środowiska bazującego na dobrych przykładach z powiatu cieszyńskiego, w tym organizacja warsztatów ekologicznych w szkołach

III.1.5. Promowanie edukacji ekologicznej w oparciu o Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Beskidu Śląskiego” oraz Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego

III.1.6. Prowadzenie działań informacyjno – promocyjnych z uwzględnieniem możliwości przywrócenia obecności raków w rzekach powiatu cieszyńskiego skierowane do wszystkich gmin powiatu

III.1.7. Organizowanie i wspieranie akcji promujących walory przyrodniczo-krajobrazowe powiatu

III.1.8. Edukacja ekologiczna i rolnicza dorosłych

III.1.9. Upowszechnianie informacji w zakresie konieczności oszczędzania wody na terenie powiatu

III.1.10. Doposażenie Centrów Edukacji Ekologicznej

III.1.11. Doskonalenie systemu zarządzania środowiskowego na terenach Gmin

III.1.12. Doposażenie Centrów Edukacji Ekologicznej

III.1.13. Doskonalenie systemu zarządzania środowiskowego na terenach Gmin

Cel średnioterminowy (2008-2015)

III.2. Monitoring środowiska i ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami

W celu ochrony człowieka przed nadzwyczajnymi zagrożeniami, jak wzmożone opady, burze, powodzie oraz dla usuwania poważnych awarii przemysłowych i ich skutków i zapobiegania wystąpieniu awarii, niezbędna będzie w latach 2008-2015 współpraca na poziomie regionalnym, transgranicznym organów administracji publicznej i podmiotów gospodarczych, m.in. poprzez wymianę informacji i doświadczeń, podejmowanie wspólnych czynności kontrolnych, a także współdziałanie przy usuwaniu skutków awarii.

Kierunki działań i działania na lata 2008-2011 (cele krótkoterminowe) z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012- 2015

III.2.1. Opracowanie i wdrożenie wspólnego systemu i wymiany informacji o ochronie środowiska, w tym w wymiarze transgranicznym

III.2.2. Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania zachowań w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w tym ćwiczenia w zakresie bezpieczeństwa ekologiczno-chemicznego

III.2.3. Prowadzenie działań w oparciu o stały monitoring przeciwpowodziowy w ramach sieci posterunków opadowych IMiGW i posterunków wodowskazowych IMiGW i RZGW wraz z systemem zarządzania w sytuacjach powodziowych

III.2.4. Podejmowanie działań mających na celu doskonalenie systemu zapobiegania poważnym awariom, na rzecz ograniczenia ich skutków dla ludzi i środowiska.

4. Wytyczne do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska

4.1. Wytyczne ogólne

W celu zapewnienia ciągłości i spójności działań związanych z ochroną środowiska, samorządy sporządzają wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, które następnie są przyjmowane do realizacji. Programy te sporządza się co 4 lata. Przy

sporządzaniu programów obowiązuje zasada, iż programy wyższego rzędu zawierają wskazówki i wytyczne dla programów niższego szczebla.

Przy sporządzaniu Gminnych Programów Ochrony Środowiska na terenie powiatu Cieszyńskiego należy uwzględniać ustalenia zawarte w następujących dokumentach:

- Polityka ekologiczna państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego,
- Program Ochrony Środowiska Powiatu Cieszyńskiego.

Ponadto gminne Programy Ochrony Środowiska powinny być skoordynowane z:

- miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- gminnymi planami gospodarki odpadami,
- lokalnymi planami rozwoju infrastruktury,
- strategiami rozwoju,
- innymi programami (np. ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony zabytków) o ile takie zostały sporządzone.

Przy sporządzaniu gminnych Programów Ochrony Środowiska muszą być także uwzględnione obowiązujące przepisy prawne, programy regionalne i lokalne na sąsiednich obszarach. Cele i zadania ujęte w wymienionych dokumentach powinny być wykorzystane przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska jako podstawa wyjściowa do ustalania zadań dla gminy, jako analog do sformułowania konkretnych celów, lub też jako inspiracja do wprowadzania podobnego zadania na szczeblu gminnym. Obecne opracowania w znacznej części stanowią aktualizację programów obowiązujących, dlatego ich zawartość może być skromniejsza, niż dokumentów sporządzanych po raz pierwszy. Jednak sporządzany dokument winien zawierać co najmniej:

1. Charakterystykę najważniejszych zmian, jakie zaszły w ochronie środowiska gminy w ciągu lat, jakie upłynęły od przyjęcia obowiązującego Programu Ochrony Środowiska oraz konsekwencje tych i najważniejsze problemy, jakie pozostają do rozwiązania;
2. Podsumowanie i ogólną ocenę skuteczności polityki ekologicznej realizowanej na terenie gminy na podstawie obowiązującego Programu Ochrony Środowiska;
3. Opis działań prowadzonych na terenie gminy na rzecz ochrony środowiska,
4. Część strategiczną, a więc cele perspektywiczne, średniookresowe i priorytetowe, a także kierunki działań i konkretne zadania. Wobec tego, że podstawowym celem programu jest realizacja Polityki Ekologicznej Państwa, przyjęte cele winny mieć odniesienie do

aktualnej polityki, nie znaczy to jednak, że do wszystkich jej celów i priorytetów. Z bogactwa problemów i celów podnoszonych w II Polityce Ekologicznej Państwa należy wybrać te, które z perspektywy gminy są najważniejsze oraz mogą być zrealizowane w okresie programowania;

5. Część finansową, gdzie wskazane zostaną źródła finansowania planowanych zadań oraz oszacowana zostanie zdolność finansowa Gminy do realizacji założonych celów i zadań;

6. Informację o zarządzaniu programem, w tym wskazanie uczestników, określenie sposobów monitorowania realizacji programu oraz terminów sprawozdawania i aktualizacji.

Plan Gospodarki Odpadami powinien być skorelowany z gminnym Programem Ochrony Środowiska. Plan ten powinien określać:

- aktualny stan gospodarki odpadami w gminie,
- prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami,
- działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami,
- instrumenty finansowe służące realizacji zamierzonych celów,
- system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.

W zapisach dotyczących priorytetów i zadań, czyli w swych zamierzeniach, gminny powinien uwzględniać limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska. W II Polityce Ekologicznej Państwa, przyjętej przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r. a następnie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w sierpniu 2001 r., ustalone zostały następujące ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska:

- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50 % w stosunku do stanu w 1990 r;
- ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50 % w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD;
- ograniczenie zużycia energii o 50 % w stosunku do 1990 r. i 25 % w stosunku do 2000 r.
- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990r.;
- odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50 % papieru i szkła z odpadów komunalnych;
- pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych;

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50 %, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30 % i ze spływu powierzchniowego – również o 30 %;
- ograniczenie emisji pyłów o 75 %, dwutlenku siarki o 56 %, tlenków azotu o 31 %, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4 % i amoniaku o 8 % w stosunku do stanu w 1990 r.;

Wszystkie wymienione limity dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.

Do prac nad Gminnymi Programami Ochrony Środowiska powinny być włączone wszystkie właściwe ze względu na zasięg swojej działalności instytucje, związane z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym oraz podmioty oddziałujące na środowisko, jak również przedstawiciele całego społeczeństwa gminy i wszystkie zainteresowane osoby, organizacje oraz instytucje.

4.2. Propozycje celów i kierunków działań do gminnych programów

Dla zachowania spójności dokumentów przyjmowanych na poziomie powiatowym i gminnym zaleca się, by zadania w programach gminnych grupowane były wg co najmniej trzech celów długoterminowych, wyznaczonych dla realizacji zadań powiatowych, o charakterze stałych dążeń i perspektywie osiągnięcia poza rokiem 2015. Zaleca się by, podobnie jak w programie powiatowym, priorytety te spełniały rolę osi priorytetowych i wyznaczały grupy celów realizacyjnych. W niniejszym programie wyznaczono trzy grupy celów realizacyjnych, definiujące zarazem politykę ekologiczną dla terenu powiatu cieszyńskiego. Dziedziny te stanowią grupę celów głównych. Każdy z nich zawiera części składowe w postaci kierunków działań. Wskazówki do zapisów programów gminnych znajdują się w rozdziale dotyczącym harmonogramu rzeczowo-finansowego. Zostały dobrane na podstawie ankietyzacji gmin, co do zarezerwowanych środków finansowych i zamierzeń na najbliższe lata. Dobór kierunków i zadań w programach gminnych zależy od specyfiki poszczególnych gmin, najważniejszych zmian, jakie zaszły w ochronie środowiska gminy w ciągu ostatnich lat, najważniejszych problemów, jakie pozostają do rozwiązania, działań aktualnie prowadzonych na terenie gminy na rzecz ochrony środowiska oraz możliwości finansowania planowanych zadań.

5. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015 oraz wskaźniki sporządzania programów gminnych

5.1. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

5.1.1. Ochrona przyrody i poprawa ładu przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000

5.1.1.1. Zadania własne i koordynowane powiatu

W – zadania własne
Ws – zadania we współpracy
K – zadania koordynowane

Nazwa zadania (projektu)	W / K / Ws	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy/Partnerzy	Aktualizacja zadań - okres realizacji							Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	13.
Wykorzystanie dokumentu „Waloryzacja zasobów województwa bielskiego” pod kątem określenia zasobów przyrodniczych powiatu cieszyńskiego	W	Starosta Powiatu								1000	PFOŚ
Upowszechnienie informacji o obowiązkach spoczywających na posiadaczach zwierząt egzotycznych	W	Starosta Powiatu								1 000	Budżet Powiatu, PFOŚ
Wspieranie inicjatyw dot. porządkowania (utrzymywania czystości) terenów leśnych i rekreacyjnych	Ws	Samorząd Powiatu								10 000/ ROK	Budżet Powiatu, PFOŚ
Doprowadzenie do właściwego funkcjonowania gospodarki wodno-ściekowej w celu przywrócenia obecności raka szlachetnego i błotnego wraz z działaniami informacyjno-promocyjnymi	K	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Powiat Cieszyński								-	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Gminy Powiatu
„Program restytucji głuszcza” Wolierowa hodowla głuszców w Nadleśnictwie Wisła	K	Samorządy Gmin, Nadleśnictwo Wisła								-	Nadleśnictwo Wisła, Budżet Państwa, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Budżety Gmin
„Program restytucji pstrąga”	K	RZGW, Wojewoda, Samorządy Gmin								-	RZGW, Polski Związek Wędkarski, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Budżety Gmin
Restytucja innych gatunków roślin i zwierząt cennych ze względów przyrodniczych	K	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, PZW, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego								-	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Powiat Cieszyński, Gminy Powiatu, Polski Związek Wędkarski
Rozpropagowanie wśród Gmin informacji dotyczących posiadanych w powiecie form ochrony przyrody oraz krajobrazu	Ws	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Organizacje pozarządowe								5 000	Budżet Powiatu, Budżety Gmin

Nazwa zadania (projektu)	W / K / Ws	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy/Partnerzy	Aktualizacja zadań - okres realizacji								Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii lobbingsowej na rzecz ochrony przyrody w powiecie cieszyńskim	Ws	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Organizacje pozarządowe									5 000	Budżet Powiatu, Budżety Gmin
Określenie pożądanego stylu zabudowy w powiecie, wyznaczenie norm architektonicznych – opracowanie standardów urbanistyczno-architektonicznych – w ramach planów rozwoju z uwzględnieniem charakterystyki urbanistycznej poszczególnych gmin	Ws	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin									-	Budżety Gmin
„Dzikie życie w mieście”. Tworzenie obszarów ochronnych na terenach miast. Opracowanie założeń projektowych i rozdysponowanie ich pośród gmin powiatu	K	Samorządy Gmin									-	Budżety Gmin, Organizacje pozarządowe,
Promowanie projektów z zakresu ochrony i renaturyzacji ekosystemów	Ws	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Nadleśnictwa Ustroń i Wisła, Organizacje pozarządowe									1 000	Budżet Powiatu, Nadleśnictwa Ustroń i Wisła, Gminy Powiatu
Upowszechnienie informacji na temat obszarów systemu NATURA 2000 w powiecie oraz zasad funkcjonowania systemu	Ws	Wojewoda, Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Nadleśnictwa Ustroń i Wisła, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Organizacje pozarządowe									1 000	Budżet Wojewody, Budżet Powiatu, Gminy Powiatu, Nadleśnictwa Ustroń i Wisła, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Organizacje pozarządowe
Opracowanie "Planów ochrony obszarów NATURA 2000"	K	Wojewoda, Samorząd Powiatu, Nadleśnictwo Ustroń,									-	Budżet Wojewody
Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym równowagi przyrodniczej istniejących ekosystemów jako warunków funkcjonowania obszarów NATURA 2000	K	Samorządy Gmin w obszarach NATURA 2000, gospodarstwa rybackie, Nadleśnictwo Ustroń, Wisła, mieszkańcy, Powiat Cieszyński,									-	Budżet Wojewody, Nadleśnictwo Wisła, Nadleśnictwo Ustroń, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych
Propagowanie ekologicznego kierunku rozwoju rolnictwa na terenie obszaru NATURA 2000	K	Wojewoda, Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin Ośrodek Doradztwa Rolniczego, ARiMR									-	Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, mieszkańcy
Sporządzenie "Planu ochrony Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego"	K	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach, Wojewoda, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin									-	Budżet Wojewody

Nazwa zadania (projektu)	W / K / Ws	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy/Partnerzy	Aktualizacja zadań - okres realizacji								Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
		Nadleśnictwa Ustroń i Wiśła, organizacje pozarządowe, placówki naukowe										
Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCH) na terenie Powiatu	K	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Samorząd Powiatu, Samorząd Gminy Brenna, Nadleśnictwo Ustroń									-	Budżet Wojewody, Budżety Gmin
Dążenie do stworzenia spójnej na poziomie powiatu strategii zagospodarowania przestrzennego gmin w zakresie ochrony środowiska, zawierającej określenie stref działań gospodarczych, rolniczych, przyrodniczych na terenie powiatu ze względu na obszary chronione, w tym NATURA 2000	K	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Nadleśnictwo Wiśła i Ustroń, organizacje pozarządowe									-	Budżety Gmin, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego

5.1.1.2. Wskazówki sporządzania programów gminnych

Nazwa zadania (projektu)	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowe nakłady [PLN] lub [%]	W tym z budżetu gminy [PLN] lub [%]	Okres realizacji [lata]
Upowszechnianie informacji na temat obszarów systemu NATURA 2000 w powiecie oraz zasad funkcjonowania systemu	Samorządy Gmin w obszarze Natura 2000, producenci rolni	Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, ARiMR, ODR	-		2008-2015
Wprowadzanie ekologicznego kierunku rozwoju rolnictwa na terenie obszaru NATURA 2000 (ograniczenie lub całkowita rezygnacja ze stosowania nawozów mineralnych i chemicznych środków ochrony roślin z wykorzystaniem możliwości stwarzanych przez Unijny Program Operacyjny – Rozwój Obszarów Wiejskich)	Samorządy Gmin w obszarze Natura 2000, producenci rolni	Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, producenci rolni, ARiMR, Ośrodek Doradztwa Rolniczego	-	-	2008-2015
Działanie na rzecz utrzymania różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, poprzez zapobieganie ich fragmentacji, częściowemu i całkowitemu niszczeniu oraz przywracanie właściwego stanu.	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015
Objęmnowanie ochroną prawną nowych obszarów i obiektów szczególnie cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, z uwzględnieniem ich spójności przestrzennej z systemem obszarów chronionych powiatu i gmin sąsiednich.	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015

Wzmacnianie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w tym zachowanie właściwych proporcji pomiędzy obszarami zainwestowanymi i biologicznie czynnymi.	Samorządy Gmin	Budżety Gmin	-	-	2008-2015
---	----------------	--------------	---	---	-----------

5.1. 2. Ochrona powierzchni ziemi i zasobów kopalin

5.1.2.1. Zadania własne i koordynowane powiatu

W – zadania własne
Ws – zadania we współpracy
K – zadania koordynowane

Nazwa zadania (projektu)	W / K / Ws	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Aktualizacja zadań - okres realizacji								Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Wykonanie badań geologicznych terenów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod budownictwo na okoliczność ewentualnego wystąpienia zjawisk osuwiskowych	Ws	Starosta Powiatu, Samorządy Gmin									20 000	Budżet Powiatu, Budżety Gmin, Skarb Państwa
Racjonalne korzystanie ze złóż kopalin w sposób nie dopuszczający do naruszenia równowagi w ekosystemie	W	Samorządy Gmin, Podmioty gospodarcze									5000/ rok	Budżet Powiatu
Urządzenie zieleni śródmiejskiej na terenie użytkowanym przez Starostwo i jego jednostki	W	Starosta Powiatu									5000	Budżet Powiatu
Urządzenie zieleni przy drogach powiatowych	W	PZDP									20 000 / rok	PZDP
Wykonywanie badań jakości gleb na podstawie przepisów prawa ochrony środowiska po ukazaniu się rozporządzenia w tej sprawie.	W	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Rolnicy, WIOŚ									Od dnia ukazania się rozporządzenia w sprawie- 10 000zł / rok	Rolnicy, WIOŚ, Budżety Gmin, Budżet Powiatu,
Zalesianie gruntów na podstawie ustawy o lasach	K	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Samorząd Powiatu, Użytkownicy terenów, Nadleśnictwo Wisła i Ustronń									-	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Gminy powiatu, Użytkownicy terenów, Nadleśnictwo Wisła i Ustronń

5.1.2.2. Wskazówki sporządzania programów gminnych

Nazwa zadania (projektu)	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowe nakłady [PLN] lub [%]	W tym z budżetu gminy [PLN] lub [%]	Okres realizacji [lata]
Zakończenie do 2010 roku budowy instalacji do bezpiecznego przechowywania nawozów naturalnych (płyt obornikowych i szczelnych zbiorników na gnojówkę) w gospodarstwach rolnych.	Gminy powiatu	Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, produkcje rolni, ARiMR, Ośrodek Doradztwa Rolniczego			2008-2015
Upowszechnianie i wdrażanie w gospodarstwach rolnych zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej w zakresie prawidłowego składowania i stosowania środków ochrony roślin oraz stałych i płynnych nawozów naturalnych i mineralnych.	Gminy powiatu	Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, produkcje rolni, ARiMR, Ośrodek Doradztwa Rolniczego,	-	-	2008-2015
Identyfikacja i dążenie do rekultywacji terenów zdegradowanych	Gminy powiatu	Budżety Gmin, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015

5.1.3. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

5.1.3.1. Zadania własne i koordynowane powiatu

- W – zadania własne
Ws – zadania we współpracy
K – zadania koordynowane

Nazwa zadania (projektu)	W / K / Ws	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Aktualizacja zadań - okres realizacji								Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Inicjowanie działań edukacyjnych w zakresie gospodarki leśnej	Ws	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin									-	Budżet Powiatu, PFOŚiGW, WFOŚiGW
Sporządzanie uproszczonych planów urządzenia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa i nadzór nad wykonaniem planów	W	Powiat Cieszyński									50 000	Budżet Powiatu, PFOŚiGW, WFOŚiGW
Przebudowa drzewostanów zagrożonych zamieraniem na terenie Nadleśnictwa Wisła i Ustroń	K	Nadleśnictwo Wisła i Ustroń									-	Budżet Państwa, Fundusze Unijne (transgraniczna współpraca) Nadleśnictwa
Zręby sanitarne świerka w obszarze Nadleśnictwa Wisła i Ustroń	K	Nadleśnictwo Wisła i Ustroń									-	Budżet Państwa, Fundusze Unijne
Podjęmowanie działań zmierzających do ochrony lasu (zręby sanitarne, zabezpieczanie upraw leśnych przed zwierzyną zwalczanie szkodników, ochrona p.pożarowa w obszarze Nadleśnictwa Wisła i Ustroń)	K	Nadleśnictwo Wisła i Ustroń									-	Budżet Państwa, NFOŚiGW Fundusze Unijne

5.1.3.2. Wskazówki sporządzania programów gminnych

Nazwa zadania (projektu)	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowe nakłady [PLN] lub [%]	W tym z budżetu gminy [PLN] lub [%]	Okres realizacji [lata]
Zwiększenie lesistości Gmin poprzez zalesianie leżących odłogiem oraz słabych bonitacyjnie użytków rolnych	Gminy powiatu	Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, produkcie rolni, ARiMR, Ośrodek Doradztwa Rolniczego			2008-2015
Upowszechnianie systemu zachęcającego rolników do zalesiania nieużytków i gruntów na słabszych bonitacyjnie glebach	Gminy powiatu	Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, produkcie rolni, ARiMR, Ośrodek Doradztwa Rolniczego	-	-	2008-2015

5.2. Poprawa jakości środowiska, racjonalne korzystanie z zasobów przyrody zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

5.2.1. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych - racjonalna gospodarka wodno-ściekowa

5.2.1.1. Zadania własne i koordynowane powiatu

W – zadania własne
Ws – zadania we współpracy
K – zadania koordynowane

Nazwa zadania (projektu)	W / K / Ws	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Aktualizacja zadań - okres realizacji								Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1. Wprowadzenie systemów pomiarowych zużycia wody w obiektach należących do Starostwa	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
	W	Starosta Powiatu									10 000	Budżet Powiatu
Budowa / odbudowa systemu rowów odwadniających drogi	W	Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych									-	Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, PZDP
Rewitalizacja rzeki Olzy i jej dorzecza	K	Samorządy Gmin, RZGW, SZMIUW. Sąsiednie Powiaty wraz ze stroną czeską, Stowarzyszenie OLZA									-	Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Budżety Gmin
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminach	K	Samorządy Gmin, Mieszkańcy									-	Mieszkańcy

Rozbudowa sieci wodociągów publicznych, kanalizacji i budowa lokalnych oczyszczalni ścieków z zachowaniem możliwości wykorzystania infrastruktury w układzie międzygminnym	K	Samorządy Gmin, Wodociągi Ziemi Cieszyńskiej												-	Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Budżety Gmin
Opracowanie warunków korzystania z wód regionu wodnego oraz planów ochrony przeciwpowodziowej w regionie	K	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej												-	Budżet Państwa, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych
Dążenie do realizacji programu „Ochrona Zlewni Jeziora Goczałkowickiego – ujęcia wody pitnej dla Aglomeracji Śląskiej i Górnej Wisły” - modernizacja i rozbudowa kanalizacyjnego systemu powiatu	K	Samorząd Gminy Skoczów, Gminy Ustroń, Gminy Brenna												-	Budżet Państwa, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Budżety Gmin
Regulacja potoków i rzek	K	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, Samorządy Gminne												-	Budżet Państwa, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych

5.2.1.2. Wskazówki sporządzania programów gminnych

Nazwa zadania (projektu)	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowe nakłady [PLN] lub [%]	W tym z budżetu gminy [PLN] lub [%]	Okres realizacji [lata]
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Gminach (w obszarach, gdzie budowa zbiorczych systemów kanalizacji jest ekonomicznie nieuzasadniona).	Samorządy Gmin	Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, produkcie rolni, ARiMR, Ośrodek Doradztwa Rolniczego	-	-	2008-2015
Budowa / odbudowa systemu rowów odwadniających drogi gminne.	Samorządy Gmin /Administratorzy dróg	Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, produkcie rolni, ARiMR, Ośrodek Doradztwa Rolniczego,	-	-	2008-2015
Budowa kanalizacji sanitarnych i oczyszczalni ścieków w obszarach dotychczas nie skanalizowanych	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015

Budowa kanalizacji deszczowej na terenach zainwestowanych, w miejscach szczególnie narażonych na niebezpieczeństwo zanieczyszczenia gruntów i wód powierzchniowych i podziemnych (parkingi, place składowe).	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015
--	----------------	---	---	---	-----------

5.2.2. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów i obciążenia środowiska odpadami

Szczegółowa charakterystyka zadań z zakresu gospodarki odpadami na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015 zawarta jest w aktualizacji *Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami*, który jest nieodłączną częścią *Programu Ochrony Środowiska*.

- W – zadania własne
- Ws – zadania we współpracy
- K – zadania koordynowane

Nazwa zadania (projektu)	W / K / Ws	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Aktualizacja zadań - okres realizacji								Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Utrzymanie czystości na terenie powiatu	K, W, Ws	Samorządy Gmin, Szkoły, Organizacje pozarządowe Powiat Cieszyński, Mieszkańcy									113 000	Budżety Gmin Budżet Powiatu podmioty zajmujące się zbiórką odpadów WFOŚiGW Mieszkańcy
Rozwój selektywnej zbiórki odpadów	K, Ws	Samorządy Gmin, szkoły, gminna prasa lokalna, placówki handlowe, Mieszkańcy									90 000	Budżety Gmin Budżet Powiatu podmioty zajmujące się zbiórką odpadów WFOŚiGW
Ograniczenie ilości odpadów biodegradowalnych kierowanych na wysypiska w strumieniu odpadów komunalnych	K, Ws	Samorządy Gmin, szkoły, prasa lokalna, ODR, Mieszkańcy									70 000	Budżety Gmin Budżet Powiatu podmioty zajmujące się zbiórką odpadów WFOŚiGW
Uporządkowanie i rozwój systemu gospodarki odpadami niebezpiecznymi	K, W	Samorządy Gmin, właściciele budynków z wyrobami azbestowymi, dyrektorzy szkół, apteki, ośrodki zdrowia, Samorząd Powiatu									25 000	Budżety Gmin Budżet Powiatu podmioty zajmujące się zbiórką odpadów WFOŚiGW, środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych

5.2.1.2. Wskazówki sporządzania programów gminnych

Nazwa zadania (projektu)	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowe nakłady [PLN] lub [%]	W tym z budżetu gminy [PLN] lub [%]	Okres realizacji [lata]
Rozwój selektywnej zbiórki odpadów komunalnych powstających na terenie Gmin	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Przedsiębiorcy zbierający odpady	-	-	2008-2015
Likwidacja dzikich wysypisk śmieci na terenach gmin	Samorządy Gmin /Administratorzy dróg	Budżety Gmin, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej,	-	-	2008-2015
Realizacja gminnych programów usuwania azbestu i wyrobów azbestowych	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015
Dążenie do budowy międzygminnych instalacji do odzysku odpadów	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015

5.2.3. Ochrona powietrza – ekologiczne środki transportu i odnawialne źródła energii

5.2.3.1. Zadania własne i koordynowane powiatu

W – zadania własne
Ws – zadania we współpracy
K – zadania koordynowane

Nazwa zadania (projektu)	W / K / Ws K	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Aktualizacja zadań – okres realizacji								Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Przebudowa i modernizacja dróg na terenie powiatu w celu ochrony powietrza i ochrony przed emisją hałasu	W	Samorząd Powiatu, PZDP									55 000 000	Budżet Powiatu, PZDP, Budżet Państwa, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych

Termomodernizacja obiektów budowlanych na terenie powiatu	Ws	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Właściciele obiektów, Mieszkańcy																Budżet Powiatu, Budżety Gmin, Właściciele obiektów, Mieszkańcy
Wspieranie w skali powiatu systemu zachęt dla przedsięwzięć wykorzystujących odnawialne źródła energii	Ws	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin,																Budżet Powiatu, Budżety Gmin, PFOŚiGW, „małe granty”
Zaproponowanie ujednoliconych w skali powiatu przedsięwzięć zmierzających do ograniczenia niskiej emisji	K	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Marszałek Województwa																Budżet Gminy, Energetyka Cieszyńska
Promowanie możliwych do wykorzystania na terenie powiatu cieszyńskiego odnawialnych źródeł energii (woda, wody termalne, biomasa, wiatr, biogaz)	K	Marszałek Województwa Samorządy Gmin, Organizacje Pozarządowe																Budżety Gmin, Organizacje pozarządowe Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych
Organizacja konferencji poświęconych odnawialnym źródłom energii w Euroregionie Śląsk Cieszyński	Ws	Samorządy Gmin, Powiaty sąsiednie, Organizacje pozarządowe																Budżety Gmin, Organizacje pozarządowe
Promocja kotłowni wykorzystujących lokalny gaz (np. Kotłownia w Dębowcu) oraz instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii	K	Samorządy Gmin																Szkoły Powiatu Cieszyńskiego, Gminy Powiatu, Właściciele instalacji
Promocja tras rowerowych	K	Samorządy Gmin, Organizacje pozarządowe																Gminy Powiatu, Organizacje pozarządowe
Dążenie do spełniania standardów emisyjnych z instalacji obiektów przemysłowych	K	Podmioty gospodarcze																Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Fundacje, Środki własne podmiotów gospodarczych

5.2.3.2. Wskazówki sporządzania programów gminnych

Nazwa zadania (projektu)	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowe nakłady [PLN] lub [%]	W tym z budżetu gminy [PLN] lub [%]	Okres realizacji [lata]
Rozwój i modernizacja systemów infrastruktury ciepłej z wykorzystaniem nowoczesnych energooszczędnych urządzeń i technologii, także w połączeniu ze zmianą nośników energii z kopalnych paliw stałych na paliwa przyjazne środowisku.	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015
Wspieranie przedsięwzięć termomodernizacyjnych	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015

Modernizacje nawierzchni dróg gminnych.	Samorządy Gmin, Administratorzy dróg	Budżety Gmin, Środki współnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015
Preferowanie w gminnych założeniach do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe zmian struktury zużycia paliw, w tym przede wszystkim wykorzystania odnawialnych jako źródła zaopatrzenia w ciepło terenów wiejskich.	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Środki współnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015

5.2.4. Zrównoważony rozwój turystyki i agroturystyki

5.2.4.1. Zadania własne i koordynowane powiatu

W – zadania własne
Ws – zadania we współpracy
K – zadania koordynowane

Nazwa zadania (projektu)	W / K	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Aktualizacja zadań - okres realizacji								Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Wspieranie inicjatyw promujących usługi agroturystyczne obszaru Powiatu	Ws	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Organizacje pozarządowe									5 000	Budżet Powiatu, Budżety Gmin, Organizacje pozarządowe
Wzbogacanie istniejących banków informacji turystycznej w powiecie cieszyńskim o informację o walorach przyrodniczych	K	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Nadleśnictwa Ustroń i Wisła, Organizacje pozarządowe									-	Budżet Powiatu, Środki współnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Budżety Gmin, Nadleśnictwa, "małe granty", Organizacje pozarządowe
Opracowanie projektu lokalizacji i zagospodarowania miejsc wypoczynku sobotnio- niedzielnego w rejonach o walorach przyrodniczo- krajobrazowych na terenie powiatu cieszyńskiego	K	Samorządy Gmin,									-	Budżety Gmin
Dążenie do organizacji imprez masowych w miejscach wyznaczonych, z poszanowaniem środowiska naturalnego	Ws	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin									1 000	Budżet Powiatu, Budżety Gmin
Prowadzenie szkoleń z zakresu agroturystyki gospodarstw rolnych	K	Samorządy Gmin, ODR, Izba Rolnicza									-	Gminy Powiatu

5.2.4.2 Wskazówki sporządzania programów gminnych

Nazwa zadania (projektu)	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowe nakłady [PLN] lub [%]	W tym z budżetu gminy [PLN] lub [%]	Okres realizacji [lata]
Dążenie do uporządkowania systemu komunikacji zbiorowej dostosowanej do wielkości ruchu turystycznego	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych,	-	-	2008-2015
Wyznaczanie i odpowiednie zagospodarowywanie miejsc wypoczynku sobotnio-niedzielnego w rejonach o walorach przyrodniczo-krajobrazowych	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych,	-	-	2008-2015
Działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury turystycznej prowadzące do wzrostu atrakcyjności turystycznej obszarów	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych,	-	-	2008-2015

5.2.5. Ochrona przed hałasem i szkodliwym działaniem pól elektromagnetycznych

5.2.5.1. Zadania własne i koordynowane powiatu

- W – zadania własne
- Ws – zadania we współpracy
- K – zadania koordynowane

Nazwa zadania (projektu)	W / K	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Aktualizacja zadań - okres realizacji								Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Sporządzenie mapy akustycznej powiatu	W	Starosta Powiatu, PZD, WIOŚ									10 000	Budżet Powiatu, PFOŚiGW
Badania hałasu w przypadku wyraźnej potrzeby (miejsc uciążliwe, protesty mieszkańców)	K	WIOŚ, Zarządcy dróg									-	WIOŚ, Podmioty gospodarcze
Tworzenie i utrzymywanie zieleni pomiędzy terenami przemysłu i usług a terenami zabudowy mieszkaniowej	K	Samorządy Gmin									-	Budżety Gmin
Dążenie do minimalizacji oddziaływania istniejących i potencjalnych pól elektromagnetycznych	K	Właściciele urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne, Samorządy Gmin									-	Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Środki własne podmiotów gospodarczych (właściciele urzędzeń emitujących pola)

5.2.5.2. Wskazówki sporządzania programów gminnych

Nazwa zadania (projektu)	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowe nakłady [PLN] lub [%]	W tym z budżetu gminy [PLN] lub [%]	Okres realizacji [lata]
Zapewnienie przestrzegania w planowaniu przestrzennym zasady lokalizowania w sąsiedztwie przedsięwzięć o zbliżonej uciążliwości akustycznej, oddzielania ich obszarami zieleni oraz eliminowania zabudowy mieszkaniowej z obszarów oddziaływania hałasu komunikacyjnego.	Samorządy Gmin	Budżety Gmin / Zarządcy dróg, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Środki własne podmiotów gospodarczych	-	-	2008-2015
Podjęmowanie przedsięwzięć zmierzających do ograniczenia uciążliwości związanych z hałasem komunikacyjnym (budowa ekranów akustycznych, rozwój sieci dróg rowerowych, poprawa izolacji akustycznej budynków).	Samorządy Gmin, Zarządcy dróg / Podmioty gospodarcze	Budżety Gmin / Zarządcy dróg, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Środki własne podmiotów gospodarczych	-	-	2008-2015
Podczas procedur lokalizacyjnych obiektów emitujących promieniowanie niejonizujące, dokonywać szczegółowej analizy otoczenia, w oparciu o plan miejscowy i prognozę oddziaływania na środowisko.	Samorządy Gmin	Budżety podmiotów gospodarczych	-	-	2008-2015

5.3. Edukacja ekologiczna, monitoring i poprawa bezpieczeństwa ekologicznego

5.3.1. Edukacja ekologiczna

5.3.1.1. Zadania własne i koordynowane powiatu

- W – zadania własne
- Ws – zadania we współpracy
- K – zadania koordynowane

Nazwa zadania (projektu) w zakresie edukacji ekologicznej	W / K	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy na lata 2008-2015	Aktualizacja zadań - okres realizacji							Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	13.
Organizacja systemu doradztwa, konsultacji, dla organizacji pozarządowych w obszarze ochrony środowiska	Ws	Samorząd Powiatu								1000	Budżet Powiatu
Organizacja Powiatowego Konkursu Ekologicznego	W	Samorząd Powiatu								3 000	Budżet Powiatu

Prowadzenie powiatowego „serwisu ekologicznego” – przygotowanie raz na kwartał materiałów dla prasy lokalnej, dotyczących zagadnień ekologicznych w powiecie cieszyńskim	W	Samorząd Powiatu															1 000	Budżet Powiatu
Aktualizacja programu szkolnego z zakresu ochrony środowiska bazującego na dobrych przykładach z powiatu cieszyńskiego, w tym organizacja warsztatów ekologicznych w szkołach.	K	Kuratorium Oświaty, Samorząd Powiatu															-	Budżet Kuratorium Oświaty
Promowanie edukacji ekologicznej w oparciu o Leśny Komplex Promocyjny „Lasy Beskidu Śląskiego” oraz Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego	Ws	Kuratorium Oświaty, Nadleśnictwo Ustroń, Nadleśnictwo Wisła, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Samorząd Powiatu															-	Budżet Powiatu Budżet Kuratorium Oświaty, Nadleśnictwo Wisła, Ustroń
Prowadzenie działań informacyjno – promocyjnych z uwzględnieniem możliwości przywrócenia obecności raków w rzekach powiatu cieszyńskiego skierowane do wszystkich gmin powiatu	Ws	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Samorząd Powiatu															10 000	Budżet Powiatu, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego
Prowadzenie działań informacyjno – promocyjnych w zakresie rolnictwa ekologicznego i zdrowej żywności oraz agroturystyki	K	Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Samorządy Gmin															-	Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Budżety Gmin
Organizowanie i wspieranie akcji promujących walory przyrodniczo-krajobrazowe powiatu	WS	Organizacje pozarządowe, Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin															1 000 zł / rok z Budżetu Powiatu	Gminy Powiatu
Edukacja ekologiczna i rolnicza dorosłych	K	Samorząd Powiatu, Organizacje pozarządowe, Gminy powiatu Kuratorium Oświaty, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Nadleśnictwo Wisła, Nadleśnictwo Ustroń															-	Kuratorium Oświaty, PFOŚiGW, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Kuratorium Oświaty, Budżety Gmin, Nadleśnictwo Wisła, Nadleśnictwo Ustroń ARiMR
Upowszechnianie informacji w zakresie konieczności oszczędzania wody na terenie powiatu	Ws	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Wodociągi Ziemi Cieszyńskiej, RZGW															1000	Budżet Powiatu, Organizacje pozarządowe, PFOŚiGW, Budżety Gmin
Doposażenie Centrów Edukacji Ekologicznej	K	Samorządy Gmin, Nadleśnictwo Ustroń, Nadleśnictwo Wisła, Kuratorium Oświaty															-	Budżety Gmin, Organizacje pozarządowe, Nadleśnictwa

Doskonalenie systemu zarządzania środowiskowego na terenach Gmin	K	Urząd Marszałkowski, Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin									-	Urząd Marszałkowski, Gminy Powiatu, Powiat Cieszyński
--	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---

5.3.1.2. Wskazówki sporządzania programów gminnych

Nazwa zadania (projektu)	Opis zadania, stan zaawansowania przygotowań do realizacji	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowe nakłady [PLN] lub [%]	W tym z budżetu gminy [PLN] lub [%]	Okres realizacji [lata]
Organizowanie i wspieranie akcji promujących walory przyrodniczo-krajobrazowe Gmin	-	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015
Realizacja i uzupełnianie istniejących rekreacyjnych ścieżek rowerowych na terenach Gmin	-	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015
Promocja działań ekologicznych, broszury i ulotki ekologiczne z przeznaczeniem dla dorosłej części społeczności lokalnej	-	Samorządy Gmin	Budżety Gmin, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015
Wdrażanie programów edukacji ekologicznej dla młodzieży w szkołach – warsztaty, wycieczki ekologiczne. Współpraca z Nadleśnictwami, Parkiem Krajobrazowym Beskidu Śląskiego	-	Samorządy Gmin, Kuratorium Oświaty	Budżety Gmin, Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	-	-	2008-2015

5.3.2. Monitoring środowiska i ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami

5.3.2.1. Zadania własne i koordynowane powiatu

W – zadania własne
Ws – zadania we współpracy
K – zadania koordynowane

Nazwa zadania (projektu)	W / K / Ws	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Aktualizacja zadań - okres realizacji								Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Opracowanie i wdrożenie wspólnego systemu i wymiany informacji o ochronie środowiska, w tym w wymiarze transgranicznym	K	Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, WIOŚ, Powiaty sąsiednie,									-	Budżet Państwa, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych

Nazwa zadania (projektu)	W / K / Ws	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Aktualizacja zadań - okres realizacji								Szacunkowe nakłady [PLN] z budżetu Powiatu	Potencjalne źródła finansowania
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
		Strona Czeska										
Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania zachowań w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w tym ćwiczenia w zakresie bezpieczeństwa ekologiczno-chemicznego	K	Straż Pożarna, Kuratorium Oświaty, WIOŚ, SANEPID, Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Inspekcja Sanitarna i Weterynaryjna, Policja									-	Budżet Państwa, Straż Pożarna, Kuratorium Oświaty, WIOŚ, SANEPID
Prowadzenie działań w oparciu o stały monitoring przeciwpowodziowy w ramach sieci posterunków opadowych IMiGW i posterunków wodowskazowych IMiGW i RZGW wraz z systemem zarządzania w sytuacjach powodziowych	K	IMiGW, RZGW, Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Państwowa Straż Pożarna									-	Budżet Państwa, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych
Podjęmowanie działań mających na celu doskonalenie systemu zapobiegania poważnym awariom, na rzecz ograniczenia ich skutków dla ludzi i środowiska.	K	Podmioty gospodarcze WIOŚ, Centra Zarządzania Kryzysowego, Państwowa Straż Pożarna, Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin									-	Budżet Państwa, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych

5.3.2.2. Wskazówki sporządzania programów gminnych

Nazwa zadania (projektu)	Jednostki odpowiedzialne/ Wykonawcy	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowe nakłady [PLN] lub [%]	W tym z budżetu gminy [PLN] lub [%]	Okres realizacji [lata]
Współpraca w zakresie wyznaczenia i właściwego zagospodarowywania obszarów wymagających ochrony przed powodzią z uwagi na ich zagospodarowanie, wartość gospodarczą lub kulturową oraz obszarów potencjalnego zagrożenia powodzią	RZGW, Samorządy Gmin	Budżet Gminy	-	-	2008-2015
Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania zachowań w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska	Straż Pożarna, Kuratorium Oświaty, WIOŚ, SANEPID, Samorząd Powiatu, Samorządy Gmin, Inspekcja Sanitarna i Weterynaryjna, Policja	Budżet Państwa, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Budżety Gmin	-	-	2008-2015
Opracowanie i wdrożenie wspólnego systemu i wymiany informacji o ochronie środowiska, w tym w wymiarze transgranicznym	Samorządy Gmin, WIOŚ, Powiaty sąsiednie, Strona Czeska	Budżet Państwa, Środki wspólnotowe za pośrednictwem programów operacyjnych, Budżety Gmin	-	-	2008-2015

6. Aspekty finansowe realizacji Programu

Wdrażanie programów ochrony środowiska wiąże się z funkcjonowaniem sprawnego systemu finansowania przedsięwzięć. Środki finansowe na ich realizację mogą pochodzić z budżetu powiatu, z budżetów samorządów (gminnego, wojewódzkiego), ze środków własnych przedsiębiorstw i inwestorów prywatnych oraz funduszy ekologicznych, a także funduszy pomocowych i strukturalnych Unii Europejskiej.

Dostępne na rynku formy finansowania inwestycji ekologicznych dzieli się na:

- kredyty, pożyczki, obligacje, leasing,
- udziały kapitałowe – akcje i udziały w spółkach,
- dotacje.

Dla samorządu powiatowego potencjalne możliwości finansowania inwestycji i działań proekologicznych stwarzają:

- środki własne Powiatu,
- środki własne inwestorów,
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy, Wojewódzki i Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- kredyty,
- kredyty międzynarodowych instytucji finansowych (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, Bank Światowy),
- leasing,
- obligacje,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe, w tym również programy specjalne, jak np. przeznaczone dla obszarów transgranicznych.

Własne środki samorządu terytorialnego

Samorząd terytorialny część zadań finansuje ze środków własnych. Fundusze te pochodzą z bieżących środków, takich jak np. podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa.

Własne środki inwestorów

Niektóre inwestycje są pokrywane ze środków własnych różnych podmiotów gospodarczych i inwestorów prywatnych. Inwestycje przewidywane do realizacji przez podmioty gospodarcze mogą być dofinansowywane z kredytów komercyjnych oraz uzupełniającą z funduszy ochrony środowiska, pod warunkiem uznania danego zadania za priorytetowe.

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Zasady funkcjonowania funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej tj. narodowego, wojewódzkich i powiatowych zostały określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska. Stanowią one obecnie jedno z najpoważniejszych źródeł dotacji i preferencyjnych kredytów dla podmiotów podejmujących inwestycje ekologiczne. Fundusze ochrony środowiska mają za zadanie wspieranie realizacji inwestycji ekologicznych, a także działań nie inwestycyjnych (edukacja ekologiczna, opracowania naukowo-badawcze i ekspertyzy dotyczące zagadnień związanych z ochroną środowiska).

Kryteriami wyboru projektów do sfinansowania z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej są:

- 1) kryterium zgodności z polityką ekologiczną państwa,
- 2) kryterium efektywności ekologicznej,
- 3) kryterium efektywności ekonomicznej,
- 4) kryterium uwarunkowań technicznych i jakościowych,
- 5) kryterium zasięgu oddziaływania,
- 6) kryterium spełnienia przez wnioskodawcę wymogów formalnych.

Podstawowymi warunkami udzielenia dofinansowania są:

- 1) udokumentowane pełne pokrycie planowanych kosztów przedsięwzięcia,
- 2) wywiązanie się przez wnioskodawcę z obowiązku uiszczania opłat i kar, stanowiących przychody Funduszu oraz wywiązywania się z innych zobowiązań w stosunku do Funduszu,
- 3) przedsięwzięcie nie może być zakończone,
- 4) udzielone dofinansowanie nie może przekroczyć kosztów przedsięwzięcia.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) stanowi największą w Polsce instytucję finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska,

a swym zakresie działania obejmuje finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym oraz ponadregionalnym. NFOŚiGW wspiera finansowo przedsięwzięcia podejmowane dla poprawy jakości środowiska w Polsce, traktując jako priorytetowe te zadania, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej. Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki),
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nie inwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia),
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych, bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Środki, którymi dysponuje NFOŚiGW, pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z opłat produktowych oraz wpływy z opłat i kar pieniężnych. Rolą Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, które:

- znajdują odzwierciedlenie w strategii rozwoju województwa, spójnej z polityką ekologiczną państwa,
- zawarte są w lokalnych i długookresowych programach ochrony środowiska,
- realizowane są w zakładach szczególnie uciążliwych dla środowiska,
- realizowane są na terenach szczególnie cennych przyrodniczo,
- spełniają rolę dźwigni finansowej przez pobudzenie wykorzystania środków podmiotów gospodarczych, samorządów terytorialnych oraz gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska, a także ograniczają uciążliwości dla środowiska.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach przewiduje dofinansowanie poprzez pożyczki i dotacje wdrażania projektów związanych z

realizacją programów ochrony poszczególnych elementów środowiska. WFOŚiGW udziela preferencyjnych pożyczek z opcją częściowego umorzenia oraz dotacje, które mogą być przeznaczone na realizację zadań z zakresu:

- ochrony wód i gospodarki wodnej: sieci kanalizacyjne, oczyszczalnie ścieków, sieci wodociągowe, zbiorniki retencyjne,
- ochrony atmosfery: modernizacji kotłowni, likwidacja niskiej emisji, odnawialne źródła energii, termorenowacja budynków,
- ochrony powierzchni ziemi: selektywna zbiórka odpadów, recykling, nowoczesne składowiska odpadów,
- przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska: zakup pojazdów ratowniczo-gaśniczych, zakup specjalistycznego sprzętu ratowniczego,
- edukacji ekologicznej: konkursy ekologiczne, szkolenia, konferencje, badania naukowe, zielone szkoły,
- ochrony przyrody: ochrona gatunkowa i obszarowa, pielęgnacja pomników przyrody, zalesienia, plany gospodarki zasobami przyrody,
- monitoringu środowiska: zakup specjalistycznego sprzętu do monitorowania środowiska.

Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (PFOŚiGW) utworzony został na początku 1999 r. wraz z utworzeniem powiatowego szczebla administracji państwowej. Dochodami PFOŚiGW są wpływy z:

- opłat za składowanie i magazynowanie odpadów i kar za niezgodne z przepisami prawa ich składowaniem lub magazynowaniem (10 % wpływów),
- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska oraz z administracyjnych kar pieniężnych (10 % wpływów poza opłatami i karami za usuwanie drzew i krzewów, które w całości stanowią przychód gminnego funduszu).

Obecnie środki powiatowych funduszy (zgodnie art. 407 ustawy – Prawo ochrony środowiska) przeznacza się na wspomaganie działalności w zakresie określonym jak dla gminnych funduszy, a także na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi i inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju.

Kredyty

Preferencyjne kredyty na inwestycje proekologiczne, bez możliwości umorzeń udzielane są przez Bank Ochrony Środowiska S.A.(BOŚ). Kredytobiorca musi posiadać przynajmniej 50% własnych środków na sfinansowanie zadania. BOŚ przy pożyczek kieruje się podobnymi kryteriami jak FOŚiGW. Są to efektywność ekologiczna zadania i jego zgodność z priorytetami dla polityki ekologicznej. Komercyjne kredyty bankowe ze względu na duże koszty finansowe związane z oprocentowaniem, nie powinny być brane pod uwagę jako podstawowe źródła finansowania inwestycji, lecz jako uzupełnienie środków z pożyczek preferencyjnych. Samorządy są obecnie postrzegane przez banki jako interesujący i wiarygodni klienci, stąd dostęp do kredytów jest coraz łatwiejszy. Warunki komercyjnych kredytów inwestycyjnych udzielanych jednostkom samorządu terytorialnego są zazwyczaj każdorazowo negocjowane indywidualnie.

Banki wspierające inwestycje ekologiczne

Dzięki współpracy z funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej banki rozszerzają swoją ofertę kredytową o kredyty preferencyjne przeznaczone na przedsięwzięcia proekologiczne oraz nawiązują współpracę z podmiotami angażującymi swoje środki finansowe w ochronie środowiska (fundacje, międzynarodowe instytucje finansowe). Szczególną rolę odgrywa Bank Ochrony Środowiska, który ma statutowo nałożony obowiązek kredytowania inwestycji służących ochronie środowiska. W chwili obecnej do najważniejszych ofert bankowych zaliczyć należy:

1) kredyty w ramach linii ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na:

- a) inwestycje z zakresu budowy małych i przydomowych oczyszczalni ścieków,
- b) inwestycje z zakresu budowy kanalizacji sanitarnej,
- c) inwestycje z zakresu zagospodarowania odpadów, w szczególności:
 - zakup i montaż urządzeń do odzysku odpadów,
 - zakup i montaż urządzeń do unieszkodliwiania odpadów, w tym budowa składowisk odpadów oraz zakup ich wyposażenia (np. wagi, zbiorniki wód odciekowych, instalacja odzysku biogazu),
 - zakup urządzeń służących zbieraniu i zagospodarowaniu odpadów, tj. pojemniki, kontenery, linie do sortowania odpadów,
 - rekultywacja składowisk odpadów,

d) inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii, w szczególności:

- zakup i instalacja małych elektrowni wodnych oraz zakup kotłów opalanych biomasą,
- zakup i instalacja systemów grzewczych z zastosowaniem pomp ciepła oraz baterii oraz kolektorów słonecznych,

2) kredyty na zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska,

3) kredyty na przedsięwzięcia inwestycyjne na terenach wiejskich w zakresie agroturystyki – udzielane ze środków Fundacji „Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej”, przedmiotem których jest uruchamianiem nowych lub rozwój istniejących przedsięwzięć w zakresie agroturystyki na wsi lub w miastach do 10 tysięcy mieszkańców, w zakresie: bazy noclegowej, bazy gastronomicznej oraz bazy rekreacyjno – sportowej i kulturowej,

4) kredyty na zbiorowe zaopatrzenie wsi i miast do 10 tysięcy mieszkańców – udzielane ze środków Fundacji „Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej”, przedmiotem których jest:

a) budowa lub modernizacja sieci wodociągowej,

b) budowa lub modernizacja stacji wodociągowych w przypadku, gdy warunkują one podłączenie kolejnych odbiorców wody,

5) kredyty na przedsięwzięcia z zakresu termomodernizacji, służące wspieraniu przedsięwzięć termo modernizacyjnych,

6) kredyty na przedsięwzięcia z zakresu energooszczędnej modernizacji oświetlenia ulic, placów, itp.

7) kredyty na instalacje gazowe w wiejskich obiektach użyteczności publicznej – finansowane ze środków Fundacji „Polska Wieś 2000” im. Macieja Rataja, przedmiotem których jest budowa i modernizacja urządzeń grzewczych zasilanych gazem lub olejem w wiejskich obiektach użyteczności publicznej (szkoły, ośrodki zdrowia, remizy, itp.),

8) kredyty pomostowe i uzupełniające finansujące przedsięwzięcia inwestycyjne objęte dotacją SAPARD – w ramach, których mogą być finansowane przedsięwzięcia inwestycyjne obejmujące rozwój i poprawę infrastruktury obszarów wiejskich, realizowane na obszarach wiejskich lub w miastach do 7 tysięcy mieszkańców, w zakresie:

- zaopatrzenia gospodarstw wiejskich w wodę wraz z jej uzdatnianiem,
- odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych,
- gospodarki odpadami komunalnymi,
- budowy i modernizacji dróg gminnych i powiatowych,

9) kredyty z linii kredytowej Banku Rozwoju Rady Europy – w ramach, których mogą być finansowane przedsięwzięcia inwestycyjne obejmujące:

- budowę oczyszczalni ścieków,

- rekultywację powierzchni ziemi i ochrona wód podziemnych,
- zagospodarowanie odpadów,
- monitoring i ograniczenie hałasu,
- inwestycje dotyczące redukcji wpływu na środowisko instalacji.

10) kredyt na przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu budowy, modernizacji i remontu dróg publicznych na terenach zamiejskich – realizowane ze środków Fundacji Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej.

Inne banki aktywnie wspomagające finansowanie ochrony środowiska to:

- Bank Rozwoju Eksportu S.A.,
- Polski Bank Rozwoju S.A.,
- Bank Światowy,
- Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

Leasing

Dynamicznie rozwijającą się formą wspomagania inwestycji z zakresu ochrony środowiska jest leasing. Polega on na oddaniu na określony czas przedmiotu w posiadanie użytkownikowi, który za opłatą korzysta z niego, z możliwością docelowego nabycia praw własności. Z punktu widzenia podmiotu gospodarczego największymi zaletami leasingu są możliwości łatwego dostępu do najnowszej techniki bez angażowania własnych środków finansowych oraz rozłożenie finansowania przedsięwzięć w długim okresie czasu, co jest szczególnie istotne przy wielu rodzajach inwestycji ekologicznych. Instytucje leasingowe finansujące zadania z zakresu ochrony środowiska:

- Towarzystwo Inwestycyjno – Leasingowe EKOLEASING S.A.,
- BEL Leasing Sp. z o.o.,
- BISE Leasing S.A.,
- Centralne Towarzystwo Leasingowe S.A.,
- Europejski Fundusz Leasingowy Sp. z o.o.

Emisja obligacji

Emisja obligacji jest nowo wprowadzanym sposobem gromadzenia środków finansowych. Istnieje możliwość emisji obligacji na inwestycje służące ochronie środowiska. Podmiotowe obligacje mogą być nabywane z budżetu terenowego, z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz kupowane przez inne podmioty.

Programy pomocowe Unii Europejskiej

Unia Europejska prowadzi politykę strukturalną, tak aby zwiększyć spójność gospodarczą i społeczną należących do niej państw, co oznacza zmierzanie do zmniejszenia różnic w rozwoju pomiędzy poszczególnymi regionami w Unii. Fundusze UE są to pieniądze z budżetu UE przeznaczone na pomoc w restrukturyzacji i modernizacji gospodarki państw członkowskich. Ich zadaniem jest przede wszystkim wsparcie najbiedniejszych regionów. Zgodnie z zasadą współfinansowania część środków finansowych musi pochodzić z budżetu krajowego (centralnego lub lokalnego). Źródłami finansowania nowej polityki spójności krajów Unii są trzy fundusze:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- Europejski Fundusz Społeczny,
- Fundusz Spójności.

Pomoc finansowa w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) obejmuje inicjatywy i zadania z następujących dziedzin:

- modernizacja i dywersyfikacja struktur gospodarczych w państwach członkowskich i regionach tych państw,
- rozwijanie i ulepszanie infrastruktury podstawowej,
- ochrona środowiska,
- wzmocnienie zdolności instytucjonalnej krajowej i regionalnej administracji zarządzającej funduszami europejskimi.

Z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) można uzyskać dofinansowanie na projekty, których celem jest:

- poprawa funkcjonowania instytucji rynku pracy, systemów szkolenia i kształcenia oraz polityki społecznej,
- inwestycja w kapitał ludzki (wzrost poziomu wykształcenia, przystosowanie umiejętności pracowników do nowych wyzwań, zapewnienie dostępu dla wszystkich do rynku pracy),
- wspieranie dostosowania administracji publicznej w zakresie budowania zdolności administracyjnej.

Priorytety, które wspiera Fundusz Spójności (FS) to:

- transeuropejskie sieci transportowe,
- infrastruktura ochrony środowiska,

- połączenia kolejowe, morskie, śródlądowe,
- programy transportu multimodalnego poza sieciami transeuropejskimi,
- zrównoważony rozwój transportu miejskiego,
- inwestycje środowiskowe (projekty energooszczędne oraz z zakresu źródeł energii odnawialnej).

Europejski Fundusz Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Na ochronę gruntów rolnych i leśnych na obszarach wiejskich możliwe jest pozyskanie środków z EFRROW przez właścicieli gruntów i lasów, w tym osób prywatnych. Wsparcie finansowe z tego Funduszu przeznaczone jest na zadania mające na celu szczegółowe metody gospodarowania gruntami i lasami zgodnych z potrzebą zachowania środowiska naturalnego i krajobrazu oraz ochrony i poprawy zasobów naturalnych. Do kluczowych kwestii zalicza się różnorodność biologiczną, zarządzanie terenem Natura 2000, ochronę wód i gleb, łagodzenie zmian klimatu, w tym redukcję emisji gazów cieplarnianych, redukcję emisji amoniaku oraz zrównoważonego stosowania pestycydów.

EkoFundusz

EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 r. przez Ministra Finansów, której celem jest efektywne administrowanie środkami pochodzącymi z ekokonwersji polskiego długu. Zadaniem EkoFunduszu jest dofinansowywanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, które mają przynieść efekt w skali nie tylko regionu czy kraju, ale także wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych uznanych za priorytetowe w skali europejskiej, a nawet światowej. W statucie EkoFunduszu wśród pięciu sektorów ochrony środowiska znajdują się takie dziedziny priorytetowe jak:

- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu,
- ochrona zasobów wody pitnej,
- ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu ziemi (ochrona klimatu),
- ochrona różnorodności biologicznej,
- gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych.

EkoFundusz udziela wsparcia finansowego w formie preferencyjnych pożyczek lub bezzwrotnych dotacji. Pomoc finansową uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji bezpośrednio związanych z ochroną środowiska, a w dziedzinie ochrony przyrody również

projekty pozainwestycyjne. Wszystkie wnioski o dofinansowanie oceniane są w EkoFunduszu z punktu widzenia ekologicznego, technologicznego, ekonomicznego i organizacyjnego.

Inne Fundacje:

- Agencja Rozwoju Komunalnego w Warszawie,
- Polska Agencja Rozwoju Regionalnego,
- Program Małych Dotacji GEF,
- Projekt Umbrella,
- Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska,
- Fundacja „Partnerstwo dla Środowiska”.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)

Program obejmuje wsparcie finansowe takie dziedziny jak: transport, środowisko, energetykę, kulturę i dziedzictwo kulturowe, a także ochronę zdrowia. W zakresie ochrony środowiska dofinansowanie przewidziano dla dużych inwestycji komunalnych, inwestycji proekologicznych w przedsiębiorstwach, projektów ochrony przyrody i bezpieczeństwa ekologicznego oraz edukacji ekologicznej. Wsparcie finansowe mogą otrzymać zarówno samorządy i przedsiębiorcy, jak również m.in. organizacje pozarządowe, parki narodowe i Lasy Państwowe. Środowiskowe priorytety określone w ramach Programu POIiŚ to:

Priorytet 1 – gospodarka wodno-ściekowa; celem jest redukcja ilości zanieczyszczeń odprowadzanych wraz ze ściekami do wód i ziemi oraz zapewnienie dobrej jakości wody pitnej,

Priorytet 2 – gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi: celem jest zmniejszenie presji na powierzchnię ziemi poprzez redukcję udziału składowanych odpadów komunalnych i rekultywację terenów zdegradowanych,

Priorytet 3 – bezpieczeństwo ekologiczne; celem jest ograniczenie ryzyka zagrożeń ekologicznych poprzez inwestycje i system monitorowania środowiska,

Priorytet 4 – przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska; celem jest ograniczenie negatywnego wpływu istniejącej działalności przedsiębiorstw do wymogów prawa wspólnotowego,

Priorytet 5 – ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych; celem jest ograniczenie degradacji środowiska naturalnego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej, w tym działania z zakresu edukacji ekologicznej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego (RPOWŚ)

RPOWŚ jest jednym z 16 programów regionalnych, które będą realizować Strategię Rozwoju Kraju 2007-2015 oraz Narodową Strategię Spójności 2007-2013. W ramach tego priorytetu finansowo wspierane będą działania inwestycyjne w zakresie wodociągów i kanalizacji, ochrony powietrza, gospodarki odpadami a także rewitalizacji terenów przemysłowych. Realizowane będą również inwestycje w technologie wykorzystujące energię pochodzącą ze źródeł odnawialnych, służące ograniczeniu nadmiernego zużycia paliw, dotyczące rozbudowy i modernizacji infrastruktury energetycznej, sieci ciepłowniczych. Ponadto wspierane będą działania zmierzające do tworzenia spójnych, regionalnych systemów monitoringu środowiska oraz prognozowania, ostrzegania, reagowania i likwidacji skutków zagrożeń, zarówno naturalnych, jak i technologicznych oraz inwestycje w tym zakresie. Realizowane będą również projekty wsparcia dla przedsiębiorstw we wprowadzaniu przyjaznych środowisku technologii oraz usprawnienia zarządzania środowiskiem, a także projekty w zakresie zachowania i ochrony istniejących zasobów dziedzictwa naturalnego na terenach parków narodowych, obszarów chronionych i leśnych kompleksów promocyjnych.

Kluczowym instrumentem finansowania ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych na terenach wiejskich w najbliższych latach będą także programy rolnośrodowiskowe. Zasady są uregulowane rozporządzeniem Unii Europejskiej (WE 1257/99). W Polsce jego funkcjonowanie opierać się będzie na Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), który zawiera działania, tj.: wsparcie gospodarstw na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, renty strukturalne, programy rolnośrodowiskowe, zalesianie gruntów rolnych niskiej klasy bonitacyjnej, wsparcie gospodarstw niskotowarowych, dostosowanie do standardów Unii Europejskiej. Uzupełnieniem tych działań ma być Sektorowy Program Operacyjny (SOP) „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” dający szereg możliwości w zakresie: przeprowadzania inwestycji w gospodarstwach rolnych, poprawy przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych, pomocy dla młodych rolników, szkoleń, scalania gruntów, gospodarowania rolniczymi zasobami wodnymi, wsparcia doradztwa rolniczego czy też różnicowania działalności rolniczej.

Programy współpracy transgranicznej

Europejska Współpraca Terytorialna służy wspieraniu, promocji i realizacji wspólnych projektów o charakterze międzynarodowym na terytorium całej Unii Europejskiej. Europejska

Współpraca Terytorialna wdrażana będzie za pomocą 3 typów programów operacyjnych, m.in. współpracy transgranicznej, której celem jest rozwijanie wspólnych inicjatyw lokalnych i regionalnych. Programy operacyjne w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej mają charakter międzynarodowy, w którym udział biorą co najmniej dwa państwa. Ich opracowaniem zajmują się międzynarodowe grupy robocze, składające się z przedstawicieli państw uczestniczących w danym programie. Partnerzy realizujący projekt współpracy transgranicznej lub transnarodowej muszą uwzględnić co najmniej dwie spośród niżej wymienionych form współpracy:

- wspólne przygotowanie projektu (zaangażowanie wszystkich partnerów w przygotowanie propozycji projektowej, wspólne planowanie działań),
- wspólna realizacja (podział ról pomiędzy partnerami, wykonywanie komplementarnych działań),
- wspólny personel zatrudniony do realizacji projektu (wyznaczenie osób odpowiedzialnych za realizację poszczególnych komponentów projektu oraz wszystkich partnerów, wyznaczenie wspólnego koordynatora),
- wspólne finansowanie (wspólny budżet projektu, podział budżetu na poszczególnych partnerów, odpowiadających przewidzianym dla nich działaniom, realizowanym na rzecz wszystkich uczestników projektu).

14 stycznia 2008 r. rozpoczął się nabór wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska–Rzeczpospolita Polska 2007-2013. O wsparcie w Programie mogą się ubiegać wnioskodawcy realizujący projekty w ramach następujących osi priorytetowych:

- wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń,
- poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki,
- wspieranie współpracy społeczności lokalnych.

Więcej informacji o Programie znajduje się na stronach internetowych: www.cz-pl.eu, www.strukturalni-fondy.cz, www.mmr.cz.

Obecnie uruchomiono nabór projektów w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska - Słowacja 2007-2013. Nabór zostaje uruchomiony dla dwóch osi priorytetowych Programu:

- Oś priorytetowa I: *Rozwój infrastruktury transgranicznej*
 - o temat 1. *infrastruktura komunikacyjna i transportowa*
 - o temat 2. *infrastruktura ochrony środowiska*
- Oś priorytetowa II: *Rozwój społeczno-gospodarczy*
 - o temat 1. *rozwój współpracy transgranicznej w zakresie turystyki*
 - o temat 2. *ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego*
 - o temat 3. *projekty sieciowe.*

7. Zarządzanie Programem

Przepisy prawa, wykonywane zadania, zobowiązania statutowe oraz powinności obywatelskie wskazują wielu uczestników realizacji *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego*. Są to:

- Władze powiatu przygotowujące i uchwalające Program oraz oceniające sprawność i efektywność jego realizacji,
- Jednostki samorządu terytorialnego (Gminy oraz Marszałek Województwa) prowadzące wielorakie działania w zakresie ochrony środowiska i przyrody (Gminy - przede wszystkim inwestycyjne w gospodarce komunalnej), a także edukacji ekologicznej oraz sprawozdawczości;
- Jednostki dysponujące środkami finansowymi z opłat środowiskowych,
- Podmioty gospodarcze działające na terenie powiatu, szczególnie te, które posiadają znaczny wpływ na stan środowiska i wymagają uzyskania pozwoleń zintegrowanych na korzystanie ze środowiska;
- Organizacje pozarządowe wspierające społeczeństwo w realizowaniu swych aspiracji i wykonywaniu powinności obywatelskich, a także przyjmujące na siebie rolę pośredniczenia pomiędzy administracją a społeczeństwem.

Włączenie do procesu realizacji Programu szerokiego grona partnerów instytucjonalnych i społecznych pozwala na przekazywanie i współodpowiedzialności za osiągnięcie celów. Stąd ważnym elementem jest uspołecznienie procesu planowania i podejmowania decyzji,

przejrzystość procedur włączających szerokie grono partnerów – również, w proces oceny skuteczności realizacji.

Samorząd Powiatu dysponuje głównie kompetencjami o charakterze strategicznym: ustala strategię rozwoju Powiatu, a także powiatowe programy i plany. Z mocy prawa Starosta i Zarząd Powiatu jest głównym wykonawcą Programu, jednak faktycznie należałoby ich rolę określić jako ukierunkowującą i koordynacyjną. W realizacji Programu współdziałają głównie z samorządami Gminnymi.

Realizacji celów i przedsięwzięć zaproponowanych w Programie służą instrumenty wynikające z przepisów prawa, rachunku efektywności ekonomicznej, polityki społecznej i struktury zarządzania środowiskiem. Możliwość stosowania tych instrumentów przepisy prawa przypisują administracji publicznej, poprzez możliwość wydawania decyzji administracyjnych:

- na korzystanie z zasobów środowiska i wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane, wynikające ze wprowadzenia do polskiego systemu prawnego wymogów Dyrektywy IPPC,
- na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych,
- zatwierdzających program gospodarki odpadami,
- pozwoleń wodnoprawnych,
- dotyczących podziałów i scaleń gruntów,
- pozwoleniach na budowę, podejmowanych w oparciu o zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- prowadzonych postępowań w sprawie oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć zobowiązujących do prowadzenia badań monitoringowych stanu środowiska,
- konieczności przeprowadzenia przeglądu ekologicznego.
- a także wszystkich innych, wynikające z przepisów szczególnych.

oraz stosowania instrumentów związanych z rachunkiem efektywności ekonomicznej m.in.: prawno – finansowych, jak: opłaty naliczane za korzystanie ze środowiska, administracyjne kary pieniężne, skutki finansowe wynikające z odpowiedzialności karnej i cywilnej.

Zasady zrównoważonego rozwoju mogą być skutecznie wdrażane jeśli strategie i programy ochrony środowiska kreowane i realizowane będą w sposób systemowy, a więc jeśli zapewni się funkcjonowanie ujednoliconych systemów gromadzenia i przetwarzania danych. Takim celem jest wprowadzenie Regionalnych Systemów Zarządzania Środowiskowego (REMAS) w gminach, powiatach i województwach. Celem REMAS jest dążenie do uzyskania z roku na rok ograniczania negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochrona i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla program ochrony środowiska województwa oraz programy powiatowe i gminne, a dowodów jego osiągania dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo na podstawie zestawu wskaźników, ujednoliconych – a więc porównywalnych na każdym szczeblu zarządzania. Planuje się zastosowanie systemu REMAS do zintegrowanego zarządzania środowiskiem na terenie całego województwa śląskiego. Obecnie system nie działa spójnie, nie wszystkie jednostki administracji posiadają system gromadzenia danych REMAS.

8. Monitoring realizacji Programu

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska w powiecie. Oznacza to konieczność monitorowania zmian zachodzących w powiecie poprzez regularne ocenianie stopnia jego realizacji w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem. Ostatnim elementem tej analizy jest ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności. Istota monitoringu polega na prowadzeniu stałych obserwacji, dokonywania ciągłych, systematycznych pomiarów oraz określaniu narzędzi pomiarów przebiegu procesów. Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami są narzędziem planowania i zarządzania środowiskiem przez władze samorządowe. Mają na celu wspomagać rozwój obszaru powiatu i ochronę jego dziedzictwa naturalnego. Monitoring prowadzonych działań w zakresie ochrony środowiska oznacza, że realizacja Programu będzie podlegała ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań,
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,

- analizy przyczyn tych rozbieżności.

Zarząd Powiatu będzie co dwa lata przedkładał Radzie Powiatu raport oceniający realizację Programu. Wyniki oceny stanowiąc będą podstawę kolejnej aktualizacji Programu. Głównymi elementami monitoringu wdrażania Programu powinny więc być:

- ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata),
- aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata).

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego* są uzyskiwane efekty rzeczowe.

Dla oceny realizacji *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego* przyjęto trzy grupy następujących mierników jego efektywności:

1. mierniki społeczne,
2. mierniki ekologiczne,
3. mierniki ekonomiczne.

Mierniki zostały opracowane

Mierniki społeczne to:

- liczba mieszkańców Powiatu wpływająca na stan czystości środowiska oraz obrazująca potencjalny udział społeczeństwa w działaniach związanych z ochroną środowiska.

W grupie mierników ekologicznych znajdują się mierniki określające stan środowiska, stopień zmian w nim zachodzących:

- liczba ludności korzystającej z komunalnych oczyszczalni ścieków w ogólnej liczbie ludności
- jakość wód powierzchniowych
- emisja i redukcja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza,
- powierzchnie i obiekty objęte ochroną przyrodniczą,
- lesistość gmin powiatu cieszyńskiego,
- procent ludności objętych zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych.

Mierniki ekonomiczne związane są z procesem finansowania inwestycji ochrony środowiska.

Przyjęto następujące mierniki:

- wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska w poszczególnych Gminach wg źródeł finansowania,

- wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska w z budżetu powiatu.

Mierniki zostały opracowane na podstawie:

1. publikacji Głównego Urzędu Statystycznego;
2. publikacji służb państwowych: Inspekcji Ochrony Środowiska, Inspekcji Sanitarnej;
3. materiałów udostępnionych przez Wydział Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego.

Ilość wskaźników jest ograniczona dostępnością do zasobów informacji statystycznej i pozastatystycznej. Wybrane mierniki opierają się przede wszystkim o informacje pozyskiwane głównie z prac Głównego Urzędu Statystycznego, Państwowego Monitoringu Środowiska oraz w ramach tworzonych przez administrację zespoloną systemów informacyjnych.

8.1. Mierniki społeczne

Liczba mieszkańców

Liczba mieszkańców w powiecie cieszyńskim ma znaczący wpływ na stan czystości środowiska przyrodniczego; determinuje np. ilość wytwarzanych ścieków komunalnych, zapotrzebowanie na wodę, czy ilość powstających odpadów i powinna być stale monitorowana.

Liczba zachorowań (w tym choroby zawodowe)

Liczba zachorowań w poszczególnych latach świadczy o poprawie bądź pogorszeniu stanu zdrowia obywateli, co ma związek ze stanem środowiska w którym żyją. Na liczbę zachorowań na choroby zawodowe szczególny wpływ mają przestrzeganie przepisów bhp i ochrony środowiska w zakładach pracy na terenie powiatu.

8.2. Mierniki ekologiczne

Ludność korzystająca z komunalnych oczyszczalni ścieków

Liczba ludności korzystająca z komunalnych oczyszczalni ścieków obrazuje jaki % wytwarzanych ścieków jest oczyszczanych i odprowadzanych do środowiska zgodnie z przepisami.

Jakość wód powierzchniowych

Wskaźnik przedstawia % udział stwierdzonych kategorii czystości wody w ogólnej liczbie badanych punktów i obrazuje ogólny stan czystości wód powierzchniowych na terenie powiatu.

Ochrona powietrza - emisja i redukcja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza

Wskaźnik emisji zanieczyszczeń powietrza, które stanowią główne przyczyny zagrożeń środowiska. Najczęściej i najbardziej zanieczyszczają atmosferę: dwutlenek siarki, tlenki azotu (zanieczyszczenia gazowe) oraz pyły.

Ochrona przyrody i krajobrazu - powierzchnie i obiekty objęte ochroną przyrodniczą

Wskaźnik określa udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w powierzchni ogólnej powiatu cieszyńskiego dla danego roku. Do powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych zaliczono następujące formy: parki narodowe, obszary NATURA 2000, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu oraz pozostałe (użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe).

Gospodarka odpadami - Procent mieszkańców objętych zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych

Jako podstawowy miernik w gospodarce odpadami przyjmuje się procent mieszkańców objętych zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych w poszczególnych gminach powiatu.

8.3. Mierniki ekonomiczne

Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska wg Gmin wg źródeł finansowania

Miernik charakteryzuje poziom wydatków z budżetów poszczególnych gmin na ochronę środowiska w wydatkach z budżetów ogółem.

Wydatki inwestycyjne z budżetu Powiatu

Miernik charakteryzuje poziom wydatków z budżetu powiatu na ochronę środowiska.

9. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Zgodnie z obowiązującą ustawą Prawo ochrony środowiska organ wykonawczy powiatu ma obowiązek sporządzać w celu realizacji polityki ekologicznej państwa program ochrony środowiska, w którym określa w szczególności:

- cele ekologiczne;
- priorytety ekologiczne;
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- środki niezbędne do osiągania celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Program uchwała Zarząd Powiatu raz na 4 lata, a co 2 lata raport z wykonania Programu.

Niniejszy Program stanowi aktualizację dokumentu określającego kierunki i zadania, które powinny być realizowane w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu cieszyńskiego. *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego* jest spójny z *Polityką ekologiczną państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014* oraz z obowiązującym „Programem ochrony środowiska dla województwa śląskiego”. Z w/w dokumentów wynika, że celem nadrzędnym polityki ekologicznej powiatu cieszyńskiego powinna być ochrona walorów przyrodniczych i poprawa standardów środowiska. Po analizie kryteriów i przyjętych celów polityki ekologicznej na poziomie kraju i regionu sformułowano 3 cele długoterminowe, o charakterze stałych dążeń i perspektywie osiągnięcia poza rokiem 2015, które – spełniając rolę osi priorytetowych - wyznaczają jednocześnie grupy celów realizacyjnych na najbliższe lata. Są to:

Cel długoterminowy I

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

Cel długoterminowy II

Poprawa jakości środowiska, racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

Cel długoterminowy III

Edukacja ekologiczna, monitoring i poprawa bezpieczeństwa ekologicznego

Każdemu celowi długoterminowemu odpowiadają cele średnioterminowe. Do realizacji celów średnioterminowych prowadzą z kolei sformułowane dla każdego z nich kierunki działań i działania (cele krótkoterminowe) na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2008-2015. Względnie niewielką część z nich wykonywać będą instytucje administracji, jednak przeważająca większość wymagać będzie współdziałania wielu podmiotów publicznych i gospodarczych. Niektóre z kierunków działań mają charakter otwarty – na dzień dzisiejszy nie można wskazać dla nich konkretnego wykonawcy i poziomu finansowania, jednak potrzeba ich podjęcia wydaje się bezdyskusyjna.

Z zadaniami zawartymi w aktualizacji *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015* spójne są zadania wskazane w aktualizacji *Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami*.

Aktualizacja *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego* (po przedstawieniu diagnozy stanu środowiska wg danych WIOŚ i GUS za rok 2006, w miarę posiadanych danych uwzględnia także 2007 r.) określa cele długoterminowe, cele średnioterminowe oraz rodzaj i harmonogram krótkoterminowych działań proekologicznych i środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.